

LEMIA PENALE

1.1 Lëmia Penale

Trajnimet nga lëmia penale pjesë e Programit Vjetor 2018 përfshinë trajnime nga pjesa materiale, procedurale, e drejta ndërkombëtare penale, bashkëpunimi juridik ndërkombëtarë, si dhe programe të specializuara ku dpo të trajtohet, krimi kibernetik, veprat penale përmes prokurimit publik, krimi i organizuar dhe shpëlarja e parave. Pjesë e këtij programi janë gjithsej 29 tema si dhe 4 programe të specializuara të trajnimit.

1.1.1 Bashkëpunimi në kryerjen e veprës penale

Kodi Penal i Republikës së Kosovës parasheh përgjegjësinë penale në situatën kur dy apo më shumë persona bashkëpunojnë në kryerjen veprave penale, marrin pjesë në kryerjen ose i kontribuojnë kryerjes së tyre në ndonjë mënyrë tjetër. Ligjdhënësi ka paraparë që varësisht prej cilës formë të bashkëpunimit secili kryerës i veprës penale të përgjigjet për veprimin ose mosveprimin e ndërmarrë duke synuar që gjatë procedurës së zhvilluar penale të sigurohet dhe identifikohet saktë dhe qartë se me cilin veprim ose mosveprim kanë kryer veprën penale.

A identifikohen drejt në praktikë format e bashkëpunimit në kryerjen e veprës penale? Si duhet të identifikojmë format e bashkëpunimit në rastet konkrete? Si të zbatohet procedura lidhur me bashkimin kriminal? Si të përcaktohet përgjegjësia individuale e secilit kryerës?

Këto dhe çështje tjera do të adresohen përmes këtij trajnimit duke analizuar rastet kur kanë të bëjnë me bashkëpunimin në kryerjen e veprës penale, si dhe rastet kur kanë të bëjnë me shtytjen dhe ndihmën.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimit, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Dallojnë format e bashkëpunimit;
- Analizojnë rastet kur kanë të bëjë me shtytjen dhe ndihmën në kryerjen e veprës penale;
- Zbatojnë drejtë procedurën lidhur me bashkimin kriminal;
- Vlerësojnë kufijtë e përgjegjësisë penale dhe ndëshkimit për bashkëpunim;

Përmbajtja

- Bashkëkryerja;
- Shtytja dhe ndihma në kryerjen e veprës penale;
- Bashkimi kriminal dhe marrëveshja për të kryer veprë penale;
- Kufijtë e përgjegjësisë penale dhe ndëshkimi për bashkëpunim;

Metodologjia e trajnimit

Për të gjitha këto çështje të ngritura do të analizohen hollësisht format e bashkëpunimit përmes diskutimeve dhe ofrimit të rasteve nga praktika gjyqësore, qasjes interaktive me pjesëmarrësit, në situatat kur ka të bëjë me bashkëpunim në kryerjen e veprës penale.

Përfitues: Gjyqtarët dhe prokurorët e nivelit të apelit dhe atij themelor.

Kohëzgjatja: Një ditore

1.1.2 Mjetet juridike në procedurë penale

Sipas legjislacionit të aplikueshëm, palët e pakënaqura me vendimet gjyqësore në procedurë penale, kanë të drejtë nën kushtet e caktuara që të përdorin mjetet e rregullta dhe të jashtëzakonshme juridike. Qëllimi i përdorimit të mjeteve juridike është evitimi i të metave juridike dhe faktike që pretendohet se janë bërë nga gjykata përkatëse. Lidhur me këtë, gjatë praktikës gjyqësore janë vërejtur vështirësi me rastin e ushtrimit të mjeteve juridike, si për nga struktura, ashtu edhe nga procedura.

Cilat janë elementet përmbajtjesore të mjeteve juridike? Cilat janë bazat për ushtrimin e këtyre mjeteve juridike? Cila është procedura që duhet të respektohet me rastin e paraqitjes së mjeteve të rregullta dhe të jashtëzakonshme juridike? Kush janë personat e autorizuar që kanë të drejtë të paraqesin mjetet juridike?

Këto dhe çështje tjera do të adresohen përmes këtij trajnimi duke analizuar rastet kur kanë të bëjë me mjete juridike dhe duke i zbërthyer dispozitat ligjore që i referohen kësaj natyre.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje që të:

- Zbatojnë drejtë rregullat e përgjithshme lidhur me mjetet juridike;
- Vlerësojnë bazat për të cilat mund të paraqitet mjetet juridike; dhe
- Evitojnë disa nga dilemat e mundshme që janë paraqitur në praktikën tonë gjyqësore;

Përmbajtja

- Rregullat e përgjithshme lidhur me mjetet juridike;
- Mjetet e rregullta juridike;
- Mjetet e jashtëzakonshme juridike;

Metodologjia e trajnimit

Ky trajnim është hartuar për t'u përgjigjur në të gjitha pyetjet dhe dilemat që paraqiten në praktikën gjyqësore sa i përket mjeteve juridike në procedurë penale. Përmes ofrimit të rasteve nga praktika gjyqësore, si dhe qasjes interaktive me pjesëmarrësit, ku do të analizohen me hollësi të gjitha çështjet që kanë të bëjnë me mjetet juridike në procedurë penale.

Përfitues: Gjyqtarët dhe prokurorët e nivelit themelor dhe të apelit.

Kohëzgjatja: Një ditore

1.1.3 Përgjegjësia penale e personave juridik

Sipas legjislacionit aktual, përveç personave fizik, si kryes të veprave penale mund të jenë edhe personat juridik. Personat juridik mund të përgjigjen për vepra penale nga pjesa e veçantë e Kodit Penal të Republikës së Kosovës edhe për vepra tjera penale, nëse janë plotësuar kushtet për përgjegjësinë e personit juridik të parapara me Ligjin për Përgjegjësinë e Personave Juridik për vepra penale. Sipas ligjit të lartcekur, personi juridik është përgjegjës për vepër penale të personit përgjegjës i cili duke vepruar në emër të personit juridik në kuadër të autorizimeve ka kryer vepër penale me qëllim që për atë, personi juridik të realizoj ndonjë dobi ose ka shkaktuar dëme. Përgjegjësia e personit juridik ekziston edhe atëherë kur veprimi i atij personi juridik ka qenë në kundërshtim me politikën afariste apo urdhrat e personit juridik. Mirëpo, edhe përkundër këtyre dispozitave ligjore, në praktikën gjyqësore paraqiten probleme të shpeshta në përcaktimin e përgjegjësisë penale të personave juridik.

Çfarë është përgjegjësia penale e personave juridik? Cili është kufiri i kësaj përgjegjësie? Cilat janë sanksionet që mund të shqiptohen ndaj personave juridik?

Ky program trajnimi pra, adreson pyetjet duke analizuar institutin e përgjegjësisë penale të personave juridike si dhe dispozitat ligjore që i referohen këtij instituti përmes rasteve praktike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatojnë drejtë institutin e përgjegjësisë penale të personave juridik sipas ligjit;
- Kuptojnë në mënyrë të drejtë se në cilat raste dhe çfarë lloji të sanksioneve mund t'u shqiptohen personave juridik;
- Interpretojnë drejtë normat ligjore përgjegjësinë penale të personave juridik;

Përmbajtja

- Baza dhe kufiri i përgjegjësisë penale të personave juridik;
- Procedura ligjore për shqiptimin e sanksioneve kundër personave juridik;
- Llojet e sanksioneve që mund të shqiptohen ndaj personave juridik;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimi do të përdorët një metodologji e kombinuar e diskutimit interaktiv me pjesëmarrësit, do të përdoren diskutime në grupe edhe rastet nga praktika gjyqësore e vendit dhe e shteteve tjera, gjithashtu do të përdoren edhe prezantimet në PowerPoint.

Përfitues: Gjyqtarët dhe prokurorët e nivelit themelor dhe të apelit.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.1.4 Procedura penale ku përfshihen kryerësit me çrregullime mendore

Personat me çrregullime mendore, janë kategori e veçantë e kryerësve të veprave penale, kështu që edhe me KPPK është parashikuar procedurë specifike tek rastet kur përfshihen këta persona si kryerës të veprave penale. Trajtimi i këtyre rasteve kërkon një kujdes të veçantë, për shkak të gjendjes mendore në të cilën gjenden në momentin e zhvillimit të procedurës ndaj tyre. Po ashtu, edhe vendimet pa dyshim se duhet të jenë të përshtatura me gjendjen e tyre mendore, në mënyrë që masa e cila shqiptohet të ndikoj në përmirësimin e gjendjes së këtyre personave.

Si identifikohen këta persona? Çfarë veprimesh procedurale fillestare ndërmerren ndaj tyre? Cilat ekzaminime duhet të kryhen? Cilat masa shqiptohen ndaj tyre dhe në cilin institucion duhet të vendosen? Sa zgjatë mbikëqyrja e zbatimit të këtyre masave nga gjykata?

Ky program trajnimi pra, adreson pyetjet duke analizuar procedurën e cila zhvillohet ndaj kryerësve me çrregullime mendore, pastaj ekspertizat të cilat duhet të kryhen për përcaktimin nëse një person vuan nga ndonjë çrregullim mendor, dhe kur mund t'iu caktohet paraburgimi këtyre personave. Në trajnim do të trajtohen kriteret të cilat merren parasysh për shqiptimin e masave të trajtimit të detyrueshëm, si dhe mbikëqyrja e ekzekutimit të këtyre masave.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zgjerojnë njohuritë lidhur me veçoritë e procedurës penale ku përfshihen kryerës me çrregullime mendore;
- Vlerësojnë caktimin e paraburgimit si masë për personat me çrregullime mendore;
- Analizojnë llojet e trajtimit të detyrueshëm me ndalim në institucionet e kujdesit shëndetësor dhe trajtimit të detyrueshëm psikiatrik në liri;

Përmbajtja

- Veçoritë e procedurës penale ku përfshihen kryerës me çrregullime mendore;
- Paraburgimi për personat me çrregullime mendore;
- Zbatimi i ekzaminimit psikiatrik;
- Trajtimi i detyrueshëm psikiatrik me ndalim në institucionet e kujdesit shëndetësor dhe në liri;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimi do të përdoret një metodologji e kombinuar, ku do të aplikohen metodat të diskutimit interaktiv me pjesëmarrësit. Gjithashtu, do të ju ofrohen për të diskutuar edhe rastet praktike.

Përfitues: Gjyqtarët dhe prokurorët e nivelit themelor dhe të apelit.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.1.5 Provat në procedurë penale

Në këtë trajnim pjesëmarrësit do të njoftohen për provat në procedurë penale, lloji dhe klasifikimi i tyre, marrja e provës në procedurë paraprake-mjetet provuese si dhe rregullat e përgjithshme për provat. Në veçanti, pjesëmarrësit do të njoftohen për provat e papranueshme dhe detyrimi i gjyqtarit kur një provë e tillë ndodhet në shkresat e lëndës, si dhe a mund të mbështetet një vendim gjyqësor në prova të papranueshme. Në praktikën tonë gjyqësore ka shumë dilema lidhur me provat e papranueshme dhe ka ndodhur që edhe vendimet gjyqësore janë mbështetur në këto prova.

Çfarë janë provat në procedurë penale? Cilat janë llojet e provave? Cili është burimi i provës dhe mjetet provuese?

Këto dhe çështje tjera do të adresohen përmes këtij trajnimi duke bërë dallimin në mes të provave të pranueshme dhe të papranueshme si dhe duke zbërthyer dispozitat ligjore që i referohen provave dhe procedurës së provave.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Identifikojnë provat e papranueshme dhe të zbatojnë dispozitat ligjore lidhur me këto prova;
- Bëjnë dallimin në mes të provave të pranueshme dhe të papranueshme;
- Vlerësojnë se kur deklaratat e mëparshme mund të përdoren në shqyrtim gjyqësor;

Përmbajtja

- Burimi i provës;
- Klasifikimi i provave;
- Provat e papranueshme;
- Pranueshmëria e deklaratave të dëshmitarit dhe të pandehurit;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimi do të përdoret një metodologji e kombinuar, ku përveç prezantimeve përmes PowerPoint, do të aplikohen metodat interaktive me pjesëmarrësit. Gjithashtu pjesëmarrëseve, do t'ju ofrohen për të diskutuar edhe rastet praktike.

Përfitues: Gjyqtarët dhe prokurorët e nivelit themelor dhe të apelit.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.1.6 Shqyrtimi fillestar, shqyrtimi i dytë dhe shqyrtimi gjyqësor

KPP, përveç tjerash, ka pësuar ndryshime të mëdha edhe në dispozitat që e rregullojnë procedurën pas ngritjes së aktakuzës nga ana e prokurorit të shtetit, duke parashikuar, shqyrtimin fillestar dhe shqyrtimin e dytë. Në anën tjetër, pas hyrjes në fuqi të KPP, në praktikën gjyqësore, janë paraqitur mjaft vështirësi dhe konfuzione me rastin e aplikimit të dispozitave ligjore që i referohen shqyrtimit fillestar dhe shqyrtimit të dytë. Përveç këtyre, edhe dispozitat që e rregullojnë shqyrtimin gjyqësor kanë pësuar ndryshime të theksuara.

Në cilat situata do të duhej të caktohet shqyrtimi i dytë dhe në cilat situata mund të kërkohet vetëm paraqitja e kërkesës për hedhjen e aktakuzës ose të kundërshtimit të provave? Si do të veprohet nëse i pandehuri e pranon fajësinë gjatë shqyrtimit të dytë? Cili do të jetë roli i gjyqtarit të vetëm gjykues ose të kryetarit të trupit gjykues gjatë shqyrtimit fillestar ose gjatë shqyrtimit të dytë? Si do të rrjedh seanca për vërtetimin e fakteve relevante lidhur me dënimin? Si do të rrjedh shqyrtimi gjyqësor?

Të gjitha këto situata do të adresohen përmes këtij trajnimi duke zbërthyer procedurën e shqyrtimit fillestar, të dytë dhe shqyrtimin gjyqësor përmes rasteve praktike dhe analizimit të dispozitave ligjore që i referohen kësaj procedure.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Organizojnë në mënyrë të drejtë zhvillimin e procedurës në shqyrtimin fillestar dhe në shqyrtimin e dytë;
- Vlerësojnë rolin e gjyqtarit dhe prokurorit të shtetit gjatë shqyrtimit fillestar dhe të dytë;
- Zbatojnë drejt seancën për vërtetimin e fakteve relevante lidhur me dënimin dhe seancën e shqyrtimit gjyqësor.

Përmbajtja

- Zhvillimi dhe rrjedha e procedurës në shqyrtimin fillestar dhe në shqyrtimin e dytë;
- Roli i gjyqtarit dhe prokurorit të shtetit gjatë shqyrtimit të dytë;
- Seanca për vërtetimin e fakteve relevante lidhur me dënimin;
- Shqyrtimi gjyqësor;

Metodologjia e trajnimit

Përmes prezantimit të rasteve nga praktika gjyqësore dhe diskutimit në grupe, do të analizohen situata të ndryshme në të cilat do të mund të gjendeshin gjyqtarët gjatë shqyrtimit fillestar, shqyrtimit të dytë apo të shqyrtimit gjyqësor.

Përfitues: Gjyqtarët dhe prokurorët e nivelit themelor dhe të apelit.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.1.7 Terrorizmi

Terrorizmi paraqet një kërcënim serioz dhe një fenomen global i cili cenon rendin kushtetues për shtetin e së drejtës. Republika e Kosovës, ka hartuar legjislacionin e nevojshëm për luftimin dhe parandalimin e veprave penale të kësaj natyre, si dhe është përpiluar strategjia për parandalimin dhe luftimin e terrorizmit. Në anën tjetër, përfshirja e shtetaseve të Republikës së Kosovës në organizata të ndryshme terroriste dhe pjesëmarrja në luftëra të huaja, kërkon një kujdes të posaçëm nga institucionet relevante për hetimin, ndjekjen dhe dënimin e këtyre personave. Për shkak të rëndësisë specifike të këtyre veprave dhe për faktin që aktualisht Kosova ballafaqohet me veprat e kësaj natyre, trajtimi i kësaj teme është më se i rëndësishëm.

Cili është legjislacioni i zbatueshëm në këtë fushë? Cilat janë format e veprave penale të terrorizmit? Si mund të forcohen kapacitetet vendore në luftimin e suksesshëm të kësaj dukurie?

Ky program trajnimi pra, adreson pyetjet duke analizuar veprat penale të terrorizmit, format e paraqitjes së saj si dhe duke zbërthyer dispozitat ligjore që i referohen këtyre veprave.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zgjerojnë njohuritë për veprat penale të terrorizmit;
- Analizojnë format e paraqitjes së veprës penale të terrorizmit;
- Zbatojnë instrumentet e përshtatshme për luftimin kundër veprës penale të terrorizmit.

Përmbajtja

- Veprat penale të terrorizmit;
- Format e kryerjes së veprave penale të terrorizmit;
- Praktikat më të mira në luftimin e kësaj dukurie.

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimi do të përdorët një metodologji e kombinuar, ku përveç prezantimeve në PowerPoint, do të aplikohen edhe metodat interaktive të diskutimit me pjesëmarrësit si dhe raste nga praktika gjyqësore e vendit dhe e shteteve tjera.

Përfitues: Gjyqtarët dhe prokurorët departamentit të krimeve të rënda, si dhe prokurorët e Prokurorisë Speciale.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.1.8 Veprat penale kundër jetës dhe trupit

E drejta e njeriut për jetë është e drejta më e rëndësishme në grupin e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut. Kjo e drejtë është absolute, pa marrë parasysh interesin jetësor të individit, aftësinë për jetë, moshën dhe gjendjen shëndetësore të njeriut. Për këtë arsye, kjo e drejtë është e garantuar me aktet më të rëndësishme ndërkombëtare, por garantohet edhe me Kushtetutën e Republikës së Kosovës. Përveç këtyre, mbrojtjen e të drejtës në jetë e sanksionon edhe KPRK, duke parashikuar disa forma të veprave penale të vrasjeve. Gjithashtu, përveç të drejtës në jetë, një rëndësi të veçantë KPRK i kushton edhe mbrojtjes së integritetit trupor të personit.

Si përkufizohet vrasja? Cilat janë elementet esenciale të veprës penale të vrasjes? Në cilat rrethana mund të kryhet vepra penale e vrasjes? Si kualifikohet dhe çka e karakterizon vrasjen e rëndë? Cilat janë forma tjera të vrasjes sipas KPRK? Cilat janë veprat tjera penale që bëjnë pjesë në kuadër të veprave penale kundër jetës dhe trupit.

Këto dhe çështje tjera do të adresohen përmes këtij trajnimi duke analizuar rastet praktike dhe duke zbërthyer dispozitat ligjore që i referohen këtyre veprave.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zgjerojnë njohuritë lidhur me veprat penale të vrasjes dhe vrasjes së rëndë;
- Zbatojnë drejtë dispozitat lidhur me lëndimin e lehtë dhe të rëndë trupor;

Përmbajtja

- Vrasja dhe vrasja e rëndë;
- Lëndimi i lehtë dhe lëndimi i rëndë trupor;
- Veprat tjera penale të këtij kapitulli të KPRK.

Metodologjia e trajnimit

Metodologjia e trajnimit do të fokusohet te diskutimi interaktiv me pjesëmarrësit, gjithashtu pjesëmarrësve, do t'ju ofrohen për të diskutuar në grupe edhe rastet nga praktika gjyqësore me qëllim të kualifikimit të drejtë juridik të veprave penale të këtij kapitulli.

Përfitues: Gjyqtarët dhe prokurorët e nivelit themelor dhe të apelit.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.1.9 Veprat penale të narkotikëve

KPRK i kushton një rëndësi të veçantë veprave penale të narkotikëve, për shkak të rrezikshmërisë dhe pasojave të rënda që shkaktohen me rastin e kryerjes së këtyre veprave penale. Në këtë drejtim, për shkak të rëndësisë dhe rrezikshmërisë së këtyre veprave penale, në pjesën e posaçme të KPRK i kushtohet një kapitull i tërë, ku janë parashikuar disa vepra penale që ndërlidhen me narkotikët dhe format e veçanta të tyre. Për këto arsye, edhe dënimet e parashikuara janë më të larta, në krahasim me legjislacionin e mëparshëm penal.

Cili është përkufizimi ligjor i veprave penale të kësaj natyre? Cilat janë rrethanat që këto vepra penale i bëjnë të cilësuar? Cilat janë sanksionet që parashihen për këto vepra penale?

Këto dhe çështje tjera do të adresohen përmes këtij trajnimi duke analizuar rastet praktike dhe duke zbërthyer dispozitat ligjore që i referohen këtyre veprave.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatojnë në mënyrë të drejtë dispozitat ligjore të Kapitullit të veprave penale të narkotikëve;
- Identifikojnë elementet esenciale të secilës formë të veprave penale të kësaj natyre;
- Shpjegojnë pasojat dhe rrezikshmërinë e këtyre veprave penale.

Përmbajtja

- Veprat penale të narkotikëve sipas KPRK;
- Rrethanat që këto vepra penale i bëjnë të cilësuar;
- Llojet e sanksioneve që mund të shqiptohen ndaj kryerësve të këtyre veprave penale.

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimi do të përdoret një metodologji e kombinuar, ku përveç prezantimeve në PowerPoint, do të aplikohen edhe metodat interaktive të diskutimit me pjesëmarrësit. Gjithashtu, pjesëmarrësve do t'ju ofrohen për të diskutuar në grupe edhe rastet nga praktika gjyqësore.

Përfitues: Gjyqtarët dhe prokurorët e nivelit themelor dhe të apelit.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.1.10 Korrupsioni zyrtar dhe veprat penale kundër detyrës zyrtare

Luftimi i korrupsionit zyrtar dhe veprat penale kundër detyrës zyrtare janë një prej sfidave gati më të mëdha jo vetëm në shtetin tonë por edhe në praktikën juridike të shteteve tjera e në veçanti të shteteve në tranzicion. Për të avancuar dhe forcuar shtetin ligjor dhe për një shoqëri me progres, pa dyshim se përveç akteve dhe instrumenteve të ndryshme ndërkombëtare edhe legjislacioni jonë, respektivisht KPK, në këtë kapitull i parasheh gjashtëmbëdhjetë (16) vepra penale kundër detyrës zyrtare që kanë të bëjnë me persona zyrtar gjatë ushtrimit të detyrës zyrtare. Kryerja e këtyre veprave penale nga personat zyrtar cenojnë sundimin e ligjit, zhvillimin ekonomik dhe perspektivën e vendit. Në luftimin e këtij krimi që nga hetimi e deri në gjykimin meritor, rol qenësor kanë sistemi prokurorial, ai gjyqësor së bashku me organet tjera hetuese. Hetimi i suksesshëm i këtyre veprave është kompleks dhe varet nga sigurimi i resurseve të mjaftueshme në hetim dhe bashkëpunim të ngushtë në mes organeve shtetërore kompetente për luftimin dhe gjykimin e këtyre veprave.

Sa është efektive korniza ligjore në vend për luftimin e këtij krimi? Sa arrihet në praktikë që të bëhet kualifikimi adekuat i veprimeve inkriminuese me emërtimin ligjor të veprës penale nga ky kapitull? Si të dallojmë vijën ndarëse ndërmjet veprës penale të keqpërdorimit të pozitës apo autoritetit zyrtar dhe veprës penale të konfliktit të interesi?

Këto dhe çështje tjera do të jenë në fokus të trajnimit, ku pjesëmarrësit do të kenë rastin që përmes elaborimit të kornizës ligjore, rasteve studimore dhe diskutimeve të avancojnë praktikat e tyre në implementimin e drejtë të ligjit

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Vlerësojnë tejkalimin e kufijve të autorizimeve zyrtare;
- Analizojnë veprat penale kundër detyrës zyrtare;
- Zhvillojnë hetim efektiv dhe kualifikim adekuat ligjor në raport me veprimet inkriminuese.

Përmbajtja

- Keqpërdorimi i pozitës apo autoriteti zyrtar;
- Keqpërdorimi i informatës zyrtare;
- Konflikti i interesit
- Përvetësimi dhe mashtrimi në detyre
- Mashtrimi në detyrë;
- Përdorimi i paautorizuar i pasurisë;
- Marrja dhe dhënia e ryshfetit, dhënia e ryshfetit zyrtarit publik të huaj;
- Ushtrimi i ndikimit;
- Nxjerrja e kundërligjshme e vendimit gjyqësor;
- Zbulimi i fshehtësisë zyrtare;
- Falsifikimi i dokumentit zyrtar;
- Arkëtimi dhe pagesa e kundërligjshme;
- Përvetësimi i kundërligjshme i pasurisë me rastin e bastisjes dhe ekzekutimit të vendimit gjyqësor;
- Mos raportimi ose raportimi i rremë i pasurisë, i të ardhurave, dhuratave, i dobisë tjetër materiale ose i detyrimeve financiare.

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të përdoren metodat të diskutimit interaktiv në lidhje me dilemat konkrete nga praktika si dhe rastet studimore. Pjesëmarrësve do tu ndahen rastet hipotetike dhe më pas ndarja në grupe dhe ofrimin e zgjidhjes së këtyre rasteve. Gjithashtu do të përdoren prezantimet në PowerPoint.

Përfitues: Gjyqtarët dhe prokurorët të DKR të nivelit themelore dhe atij të apelit.

Kohëzgjatja Një ditë

1.1.11 Mbrojtja efektive në procedurë penale dhe garantimi i barazisë së palëve-caktimi i mbrojtësit me shpenzime publike

Mbrojtja efektive në procedurë penale është një prej kushteve thelbësore që garantohet me Kushtetutë dhe ligjet pozitive. Në këtë drejtim në KPPK janë krijuar një sërë mjetesh në të gjitha fazat e procedurës penale. Pa dyshim se liria e të pandehurve për të angazhuar dhe përzgjedhur avokat me shpenzimet e veta është një e drejte të cilin në çdo kohë dhe fazë të procedurës penale i pandehuri mund të shfrytëzoj. Në këtë drejtim për të mos ardhur në pozitë të pa barazisë (mos diskriminimit) së qytetarëve, për të pasur mbrojtje efektive në procedurën penale pikërisht për shkak të pamundësisë financiare, KPPK ka paraparë caktimin dhe angazhimin e mbrojtësit me shpenzimet publike për situatat kur mbrojtja nuk është e detyrueshme, me kërkesë të të pandehurit nën kushtet e parapara me këtë kod, në veçanti kur ketë e kërkojnë interesat e drejtësisë, pavarësisht nga dënimi i parashikuar.

Pa dyshim se në praktiken tonë nuk janë shënuar shumë rastet kur të pandehurve i është caktuar mbrojtësi me shpenzimet publike edhe kur mbrojtja nuk është e detyruar. Pse nuk zbatohet kjo në praktikë? Cilat janë dilemat dhe pengesat në zbatimin e kësaj kërkesë ligjore nga ana e institucioneve të zbatimit të ligjit?

Gjatë trajnimit pjesëmarrësit do të njoftohen me dispozitën e nenit 58 të KPPK dhe me praktikën e mira në përmbushjen e kësaj kërkesë ligjore për të ofruar mbrojtje efektive të të pandehurve në procedurën penale. Po ashtu, do të elaborohet edhe për pasojat procedurale në rastet e mos njoftimit të të pandehurve për mundësin e caktimit të avokatit mbrojtës edhe kur mbrojtja nuk është e detyruar.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Njoftohen me infrastrukturen ligjore për caktim të mbrojtësit kur mbrojtja nuk është e detyruar;
- Identifikojnë rastet në praktike për zbatim të kësaj dispozite;
- Përmbushin ketë obligim ligjore gjatë procedurës penale

Përmbajtja

- Kushtet për mbrojtje të detyrueshme;
- Procedura penale duhet të zhvillohet për vepër penale të dënueshme me 8 ose më shumë vjet dënimi me burgim;
- Është interes i drejtësisë; Kërkesa e interesit të drejtësisë;
- Pamundësia financiare dhe argumentimi i saj si kusht për caktim të mbrojtësit me shpenzime publike, aktvendimi për caktimin e mbrojtësi me shpenzimet publike

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të ketë diskutim interaktive me pjesëmarrësit duke prezantuar materialin në PowerPoint, ndarja në grupe e përfituesve me qëllim të studimit të rasteve hipotetike.

Përfitues: Gjyqtarë dhe Prokurorë

Kohëzgjatja Një ditë

1.1.12 Bashkëpunimi juridik ndërkombëtar

Luftimi i krimit nuk është vetëm nevojë dhe detyrë e një shteti apo shoqërie të caktuar. Në kohën e zhvillimit të teknologjisë informative, lëvizjes së lirë dhe migrimit të popullatës në vendet e ndryshme nëpër botë, për të jetuar dhe vepruar, ka rezultuar nevojën e bashkëpunimit të shteteve në ofrimin e ndihmës juridike penale dhe atë civile me qëllim të parandalimit dhe luftimit të krimit të të gjitha formave. Në këtë drejtim edhe shteti ynë, nxjerr ligjin për bashkëpunimin juridik ndërkombëtarë me qëllim të lehtësimit dhe vënies në veprim të parimit të reciprocitetit në mes të vendeve të ndryshme dhe vendit tonë, aprovon dhe ratifikon marrëveshjet në çështje e bashkëpunimit juridik ndërkombëtar. Në praktikën tonë të përditshme nëpër gjykata dhe prokurori çdo ditë e më tepër na paraqiten rastet nga më të ndryshme duke filluar nga dhënia e ndihmës minimale juridike-akt lutjet e ndryshme për marrjen e deklaratës së dëshmitarëve apo dorëzimin e dokumenteve/ftesave apo aktvendimeve të ndryshme e deri tek ekstradimi i të kërkuarve sipas akt lutjes së shtetit kërkues.

A është e mjaftueshme infrastruktura ligjore për bashkëpunimin juridik ndërkombëtar? A janë të njoftuar rregullisht gjyqtarët dhe prokurorët me marrëveshjet e nënshkruara në nivel shtetit për këtë fushë? Si të veprohet me rastet e kërkesave të konfiskimi të pasurisë sipas akt lutjes së shtetit të kërkuar?

Gjatë trajnimit pjesëmarrësit do të njoftohen me infrastrukturën ligjore për bashkëpunimin juridik ndërkombëtar, do të analizohet situata e mundësisë së vazhdimit të masës së paraburgimit për personin e kërkuar sipas akt lutjes së shtetit kërkues.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje që të:

- Avancojnë njohurit në fushën e ndihmës juridike ndërkombëtare;
- Hartojnë kërkesat për ndihmë juridike ndërkombëtare;
- Analizojnë kërkesat e paraqitura nga shteti kërkues dhe
- Hartojnë aktvendimet për lejimin e ekstradimit të personave të kërkuar.

Përmbajtja

- Urdhëresat e lëshuara për paraburgim për personat e kërkuar;
- Kërkesat për caktimin e paraburgimi për personat e kërkuar nga shteti kërkues;
- Aktvendimet për caktimin e paraburgimit dhe kohëzgjatja e tyre dhe aktvendimi për lejimin e ekstradimit të personit të kërkuar;
- Njohja dhe ekzekutimi i aktgjyqimeve të huaja.

Metodologjia e trajnimit

Trajnimi do të realizohet duke zbatuar metodën interaktive me pjesëmarrësit, prezantimi i materialit në PowerPoint, ndarja në grupe e përfituesve me qëllim të studimit të rasteve hipotetike.

Përfitues: Gjyqtar dhe prokuror

Kohëzgjatja: Një ditë

1.1.13 Dënimet alternative dhe plotësuese

Kodi Penal i Republikës së Kosovës përveç dënimeve kryesore, një rendësi të veçantë i ka kushtuar edhe dënimeve alternative dhe atyre plotësuese duke përcaktuar kushtet për shqiptimin e tyre dhe kategorinë e veprave penale sipas durueshmërisë së tyre si dhe procedurën për shqiptimin e tyre. Duke marrë parasysh se në praktikën gjyqësore nuk janë duke u shqiptuar në masë të duhur këto lloje dënimesh, e në anën tjetër në praktikë paraqiten mjaft dilemat gjatë shqiptimit të këtyre dënimeve dhe njëkohësisht edhe revokimit të tyre, është parë e nevojshme që në këtë program të trajnimit ti kushtohet vëmendje shqiptimit të këtyre dënimeve. Në veçanti tek kryesit madhor të moshës më të re, do të ndikoni efektivisht si në parandalimin nga kryerja e veprave të tjera penale ashtu edhe me efekt edukativ në këtë kategori të moshave të shoqërisë tonë.

Në praktikë paraqiten mjaft dilemat se sa dënimet alternative po ekzekutohen? Sa të tilla përmbajnë edhe një obligim-detyrim, revokimi i tyre dhe procedura për revokimin e tyre? Pjesëmarrësit do të njoftohen me infrastrukturen ligjore për shqiptimin e dënimeve alternative dhe plotësuese, për llojin e dënimeve alternative dhe plotësuese si dhe procedura për shqiptimin e tyre.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimit, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje që të:

- Avancojnë njohuritë në lidhje me infrastrukturen ligjore;
- Analizojnë propozimet për shqiptimin e këtyre dënimeve;
- Zbatojnë procedurën për shqiptimin e këtyre dënimeve dhe revokimin e tyre si dhe
- Hartojnë aktgjykimet për shqiptimin e dënimeve alternative dhe plotësuese.

Përmbajtja

- Dënimi me kusht, gjysmë liria, urdhri për punë në dobi të përgjithshme;
- Heqja e të drejtës për të zgjedhur;
- Urdhri për kompozimin e humbjes apo dëmit;
- Ndalimi i ushtrimit të funksioneve në administratën publike ose në shërbimin publik;
- Ndalimi i ushtrimit të profesionit, i veprimtarisë ose detyrës;
- Ndalimi i drejtimit të automjetit;
- Marrja e lejes së vozitjes;
- Konfiskimi;
- Urdhri për publikimin e aktgjykimet dhe
- Dëbimi i të huajit nga territori i Republikës së Kosovës.

Metodologjia e trajnimit

Gjatë prezantimit të kësaj teme do të zbatohet metoda interaktive me pjesëmarrësit duke prezantuar materialin në PowerPoint si dhe ndarja në grupe e përfituesve më qëllim të studimit të rasteve hipotetike.

Përfitues: Gjyqtarë dhe prokurorë

Kohëzgjatja: Një ditore

1.1.14 Krimi i organizuar

Krimi i organizuar, si formë e kriminalitetit, është ndër më të rëndat, e cila është e sanksionuar me KPK dhe kryhet nga një grup i strukturuar, me qëllim të përfitimit të drejtpërdrejt ose tërthorazi të dobisë pasurore apo financiare. Krimi i organizuar kërcënon seriozisht zhvillimin e demokracisë dhe shtetit të së drejtës duke cenuar të drejtat e njeriut, sigurinë dhe zhvillimin ekonomik të shtetit. Për këtë formë të kriminalitetit, mundë ti referohemi Konventës ndërkombëtare për luftimin e krimit të organizuar, që nënkupton se kjo vepër penale cenon tregun e brendshëm edhe të jashtëm përkatësisht cenon zhvillimin ekonomik të shteteve. Parandalimi dhe dënimi i krimit të organizuar mbështetet gjerësisht në një njohje të thellë të fenomeneve të krimit të organizuar, me vullnet politik të qartë dhe të vendosur, gjyqësor profesional dhe strategji kundër krimit të organizuar në përputhje me standardet ndërkombëtare.

Cila është infrastruktura ligjore për luftimin e krimit të organizuar? Cilat janë format apo veprimet që duhet ndërmarrë për parandalimin e krimit të organizuar? Si të zbatohen në mënyrë efektive mekanizmat përkatës?

Adresimi i këtyre pyetjeve dhe dilemave do të adresohen nëpërmjet prezantimit dhe elaborimit të rasteve dhe praktikave.

Gjatë trajnimit pjesëmarrësit do të njohohen me infrastrukturën ligjore për krimin e organizuar format në të cilat paraqiten.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatojnë dispozitat ligjore të aplikueshme;
- Ngritin shkathtësitë profesionale për hetimin e kësaj vepre penale;
- Demonstrjnë standarde të larta profesionale.

Përmbajtja

- Përkufizimin ligjor i krimit të organizuar;
- Korniza ligjore vendore dhe ndërkombëtare;
- Elementet identifikuese të kësaj vepre penale.

Metodologjia e trajnimit

Gjate prezantimit të kësaj teme prezantuesi do të zbatoj metodën interaktive me pjesëmarrësit duke prezantuar materialin në PowerPoint dhe njëkohësisht edhe ndarja në grupe e përfituesve me qëllim të studimit të rasteve hipotetike.

Përfitues: Gjyqtarë dhe prokurorë

Kohëzgjatja: Një ditore

1.1.15 Sekuestrimi dhe konfiskimi

Kapitulli i sekuestrimit dhe konfiskimit sipas Kodit të Procedurës Penale paraqet një ndryshim substancial në legjislacionin vendor. Trendet globale lëvizin në drejtim të asaj që me sekuestrim dhe konfiskim më shumë arrihet në parandalimin e krimit, sepse me heqjen e aseteve nga duart e kriminelëve arrihen efekte të shumta. Ligji për Kompetencat e Zgjeruara për Konfiskimin e Pasurisë së Përfitur me Vepër Penale, është mundësi e mirë për sekuestrim dhe konfiskim.

Cila është rëndësia e sekuestrimit të aseteve si provë, si mjet me të cilin është kryer vepra penale apo si dobi pasurore e fituar me vepër penale? Cilat masa mund të propozohen për sigurimin e pasurisë dhe cilat masa të ngrirjes pas akuzës? Si mund të ngritet zbatimi i dispozitave të Ligjit për Kompetencat e Zgjeruara për Konfiskimin e Pasurisë së Përfitur me Vepër Penale?

Përmes krahasimeve të legjislacionit vendor dhe atij ndërkombëtarë, rasteve të praktikës gjyqësore, si dhe prezantimit të trendeve globale në këtë fushë, synohet që të arrihet ngritja profesionale dhe të shpjegohen paqartësitë në kornizën ligjore aktuale.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatojnë drejtë legjislacionin ekzistues në lidhje me gjurmimin, sekuestrimin dhe konfiskimin e të ardhurave nga vepra penale;
- Identifikojnë metodat kryesore për zbulimin e aseteve të fituara me vepër penale dhe
- Zbatojnë procesin e sekuestrimit dhe konfiskimit të aseteve të fituara me vepër penale.

Përmbajtja

- Korniza ligjore për gjurmimin, sekuestrimin dhe konfiskimin e aseteve të fituara me vepër penale;
- Metodat për identifikimin e aseteve dhe procesi i sekuestrimit dhe konfiskimit të aseteve të fituara me vepër penale;
- Ngrirja e aseteve – urdhrat për konfiskimin e aseteve të fituara me vepër penale;
- Administrimi i pasurisë së sekuestruar.

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit duke përfshirë shpjegime teorike dhe praktike, të përcjella me raste studimi nga praktika gjyqësore.

Përfitues: Gjyqtarët, prokurorët dhe profesionistët tjerë të përfshirën gjurmimin, ngrirjen dhe konfiskimin e aseteve.

Kohëzgjatja

Një ditë

1.1.16 Masat për sigurimin e prezencës së të pandehurit në procedurë penale

Masat për sigurimin e prezencës së të pandehurit në procedurë janë paraparë në KPPK si instrumente me të cilat bëhet kufizimi i lirisë së lëvizjes, dhe përcaktohen kushtet ligjore me qëllim të zhvillimit me sukses të procedurës penale. Si masë më e rëndë në kuadër të këtyre masave është paraburgimi. Sipas instrumenteve ndërkombëtare por edhe legjislacioni ynë sugjeron që paraburgimi të aplikohet vetëm kur shteren të gjitha mundësitë tjera për ta arritur qëllimin. Masat për sigurimin e pranisë së të pandehurit në procedurë, shpeshherë nuk janë zbatuar sipas mënyrës dhe kushteve të parapara me ligj, andaj në praktikën gjyqësore ende ka vështirësi në identifikimin, vlerësimin dhe analizimin e rrethanave lidhur me vendosjen për secilën bazë për këto masa. Në praktikën gjyqësore, po ashtu paraqiten vështirësi në përgatitjen e kërkesave për këto masa e veçanërisht për paraburgim, ka vështirësi në arsyetimin e bazave për caktimin e këtyre masave sepse dispozitat ligjore kërkojnë që për secilën bazë ligjore të këtë arsyetim konkret e jo abstrakt.

Cilat janë bazat e caktimit-vazhdimin e këtyre masave? Ku janë vështirësitë në identifikimin e rrethanave që e arsyetojnë kërkesën për këto masa dhe që e arsyetojnë caktimin e tyre?

Përmes këtij trajnimi synohet që përfituesit të mund të analizojnë masat e sigurisë së të pandehurit në procedurë dhe të mund ti tejkalojnë dilemat që paraqiten në praktikën gjyqësore.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje që të:

- Vlerësojnë drejtë elementet për përcaktimin e masave për sigurimin e pranisë së të pandehurit në procedurë;
- Zbatojnë parimet bazë lidhur me këto masa;
- Hartojnë dhe arsyetojnë mjaftueshëm vendimet për shqiptimin e këtyre masave.

Përmbajtja

- Kushtet ligjore-bazat për caktimin e masave për sigurinë e pranisë së të pandehurit në procedurë;
- Paraburgimi dhe arsyetimi i aktvendimit për caktimin për paraburgim;
- Paraburgimi dhe masat tjera në raport me të drejtat dhe liritë e njeriut.

Metodologjia e trajnimit

Metodologjia e trajnimit do të jetë e kombinuara duke përfshirë shpjegime teorike dhe praktike, diskutim instruktiv dhe trajtim i rasteve nga praktika.

Përfitues: Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe të Apelit, prokurorët e prokurorive themelore, të Apelit dhe të Prokurorisë Speciale të Republikës së Kosovës.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.1.17 Veprat penale kundër integritetit seksual

Ndjeshmëria e veprave penale kundër integritetit seksual kërkon një trajtim më të detajuar për të hequr dilemat nga fakti se dispozitat ligjore lënë vend për interpretim dhe konfuzion. Po ashtu në kuadër të kapitullit të veprave penale kundër integritetit seksual ndër të tjera parasheh edhe disa vepra që prekin integritetin seksual të fëmijëve. Zbatimi i drejtë i dispozitave ligjore nga ky kapitull shpesh herë paraqitet si sfidë për gjyqtarët dhe prokurorët.

Cilat janë veprat penale kundër integritetit seksual të fëmijëve sipas Kodit Penal të Kosovës? Cilat janë elementet dhe karakteristikat e veprave penale kundër integritetit seksual të fëmijëve?

Përmes prezantimit të rasteve nga praktika gjyqësore dhe diskutimit në grupe, do të ofrohen alternativa për shumë çështje që kanë të bëjnë me veprat penale kundër integritetit seksual. Trajtimi i këtyre çështjeve do të bëhet përveç tjerash, edhe me një pjesëmarrje dhe diskutim interaktiv me pjesëmarrësit, për t'u përgjigjur edhe në të gjitha pyetjet dhe dilemat që mund të paraqiten në praktikën gjyqësore.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zgjerojnë njohuritë lidhur me procedurën penale kur fëmija është viktimë;
- Analizojnë format e paraqitjes së dhunimit dhe veprave tjera të ngjashme lidhur me integritetin seksual;
- Zbatojnë drejtë dispozitat lidhur me këto vepra penale.

Përmbajtja

- Veprat penale kundër integriteti seksual sipas Kodit Penal;
- Elementet dhe karakteristikat e veprave penale kundër integritetit seksual të fëmijëve;

Metodologjia e trajnimit

Puna në grupe dhe trajtimi i rasteve të studimi nga praktika gjyqësore do të karakterizojnë metodologjinë e realizimit të kësaj teme.

Përfituesit: Gjyqtarët e gjykatave themelore, prokurorë të prokurorive themelore dhe policë hetuese.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.1.18 Masat e fshehta

Shikuar nga aspekti i rregullimit procedural, masat e fshehta dhe teknike të vëzhgimit dhe hetimit janë relativisht të reja. Arsyeja e hartimit të këtyre dispozitave, sikurse e dispozitave lidhur me mbrojtjen e të dëmtuarve, të dëshmitarëve si dhe dëshmitarëve bashkëpunues qëndron në domosdoshmërinë shoqërore për shtimin e efikasitetit procedural në luftimin e kriminalitetit të rëndë, të krimit të organizuar dhe të korrupsionit.

Me aplikimin e masave të fshehta teknike të hetimit dhe vëzhgimit ndërhyhet, apo cenohen të drejtat dhe liritë e njeriut si kategori kushtetuese e sidomos e drejta e privatësisë së personave. Prandaj me Kodin e Procedurës Penale të Kosovës në kapitullin e IX janë paraparë kushtet, metodat dhe mënyrat e përdorimit të urdhrat dhe zbatimit të masave. Çdo cenim i këtyre dispozitave të procedurës penale paraqet cenim të drejtave individuale, private dhe personale të parapara me kushtetutën e Republikës së Kosovës, konventa dhe instrumente tjera ndërkombëtare.

Si të rritet efikasiteti profesional i prokurorëve dhe gjyqtarëve por edhe e zyrtarëve policor në këtë fushë? Si të krijohet praktikë gjyqësore në përputhje me standardet ndërkombëtare ? Të njihen me përvojat dhe praktikat më të mira të shteteve në rajon? Si të aplikohen instrumentet vendore që rregullojnë këtë sferë? Cilat janë dispozitat që duhet të aplikohen për sigurimin e masave të fshehta.

Qasja në adresimin e këtyre dilemave do të bëhet në atë mënyre që edhe pjesëmarrësit do të kenë mundësi të shkëmbejnë përvojat e tyre në këtë drejtim duke ju referuar edhe rasteve praktike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Avancojnë njohuritë për këto lloje veprime hetimore;
- Njohin kushtet që duhet të plotësohen për lëshimin e këtyre masave;
- Zbatojnë afatet kohore për lëshimin e këtyre masave;
- Njohin të drejtat e palëve të prekur nga këto masa.

Përmbajtja

- Kushtet për lëshimin e këtyre masave;
- Afatet kohore për lëshimin e këtyre masave;
- Të drejtat e palëve të prekura nga këto masa;
- Mundësitë teknike të mbikëqyrjes së zbatimit teknik-praktik të këtyre masave.

Metodologjia

Puna në grupe dhe trajtimi i rasteve të studimi nga praktika gjyqësore do të karakterizojnë metodologjinë e realizimit të kësaj teme.

Përfitues: Gjyqtarë, prokurorë dhe hetues policor.

Kohëzgjatja: Një ditore

1.1.19 Trafikimi me qenie njerëzore

Trafikimi i qenieve njerëzore paraqet një veprë penale mjaft komplekse dhe një fenomen global, që në vete përfshinë elementet e disa veprave penale dhe shkeljet më të rënda të të drejtave të njeriut. Të rrezikuar nga trafikimi i qenieve njerëzore mund të jenë të gjithë personat pa dallim moshe, gjinie, race apo përkatësie kombëtare, por në veçanti më të rrezikuarit janë gratë dhe fëmijët për qëllime të shfrytëzimit seksual. Institucionet përgjegjëse janë plotësisht të vetëdijshme për shumëllojshmërinë e shfrytëzimit të qenieve njerëzore. Bazuar në këtë, është e nevojshme ngritja e mëtejme e kapaciteteve profesionale të gjyqtarëve dhe prokurorëve në zbatim të drejtë të legjislacionit në fuqi dhe përforsimi i bashkëpunimit me institucionet tjera relevante për luftimin e suksesshëm të kësaj dukurie.

Cilat janë elementet e veprës penale të trafikimit të qenieve njerëzore dhe veprave tjera të ndërlidhura më trafikimin? Si mund të bëhet identifikimi i viktimave të trafikimit? Cilat janë të drejtat e viktimave të trafikuar? Si mbrohen viktimat e trafikimit? Si të parandalohet trafikimi me njerëz? Si bëhet rehabilitimi dhe ri-integrimi i viktimave të trafikuar? Cilat janë mënyrat adekuate të bashkëpunimit në mes të institucioneve përgjegjëse për parandalimin dhe luftimin e trafikimit të qenieve njerëzore? Cilat janë elementet e veprës penale të kontrabandimit me migrantë?

Për të dhënë përgjigje për pyetjet e sipërpërmendura, gjatë trajnimit pjesëmarrësit do të kenë mundësinë e qasjes në raste nga praktika, ku mund të shihen sfidat dhe problemet e zbatimit të drejtë të legjislacionit për parandalimin dhe luftimin e trafikimit të qenieve njerëzore, si dhe mënyrat se si mund të tejkalohen apo zgjidhen këto sfida dhe probleme.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatojnë legjislacionin lidhur me trafikimin me njerëz;
- Identifikojnë elementet e veprës penale të trafikimi me njerëz;
- Dallojnë elementet e veprës penale të trafikimi me njerëz nga elementet e veprave tjera penale;
- Zbatojnë dhe respektojnë të drejtat e viktimave të trafikimit në procedurën penale ;
- Zbatojnë procedurën për kompensimin e dëmit.

Përmbajtja

- Kuptimi dhe elementet e trafikimit të qenieve njerëzore;
- Veprat penale të ndërlidhura më trafikimin e qenieve njerëzore;
- Të drejtat e viktimave të trafikuar gjatë procedurës penale;
- Mbrojtja dhe asistimi i viktimave të trafikimit;
- Përforsimi i bashkëpunimit dhe koordinimit mes akterëve kyç;
- Kompensimi i viktimave të trafikimit.

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të përdoren metoda interaktive, simulime të rasteve, punë në grupe për raste nga praktika si dhe pyetje e diskutime për temat e përfshira në këtë trajnim.

Përfitues: Gjyqtarët dhe prokurorët e shkallës së parë dhe shkallës së dytë.

Kohëzgjatja: Dy ditore

1.1.20 Procedurat alternative

Procedurat alternative janë procedura të cilat kanë pësuar disa ndryshime në krahasim me kodin e mëparshëm të procedurës penale. Këto procedura ofrojnë mundësi për zgjidhjen e rasteve pa i dërguar ato në gjykatë. Në vitet e fundit procedura alternative ka gjetë zbatim sidomos në proceduratte masat e diversitetit dhe ndërmjetësimit, por edhe pezullimi i ndjekjes ka filluar të zë një vend shumë me rëndësi në zbatim sa më efikas të procedurës penale.

Si të rritet efikasiteti profesional i prokurorëve dhe gjyqtarëve në këtë fushë? Si të krijohet praktikë gjyqësore në përputhje me standardet ndërkombëtare? Cilat janë përvojat dhe praktikat më të mira të shteteve në rajon? Si të aplikohen instrumentet vendore që rregullojnë këtë sferë?

Qasja në adresimin e këtyre dilemave do të bëhet në atë mënyrë që edhe pjesëmarrësit do të kenë mundësi të shkëmbejnë përvojat e tyre në këtë drejtim duke ju referuar edhe rasteve praktike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatojnë drejt dispozitat ligjore lidhur me procedurat alternative;
- Avancojnë njohuritë për këto lloje të procedurave alternative;
- Njohin metodat efikase për zbatimin e këtyre procedurave;
- Njohin përparësitë e procedurave alternative.

Përmbajtja

- Procedurat alternative;
- Zbatimi i procedurës alternative;
- Përparësitë e procedurave alternative.

Metodologjia

Gjatë trajnimit do të përdoren metoda interaktive, simulime të rasteve, punë në grupe për raste nga praktika si dhe pyetje e diskutime për temat e përfshira në këtë trajnim.

Përfituesi: Gjyqtarë dhe prokurorë të nivelit themelor dhe institucionet tjera relevante.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.1.21 Mbrojtja e dëshmitarëve

Kodi i Procedurës Penale të Kosovës, njeh si kategori të posaçme dëshmitarët dhe të dëmtuarit, që për shkak të rrezikut serioz që u kanoset atyre apo anëtarëve të familjes së tyre, mund të kenë nevojë për mbrojtje. Në praktikë ka shumë raste që të dëmtuarit dhe dëshmitarët nuk dëshmojnë për shkak të ndjenjës së rrezikut për shëndetin, jetën dhe pasurinë e tyre dhe anëtarëve të familjes së tyre. Andaj, në procedurën penale, mbrojtjes së të dëmtuarit dhe dëshmitarëve duhet t'i kushtohet kujdesi i duhur dhe i veçantë, në mënyrë që të njëjtit mos të kenë frikë për të dëshmuar dhe bashkëpunuar me zbatuesit e ligjit, në njëerën anë dhe në anën tjetër aq sa është e mundur të sigurohet shëndeti, jeta dhe pasuria e tyre.

Meqenëse në praktikën gjyqësore ende ka dilema se si duhet trajtuar rastet e dëshmitarëve dhe të dëmtuarve të mbrojtur, gjatë këtij trajnimi do të shtrohen pyetje si në vijim: Çka kuptojmë me rrezik serioz? Çka është anonimiteti? Cili është dallimi në mes të dëshmitarëve të mbrojtur nga publiku dhe dëshmitarëve anonim? Cili është dallimi në mes të dispozitave të KPPK, për masat e nevojshme për mbrojtjen e të dëmtuarve dhe dëshmitarëve, në raport me dispozitat e Ligjit për Mbrojtjen e Dëshmitarëve? Cilat procedura duhet ndjekur për të mbrojtur të dëmtuarin dhe dëshmitarin etj. Dhënia e përgjigjeve të sakta dhe të qarta për pyetjet e tilla do të dërgojë deri të zbatimi më i mirë dhe më i drejtë i dispozitave ligjore për mbrojtjen e dëshmitarëve dhe të dëmtuarve.

Pjesëmarrësve do tu mundësohet qasja në raste praktike të përgatitura enkas për këtë trajnim, ku mund të shihen sukseset dhe dështimet në rastin e mbrojtjes së dëshmitarëve dhe të dëmtuarve.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Hartojnë kërkesën për masë mbrojtëse apo anonimitet dhe urdhrin mbrojtës;
- Hartojnë urdhëratë mbrojtës;
- Zhvillojnë drejtë procedurën për shpalljen e personit dëshmitar të mbrojtur;
- Interpretojnë drejtë përfitimet e dëshmitarit të mbrojtur sipas ligjit.

Përmbajtja

- Kërkesa për masë mbrojtëse apo anonimitet dhe lëshimi i urdhrin mbrojtës nga gjyqtari;
- Urdhri për anonimitet si dhe format e tij;
- Procedura për shpalljen e personit dëshmitar të mbrojtur dhe përfitimet e tij sipas ligjit

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të përdoren metodat interaktive, punë në grupe, simulim i marrjes së deklaratës së dëshmitarit të mbrojtur, hartim i urdhrin mbrojtës

Përfitues: Gjyqtarët dhe prokurorët e shkallës së parë dhe të dytë.

Kohëzgjatja Një ditë

1.1.22 Veprat penale kundër ekonomisë

Ne kuadër të këtyre veprat penale kundër ekonomisë hyjnë veprat penale që ndërlidhen me mashtrimin, keqpërdorimin, falsifikimin, lidhjen e kontratave të dëmshme, falsifikimin e shenjave me vlerë, cenimin e të drejtë së patentave, falsifikimin e parasë etj. Edhe këto vepra penale mundë të kryhen nga personi zyrtar i cili duke keqpërdorur detyrën zyrtare apo autorizimet e tij, kufizon qarkullimin e lirë të kapitalit, njerëzve, mallrave, shërbimeve, punës apo mjeteve të riprodhimit në territorin e Republikës së Kosovës.

Në kuadër të këtij kapitulli hyjnë edhe vepra penale keqpërdorimi i autorizimeve ekonomike, të cilën vepër e kryen personi përgjegjës gjatë ushtrimit të veprimtarisë ekonomike, me qëllim të përfitimit të kundërligjshëm të dobisë pasurore për vete apo për ndonjë person tjetër.

Si të rritet efikasiteti profesional i prokurove dhe gjyqtarëve në këtë fushë? Si të krijohet praktikë gjyqësore në përputhje me standardet ndërkombëtare? Të njihemi me përvojat dhe praktikat më të mira të shteteve në rajon? Si të aplikohen instrumentet vendore që rregullojnë këtë sferë? Cilat janë masat për parandalimin e këtyre veprave penale.

Gjatë këtij trajnimi duhet të eliminohen dilemat rreth paqartësive që janë paraqitur në praktikë në mes të dallimit të personit përgjegjës në institucione publike dhe në mes personit përgjegjës të kompanisë private. Qasja në adresimin e këtyre dilemave do të bëhet në atë mënyre që edhe pjesëmarrësit do të kenë mundësi të shkëmbejnë përvojat duke ju referuar edhe rasteve praktike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatojnë drejt dispozitat ligjore lidhur me veprat penale kundër ekonomisë;
- Avancojnë njohuritë për këto lloje të veprave penale;
- Dallimit të personit përgjegjës në institucione publike dhe në mes personit përgjegjës kompani private.

Përmbajtja

- Masat për parandalimin ekonomisë joformale;
- Roli i gjyqësorit dhe prokurorit në luftimin e këtyre veprave;
- Nocioni i personit përgjegjës.

Metodologjia

Gjatë trajnimit do të përdoren metoda interaktive, studime të rasteve me punë në grupe për raste nga praktika si dhe pyetje e diskutime për temat e përfshira në këtë trajnim.

Përfitues

Gjyqtarë dhe prokurorë të nivelit themelor dhe institucionet tjera relevante.

Kohëzgjatja

Një ditë

1.1.23 Hetimet financiare

Krimet financiare bëjnë pjesë ndër krimet më serioze, të cilat kanë për qëllim që ta atakojnë zhvillimin ekonomik të shoqërisë. Kjo formë e kriminalitetit manifestohet në forma të ndryshme si: korrupsioni me të gjitha karakteristikat, pastrimi i parave, evazionet fiskale, prokurimi publik etj. Me qëllim që të luftohet në mënyre sa më efektive krimi financiar me theks të veçantë shpëlarja e parave dhe financimi i terrorizmit në Republikën e Kosovës, në bazë të Ligjit për parandalimin e shpëlarjes së parave dhe financimin e terrorizmit është themeluar NJIF-i, si institucion qendror dhe i pavarur për analizimin e informacionit në lidhje me shpëlarjen e parave dhe financimin e terrorizmit.

Si të rritet efikasiteti profesional i prokurorëve dhe gjyqtarëve në këtë fushë? Si të krijohet praktikë gjyqësore në përputhje me standardet ndërkombëtare? Të njihemi me përvojat dhe praktikat më të mira të shteteve në rajon? Si të aplikohen instrumentet vendore që rregullojnë këtë sferë? Cilat janë Masat për parandalimin e pastrimit të i parave, çka është prokurimi publik – me theks te veçantë dallimi në mes të shkeljes administrative dhe veprës penal si dhe evazioni fiskal.

Gjatë këtij trajtimi duhet të eliminohen edhe dilemat rreth paqartësive që janë paraqitur në praktik, dallimi në mes të shkeljes administrative dhe veprës penal si dhe dallimi në mes të personit zyrtar dhe personit përgjegjës. Qasja në adresimin e këtyre dilemave do të bëhet në atë mënyre që edhe pjesëmarrësit do të kenë mundësi të shkëmben përvojat e tyre në këtë drejtim, duke ju referuar edhe rasteve praktike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatojnë drejtë dispozitat ligjore lidhur me veprat penale kundër krimit financiar;
- Avancojnë njohuritë për këto lloje të veprave penale;
- Zbatojnë metodat efektive për parandalimin e ekonomisë jo formale;
- Do të përfitojnë njohuri të mjaftueshme lidhur me atë se kush duhet të raportoj dhe çka duhet të raportojnë sidomos tek transaksionet e dyshimta.

Përmbajtja

- Prokurimi publik me theks të veçantë dallimi në mes të shkeljes administrative në procedurën e prokurimit dhe veprës penal;
- Dallimi në mes të personit zyrtar dhe personit përgjegjës;
- Evazioni fiskal.

Metodologjia

Gjatë trajnimit do të përdoren metoda interaktive, studimi i rasteve të punës në grupe për raste nga praktika si dhe pyetje e diskutime për temat e përfshira në këtë trajnim.

Përfitues: Gjyqtarë dhe prokurorë të nivelit themelor dhe institucione tjera relevante.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.1.24 Mjetet e së Drejtës Penale Ndërkombëtare për ndjekjen penale të Krimeve të Luftës përbrenda juridiksionit të Kosovës – një qasje praktike

Trajnimit do të përqendrohet në format e zbatueshme të përgjegjesisë penale për Krimet e Luftës, siç janë adresuar nga tribunalet penale ndërkombëtare. Pjesëmarrësit do të pasurojnë sfondin e tyre teorik dhe do të praktikojnë studime konkrete të rasteve, me qëllim të fitimit të mjeteve shtesë për të hetuar dhe ndjekur penalisht krimet e luftës brenda juridiksionit të Kosovës. Njohja me mjete të tilla ligjore do të ndihmojë në ndjekjen dhe gjykimin e rasteve të krimeve të luftës, duke i synuar jo vetëm kryerësit e veprave penale, por edhe individët që mbajnë poste më të larta në hierarkitë ushtarake dhe politike që vendosën ose lejuan kryerjen e krimeve ndërkombëtare.

Në cilat raste një komandant ushtarak ose një udhëheqës politik mund të mbahet përgjegjës për krimet e luftës të kryera nga vartësit? Si të ndërtohet një hetim për krimet e luftës kundër udhëheqësve të lartë ushtarakë dhe politikë kur kryerësit e krimeve të luftës nuk mund të identifikohen? Si të aplikoni përvojën dhe jurisprudencën e tribunaleve penale ndërkombëtare për të ndjekur penalisht dhe gjykuar krimet e luftës brenda juridiksionit të Kosovës? Si të sigurohen dhe të përdoren provat e mbledhura nga tribunalet penale ndërkombëtare dhe gjetjet e arritura nga gjykatat ndërkombëtare, me qëllim të ndjekjes dhe gjykimin të krimeve të luftës brenda juridiksionit të Kosovës?

Trajnimit do të zhvillohet nëpërmjet studimit të rasteve, shembujve praktikë dhe hartimit të shkresave ligjore me qëllim të rritjes së kapaciteteve të prokurorëve dhe gjyqtarëve për t'i zbatuar konceptet ligjore të përpunuara nga tribunalet ndërkombëtare penale për provat e mbledhura në raste konkrete.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij programi trajnues, përfituesit do të jenë në gjendje të:

- Përvetësojnë njohuritë për t'u marrë me rastet e krimeve të luftës;
- Njohin format e zbatueshme të përgjegjesisë penale për krimet e luftës;
- Identifikojnë grupet e përbashkëta kriminale;
- Njohin përgjegjësinë komanduese;
- Njohin konceptet kyçe të së drejtës materiale ndërkombëtare penale.

Përmbajtja

- Baza ligjore vendore dhe ndërkombëtare për krimeve të luftës;
- Format e zbatueshme të përgjegjesisë penale për krimet e luftës;
- Vendimet e Gjykatës Supreme dhe të Apelit në zbatueshmërinë e të drejtës penale ndërkombëtare në juridiksionin e Kosovës;
- Raste të studimit;
- Grupet e përbashkëta kriminale;
- Përgjegjësia komanduese.

Metodologjia e trajnimit

Pas një pasqyre të shkurtër të koncepteve juridike, trajnimit do të përqendrohet në studimet e rasteve, aplikimin e kategorive ligjore në skenarët faktik dhe hartimin e shabllojeve operative.

Përfituesit: Prokurorët e Kosovës - veçanërisht Prokurorët e caktuar në PSRK, Gjyqtarët e caktuar në Departamentet e Krimeve të Rënda, në Gjykatën e Apelit ose në Gjykatën Supreme

Kohëzgjatja: Tre ditore

1.1.25 Forcimi i kapaciteteve të hetimit penal kundër korrupsionit me Partnerët e Drejtësisë Penale në rajonin e Mitrovicës

Ky trajnim synon të avancojë kapacitetin e prokurorëve në rajonin e Mitrovicës dhe të rrisë aftësinë e tyre për të punuar në bashkëpunim me policinë dhe agjencitë e tjera të zbatimit të ligjit. Gjithashtu do t'u shërbejnë atyre në menaxhimin e lëndëve të pazgjidhura të korrupsionit dhe krimeve të lidhura me të. Rezultatet e tjera të synuara përfshijnë përmirësimin e Prokurorisë Themelore të Mitrovicës për të monitoruar dhe paralajmëruar në fazë të hershme korrupsionin dhe rastet e krimeve të lidhura me të.

Si është bashkëpunimi me policinë dhe agjencitë e tjera të zbatimit të ligjit në rastet e korrupsionit? Si është qasja në hetimin dhe ndjekjen penale të korrupsionit dhe krimeve të lidhura me të? Si është qasja e ndjekjeve penale të rasteve të profilit të lartë që përfshijnë korrupsionin dhe rastet e lidhura me të?

Këto dhe çështje tjera do të adresohen gjatë këtij trajnimi përmes seancave me grupe ndërvepruese, studime të rasteve duke përdorur praktikatat më të mira të BE-së dhe Standardet Ndërkombëtare

Objektivat

Pas përfundimit të këtij programi trajnues, përfituesit do të jenë në gjendje të:

- Zgjerojnë kapacitetet në hetimin dhe ndjekjen penale të korrupsionit dhe krimeve të lidhura me të;
- Koordinojnë punët me policinë dhe agjencitë e tjera të zbatimit të ligjit në rastet e korrupsionit;
- Avancojnë njohurit në menaxhimin e lëndëve të pazgjidhura të korrupsionit dhe krimeve të lidhura me të;
- Monitorojnë dhe paralajmërojnë në faza të hershme korrupsionin dhe rastet e krimeve të lidhura me të.

Përmbajtja

- Përdorimi i objektivave dhe treguesve të përcaktuar të performancës të parashikuar në Strategjinë kundër Korrupsionit për vitet 2012 - 2016 (Strategjia kundër Korrupsionit pas vitit 2016 është duke u hartuar nga Agjencia kundër Korrupsionit).
- Menaxhimi i Efektshëm i Rasteve të korrupsionit dhe krimeve të lidhura me të.

Metodologjia e trajnimit

Përmes diskutimit interaktiv duke përfshirë lehtësues, folës dhe integrimin e pjesëmarrëseve në grupe të ndara në seancën prezantuese, seancat e grupeve të punës dhe seancën përmbyllëse.

Përfitues

Partnerët e Shërbimit të Drejtësisë Penale në Prokurorinë Themelore, Njësitë Speciale të Policisë së Kosovës, Administrata Tatimore, Doganat, Agjencia kundër Korrupsionit nga Komunitatet në Mitrovicë.

Kohëzgjatja

Një ditë

1.1.26 Trajnimi për Komunikimin me Media për Prokurorët dhe Zyrtarët e Prokurorisë

Plani i Veprimit të Prokurorit të Shtetit i vitit 2017 përcakton qartë si njërin nga objektivat e tij "Komunikimi me mediat dhe publikun". Kjo tregon se komunikimi me mediat për prokurorët shihet si një fushë në të cilën nevojitet trajnim për aftësi specifike, me qëllim të ngritjes së kapaciteteve të përgjithshme. Mandati i EULEX-it përveç tjerash ka edhe transferimin gradual të kompetencave të prokurorët vendor. Ndërtimi i kapaciteteve të homologëve vendor nëpërmjet dhënies së njohurive dhe përvojës rreth praktikave më të mira në një fushë të ndjeshme si komunikimi, e bën më të arritshëm qëllimin përfundimtar të transferimit gradual të kompetencave mbi të gjitha çështjet prokuroriale të prokurorët e Kosovës.

Cilat janë konceptet kyçe të komunikimit me mediat? Cilat janë shkathtësitë e komunikimit dhe intervistimit gazetaresk?

Këto dhe çështje të tjera do të adresohen përmes këtij trajnimi përmes së cilave do të ndikohet në kufizimin ose eliminimin e incidenteve dhe perceptimin e keq në publik që janë shkaktuar nga qasjet e kundërta dhe të pakoordinuara në komunikim dhe duke ju ofruar vegla të reja organeve të prokurorisë për t'u marrë me situata delikate të tilla.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij programi trajnues, përfituesit do të jenë në gjendje të:

- Njohin rëndësinë e dialogut midis mediave dhe Organeve të Prokurorisë
- Aplikojnë drejtë komunikimin me mediat
- Identifikojnë informatat që duhet ofruar publikut
- Njohin teknikat e intervistimit gazetaresk dhe teknikat e komunikimit publik

Përmbajtja

- Rëndësinë e dialogut midis Mediave dhe Organeve të Prokurorisë;
- Komunikimi efektiv me mediat;
- Qasja e publikut në informata;
- Teknikat e intervistimit gazetaresk;
- Teknikat e komunikimit publik.

Metodologjia e trajnimit

Përmes prezantimit, shembujve praktikë të aftësive dhe teknikave të intervistimit gazetaresk dhe praktikimi i intervistës në media.

Përfituesit

Prokurorët e Kosovës dhe zyrtarë të tjerë të komunikimit që punojnë nëpër Prokurori.

Kohëzgjatja

Dy ditore

1.1.27 Çështjet e provave lidhur me ndjekjen penale të veprave që ndërlidhen me terrorizmin: Analiza e rasteve specifike dhe ndarja e praktikave të mira mbi forenzikën digjitale, përdorimin e internetit dhe shndërrimin e informatave të zbuluara në prova

Përmes Strategjisë Kombëtare kundër Terrorizmit 2012-2017, Kosova synon ndjekjen, hetimin dhe sjelljen para drejtësisë të individëve ose grupeve që paraqesin kërcënim terrorist ose kryejnë veprime terroriste, duke i themeluar dhe forcuar institucionet kompetente në procesin e identifikimit, parandalimit, zbulimit dhe ndjekjes.

Derisa korniza legislative e Kosovës në një masë të madhe duket e mjaftueshme për t'i hetuar dhe ndjekur penalisht aktivitetet terroriste, prokurorëve ende u mungon përvoja që të merren me teknikat specifike hetimore dhe strategjitë e ndjekjes penale që kanë të bëjnë me rastet e lidhura me terrorizmin. Kjo është arsyeja pse prokurorët e Kosovës shprehën nevojën e tyre për t'u trajnuar për teknikat e ndjekjes penale të terrorizmit gjatë Konferencës Vjetore të Prokurorëve më 18 janar 2017 dhe në Planin e Veprimit të Prokurorisë së Shtetit të Kosovës për 2017. Një nga aspektet më të rëndësishme të ndjekjes penale të terrorizmit ka të bëjë me vlerësimin dhe përdorimin e provave, të cilat shpesh rrjedhin nga teknika të veçanta hetimore ose informata të ndjeshme të bazuara në zbulim. Për të siguruar rezultate reale në luftën kundër terrorizmit në Kosovë, është jetësore që prokurorët vendorë të njihen me këto çështje të provave.

Cilat janë teknika e specializuara hetimore? Si bëhet mbledhja e provave? Si bëhet ndjekja penale në rastet e terrorizmit? Cilat janë mjete e disponueshme për të kryer hetime mbi aktivitetin terrorist nëpërmjet internetit?

Këto dhe çështje tjera do të adresohen përmes këtij trajnimit me ç'rast do të ndikohet në luftimin e terrorizmit nga një perspektivë e forenzikës digjitale dhe të zbulimit.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij programi trajnues, përfituesit do të jenë në gjendje të:

- Njohin teknikat e specializuara hetimore;
- Aplikojnë drejtë sigurimi, mbledhja, ruajtja dhe pranueshmëria e provave tek veprat penale të terrorizmit;
- Zbatojnë drejtë hetimin dhe ndjekjen penale;
- Avancojnë njohurit me teknikat e zbulimit të terrorizmit përmes internetit.

Përmbajtja

- Teknikat e specializuara hetimore;
- Sigurimi, mbledhja, ruajtja dhe pranueshmëria e provave tek veprat penale të terrorizmit;
- Hetimi dhe ndjekja penale e rasteve që përfshinë terrorizmin;
- Përdorimi i Internetit për qëllime terroriste;
- Mjetet e disponueshme për të kryer hetime mbi aktivitetin terrorist nëpërmjet internetit;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të përdorën metoda të kombinuara të shpjegimit, duke përfshirë shpjegime teorike dhe praktike, të përcjella me shembuj praktik në mënyrë që secili nga pjesëmarrësit të jetë aktiv gjatë gjithë kohës së trajnimit.

Përfituesit Prokurorët e Kosovës

Kohëzgjatja: Dy ditë

1.1.28 Shkathtësitë e teknikave të intervistimit të dëshmitarëve/viktimave të krimeve të luftës me fokus në rastet e dhunës seksuale dhe gjinore në konfliktet e armatosura

Përmirësimi i shkathtësive të teknikave të intervistimit është një mjet themelor për hetimin dhe ndjekjen penale të veprave penale. Kjo vlen veçanërisht për krimet e luftës pasi që shumica e tyre, në mos të gjitha, mbështeten në dëshmi të dëshmitarëve okular ose në dëshmi të tërthorta. Midis tyre ekzistojnë raste ku gratë kanë raportuar se kanë qenë viktime të dhunës seksuale dhe të dhunës në baza gjinore.

Gjatë kontaktit me një dëshmitar, prokurorët që udhëheqin hetimet duhet të kenë njohuri dhe shkathtësi në mënyrë që të jenë në gjendje të sigurojnë informata/prova nga viktimat në mënyrën më efektive. Kjo nënkupton nevojën për përmirësimin e të kuptuarit të prokurorëve për elementet bazë të kimit të cilat janë thelbësore gjatë kontaktit me një dëshmitar si dhe për përmirësimin e shkathtësive të prokurorëve për intervistim, duke përfshirë planifikimin dhe përgatitjen, krijimin e marrëdhënieve dhe menaxhimin e informatave. Me qëllim të tejkalimit të këtyre sfidave, pjesëmarrësit do të njihen me teknika për kuptimin e komunikimit verbal dhe joverbal, për trajtimin e pengesave në komunikim siç janë sjellja e vështirë dhe sfiduese gjatë intervistës, si dhe për shqyrtimin e faktorëve që ndikojnë në sigurimin e hollësive dhe ruajtjen e tyre në kujtesën afatshkurtër dhe afatgjatë.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatojnë teknikat planifikimit dhe intervistimit dëshmitarëve dhe viktimave të krimeve të luftës me fokus në dhunën seksuale dhe në dhunën në baza gjinore;
- Njohin teknikat e komunikimit verbal dhe jo verbal;
- Tejkalojnë sfidat që paraqet krimi konkret në hetim e sipër si dhe çështjet personale dhe të sigurisë;

Përmbajtja

- Analiza e krimeve të luftës duke përfshirë elementet që duhet të vërtetohen në përputhje me legjislacionin e Kosovës dhe me të drejtën ndërkombëtare;
- Planifikimi i intervistës;
- Ushtrime të intervistimit të dëshmitarëve/viktimave që dëshmojnë në një rast të krimeve të luftës duke u bazuar në raste studimore;
- Ushtrimet e intervistimit të grave viktime të dhunës seksuale dhe të dhunës në baza gjinore në konflikt të armatosur.

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimi do të përdoret një metodologji e kombinuar, ku do të aplikohen metodat të diskutimit interaktiv me pjesëmarrësit. Gjithashtu, do të ju ofrohen për të diskutuar edhe çështjet specifike teknike të brendshme siç janë masat për mbrojtjen e dëshmitarëve dhe programi për mbrojtje të dëshmitarëve, përdorimi i ekspertëve mjeko-ligjorë e kështu me radhë. Në fund të punëtorisë, pjesëmarrësve do t'ju dorëzohet një "Doracak i Teknikave të Intervistimit të Dëshmitarëve/Viktimave të Krimeve të Luftës", që do të përdoret në punën e tyre të përditshme dhe që do të mund të shfletohet dhe të miratohet nga prokurorët tjerë në njësitë përkatëse të punës. Një pjesë e veçantë do t'u kushtohet grave viktime të dhunës seksuale dhe gjinore në konflikt të armatosur.

Përfitues: Prokurorë të PSRK-së që punojnë në njësinë e krimeve të luftës si dhe 2 ose 3 zyrtarë të policisë për krime lufte.

Kohëzgjatja: Dy ditore

1.1.29 Forcimi i zbatimit të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut

Konventa Evropiane për të Drejta të Njeriut (KEDNJ), si dhe jurisprudenca e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ), janë burim i ligjit në Kosovë. Në mbështetje të neneve 22 dhe 53 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës, KEDNJ-ja dhe jurisprudenca e GJEDNJ-së, respektivisht, janë drejtpërdrejtë të zbatueshme në Kosovë dhe, në rast të mospërputhjes, kanë përparësi ndaj dispozitave të ligjit dhe të akteve tjera të institucioneve publike. KEDNJ, e gdhendur nga jurisprudenca e GJEDNJ-së, përcakton kornizën ligjore të të drejtave dhe lirive që respektohen në procedurën penale, e në veçanti, ndër të tjera, e drejta për liri dhe siguri (neni 5), e drejta për një proces të rregullt (neni 6) dhe rregulli themelor që nuk ka dënim pa ligj (neni 7).

Përgjatë dekadave, GJEDNJ-ja ka zhvilluar një jurisprudencë të pasur dhe konstruktive për interpretimin dhe zbatimin e të drejtave të njeriut përkitazi me procedurën penale. Në përgjithësi, juridiksionet lokale nuk kanë ligje, rregullore dhe/ose jurisprudencë për konsultime në mënyrë që të zgjidhin çdo problem ligjor që mund të rezultojë nga procedura penale. Prandaj, jurisprudenca e GJEDNJ-së ka qenë burim kyç për interpretimin dhe zbatimin e të drejtave të njeriut për akterë të ndryshëm gjyqësor siç janë avokatët, prokurorët dhe gjyqtarët.

Kjo është veçanërisht e rëndësishme duke marrë parasysh se sistemi ligjor i Kosovës nuk posedon ndonjë koleksion të praktikës juridike që do të mund të konsultohet nga akterët gjyqësorë për qartësimin e problemeve në interpretimin e ligjit.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Njohin jurisprudencën e GJEDNJ-së në lidhje me interpretimin dhe zbatimin e të drejtave të njeriut në procedurën penale;
- Zbatojnë jurisprudencën e GJEDNJ drejtpërdrejt duke bërë citimin e praktikës juridike të GJEDNJ-së në mënyrë që të interpretohen normat që e rregullojnë procedurën penale.

Përmbajtja

- Detyrimet dhe detyrat e prokurorëve gjatë hetimit, kapja dhe ndalimi;
- Paraburgimi, mbledhja e provave; marrja në pyetje;
- Pushimi i procedurave të hetimit;
- Faza e shqyrtimit gjyqësor;
- Barra e provës, dëshmitarët, dëshmitarët ekspertë;
- Pranueshmëria e provave, të drejtat dhe kompensimi i viktimave;
- Koncepti i afatit kohor të arsyeshem;

Metodologjia e trajnimit

Me rastin e trajnimit do të përdoren këto metoda: ligjërim, diskutim interaktiv, analiza e rasteve nga gjykata e Strasburgut

Përfitues: Prokurorët nga gjitha nivelet.

Kohëzgjatja: Dy ditore

1.1.30 Trajnim hyrës lidhur me krimin kibernetik, provat elektronike dhe përfitimet ilegale nga krimet online

Duke a parë nivelin e mbështetjes së shoqërive në të gjithë botën në teknologjinë dhe komunikimin informatik, gjyqtarët dhe prokurorët duhet të jenë të përgatitur që të merren me krimin kibernetik dhe provat elektronike. Nga përvoja mësojmë se në shumicën e rasteve, gjyqtarët dhe prokurorët ballafaqohen me vështirësi në përballimin e realitetit të ri të botës kibernetike. Me rritjen e numrit të paraqitjes së krimeve që kanë elemente të krimit kibernetik ose provave elektronike rritet nevoja që gjyqtarët dhe prokurorët të jenë të trajnuar sa duhet për ta kuptuar natyrën e këtyre krimeve si dhe të jenë në dijeni për legjislacionin dhe instrumentet në dispozicion për bashkëpunim ndërkombëtar për trajtimin e rasteve të tilla.

Në përgjithësi, aktivitetet e kriminelëve dhe organizatave kriminale janë të dizajnuara që të krijojnë përfitime. Shuma totale e përfitimeve nga krimet online në vitin 2009 ishte përafërsisht 2.1 miliardë dollarë Amerikan ose 3.6% të GDP-së globale, por vetëm një proporcion i vogël i këtyre mjeteve kthehet ndonjëherë. Shpëlarja e parave ju mundëson organizatave kriminale që të përfitojnë nga aktivitetet e tyre ilegale dhe ti mbajnë operacionet e tyre.

Koncepti i shënjestrimit të përfitimeve nga krimet online i prezantuar në këtë kurs trajnues i sjellë së bashku qasjen e krimit kibernetik, hetimin financiar dhe atë të shpëlarjes së parave me qëllim të rritjes së efikasitetit dhe suksesit të hetimeve penale dhe procedurave penale, qoftë nga perspektiva e ndjekjes së një krimineli apo edhe të shënjestrimit të përfitimeve nga veprat ilegale. Hetimet financiare dhe parandalimi dhe hetimi i shpëlarjes së parave mund të ndërlidhen me çfarëdo përfitimi të krijuar nga krimi, megjithatë, vëmendje e veçantë i kushtohet krimit kibernetik (sipas përkufizimit të Konventës së Budapestit, nenet 2-11) dhe llojeve tjera të krimeve online, ku provat elektronike, anonimiteti dhe hapësira kibernetike e pa-kufijshme janë një sfidë e përbashkët.

Më çështjet e krimeve kibernetike, provave elektronike, përfitimeve nga veprat penale dhe shpëlarjes së parave kanë të bëjnë shumë institucione të ndryshme dhe përfshijnë në veçanti, krimin kibernetik, njësitet e hetimit financiar, Njësitë e Inteligjencës Financiare (NJIF) dhe prokuroritë. Sido që të jetë, hetimet e krimit kibernetik rrallë shoqërohen me hetime financiare apo anasjelltas, hetimet e krimeve financiare apo të tjera rrallë shoqërohen me hetime të krimit kibernetik.

Kursi është dizajnuar që t'i japë gjyqtarëve dhe prokurorëve një nivel hyrës të njohurisë për krimin kibernetik, provat elektronike dhe bastisja, ndalimi dhe konfiskimi i përfitimeve të krijuara nga krimet online. Kursi do të ofrojë informata ligjore si dhe praktike lidhur me temat dhe do të jetë i koncentruar në aspektin se si këto çështje ndikojnë në punën e përditshme të gjyqtarëve dhe prokurorëve.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Fitojnë njohuri bazike lidhur me krimin kibernetik dhe provat elektronike;
- Të zbatojnë hetimet financiare të përfitimeve nga krimet kibernetike;
- Fitojnë njohuri rreth ligjeve substanciale dhe procedurale, dhe teknologjinë që mund të aplikojnë; dhe
- Vlerësojnë se sa shpejtë mund të ndërmerret dhe cili është niveli i efikasitetit të masave dhe bashkëpunimit ekstensiv ndërkombëtar.

Përmbajtja

trajnimi është i kombinuar i bazuar në dy kurse të veçanta: Kursi bazë për Kërkimin, konfiskimin dhe sekuestrimin e të ardhurave nga krimi online dhe Kursi Hyrës për Krimin Kibernetik dhe Dëshmitë Elektronike.

Moduli do të përmbajë temat si në vazhdim:

- Hyrje në krimin kibernetik – trendet dhe mjetet;
- Teknologjia e përfshirë në krim kibernetik;
- Krimi kibernetik si vepër penale në legjislacionin vendor;
- Praktika e dëshmitë elektronike, procedura dhe legjislacioni;
- E drejta procedurale / masat hetuese sipas legjislacionin vendor;
- Bashkëpunimi ndërkombëtarë;
- Bashkëpunimi me industrinë;
- Bazat e hetimit financiar;
- Roli dhe funksioni i Njësitit të Inteligjencës Financiare (NJIF);
- Hyrje në krimin kibernetik, specifikat, sfidat dhe mundësitë e krimin kibernetik;
- Hyrje në veprën penale pastrim i parave;
- Të kuptuarit e tipologjisë së pastrimit të parave online;
- Bashkëpunimi ndërkombëtar për krimin kibernetik dhe hetimin financiar;

Metodologjia e trajnimit

Kursi aktualisht është strukturuar dhe projektuar për t'u për tu prezantuar në trajnim, duke përdorur udhëzimet e trajnuesve. Përdorimi i rasteve të studimit për të informuar pjesëmarrësit, konsiderohet i përshtatshëm për këtë lloj trajnimi dhe është më në përputhje me stilet e të mësuarit për të rritur, sesa mësimi thjesht didaktik. Përdorimi i shembujve fizikë të teknologjisë së referuar dhe përdorimi i internetit mund të përmirësojë të mësuarit.

Trajnuesit duhet të marrin parasysh përfshirjen e ushtrimeve dhe metodave të tjera të mësimdhënies në program në nivel vendor. Trajnuesit duhet të kontrollojnë njohuritë e pjesëmarrësve gjatë kursit, përmes pyetjeve, kuizeve ose metodave të tjera për të siguruar që objektivat e mësimin janë arritur.

Materialet e trajnimit (planet mësimore) gjithashtu përmbajnë informata të rëndësishme që kanë për qëllim udhëzimin e trajnuesve gjatë çdo leksioni/sesioni/teme.

Përfitues: Gjyqtarë, prokurorë të cilët nuk e kanë ndjekur ende këtë kurs.

Kohëzgjatja: Katër ditor

PROGRAMET E SPECIALIZUARA

1.2 Programet e specializuara

1.2.1 Program i Specializuar Trajnimi për Zhvillimin e Kapaciteteve në Luftën Kundër Korrupsionit

Ky program i specializuar trajnimi synon që në mënyrë të detajuar dhe gjithëpërfshirëse t'i adresojë nevojat për zhvillim profesional të gjyqtarëve dhe prokurorëve që merren me luftimin e veprave penale korruptive. Programi do të trajtojë sfidat rreth zbatimit të legjislacionit vendor në luftimin efikas të korrupsionit duke u fokusuar në aspekte specifike që paraqiten si problematike në praktikë. Krahas tyre, po ashtu do të trajtohet legjislacioni ndërkombëtar në këtë fushë me fokus në atë të BE-së, përfshirë standardet dhe praktikat e suksesshme të vendeve që kanë arritur sukses në luftimin e kësaj dukurie. Praktika gjyqësore e Gjykatës Evropiane për Liritë dhe të Drejtat e Njeriut do të jetë në kuadër të këtij programi.

Po ashtu në fokus do të jenë aspekte të avancimit të hartimit të akteve ligjore. Format e bashkëpunimit dhe koordinimit ndër-institucional të institucioneve të mandatuara për luftën kundër korrupsionit janë ndër temat që përfshihen në këtë program ku gjithësesi do të trajtohen edhe aspektet e menaxhimit efikas të rasteve të korrupsionit. Pjesë shumë e rëndësishme e programit është edhe diskutimi rreth aspekteve të kodeve të etikës për gjyqtarë dhe prokurorë.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij programi trajnues, përfituesit do të jenë në gjendje të:

- Demonstrjnë përdorimin e saktë të koncepteve dhe parimeve në luftimin më efikas të veprave korruptive;
- Zbatojnë ligjet dhe teorinë në situata praktike;
- Vlerësojnë relevancën e të dhënave dhe burimeve në qasjen ndaj kësaj dukurie.

Struktura

Struktura e këtij programi realizohet në tri sesione që zgjasin nga dy (2) ditë secili.

Përfituesit

Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe të Apelit, prokurorët e prokurorive themelore dhe të Apelit dhe të Prokurorisë Speciale të Republikës së Kosovës, zyrtarë policor të departamenteve për luftimin e korrupsionit, zyrtarë doganorë.

Përmbajtja

Sesioni I

1. Identifikimi dhe Vlerësimi i Korrupsionit të mundshëm zyrtar

- Struktura ligjore vendore dhe ndërkombëtare si dhe praktikat;
- Njohja dhe vlerësimi i çështjeve potenciale korruptive.

2. Analizimi i informatave publike të disponueshme

- Planet hetuese dhe hapat e pare;
- Zhvillimi i një plani hetues;
- Qasja në dokumente dhe informata jo publike;
- Marrja dhe kërkimi i evidencave elektronike.

Kohëzgjatja: Dy ditore

Sesioni II

1. Analizat forenzike

- Përdorimi i mjeteve të institucioneve relevante për luftimin e korrupsionit në qasjen në të dhënat financiare.

2. Analizimi i transaksioneve të rrishtit të lartë

- Përdorimi i mjeteve të institucioneve relevante për luftimin e korrupsionit në qasjen në rekordet financiare;
- Analizimi i transaksioneve të rrishtit të lartë.

3. Intervistat dhe përgatitja për gjykim

- Teknikat e intervistimit dhe sfidat;
- Intervistimi i dëshmitarëve potencial;
- Intervistimi i objektivëve të mundshëm
- Radhitja e provave;
- Argumentet e mundshme të mbrojtjes dhe sfidat në gjyq.

Kohëzgjatja: Dy ditore

Sesioni III

- Zgjidhja e rasteve të korrupsionit zyrtar;
- Shkuarja në gjyq - paraqitja e rastit;
- Zgjidhjet e mundshme alternative;
- Masat për parandalimin dhe ekspozimin ndaj korrupsionit zyrtar.

Kohëzgjatja: Dy ditore

1.2.2 Program i Specializuar Trajnimi për Prokurimin Publik të Kosovës

Bazuar në raportet e institucioneve dhe organizatave që monitorojnë gjyqësorin në Kosovë vlerësohet se prokurimi publik është një prej fushave ku ka korrupsion dhe se ka nevojë për zhvillim të njohurive të gjyqtarëve dhe prokurorëve për këtë fushë. Po ashtu është kërkesë e vazhdueshme e gjyqtarëve dhe prokurorëve që të diskutojnë me të gjithë akterët relevant në vend rreth procedurave të prokurimit publik dhe problemeve të zbatimit të tyre në praktikë.

Ky program adreson kërkesat e lartpërmendura duke u fokusuar në elaborimin praktik të të gjitha fazave të prokurimit publik. Në këtë kuadër do të analizohen rastet nga praktika rreth mënyrës së vlerësimit të nevojave dhe përcaktimit të kërkesave, dosja e tenderit dhe procesi i vlerësimit të një tenderi. Në fokus të këtij programi do të jenë edhe faza e implementimit të kontratës dhe po ashtu hetimi dhe gjykimi i veprave penale të kësajnatyre.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje që të:

- Analizojnë procesin e planifikimit të prokurimit;
- Kuptojnë dhe zbërthejnë dosjen e tenderit;
- Vlerësojnë specifikacionet teknike dhe njoftimin indikativ;
- Kuptojnë elementet për zgjedhjen e kontraktorit dhe dhënies së çmimit;
- Identifikojnë indikatorët e korrupsionit që lidhen me prokurimin publik;
- Të hartojnë një plan për hetimin e veprave penale të korrupsionit në prokurimin publik.

Struktura

Struktura e këtij programi realizohet në dy sesione që zgjasin nga dy (2) ditë secili.

Përfituesit

Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe të Apelit, prokurorët e prokurorive themelore dhe të Apelit dhe të Prokurorisë Speciale të Republikës së Kosovës, hetues policor, zyrtarë doganorë, zyrtarë nga ATK dhe NJIF.

Përmbajtja

Sesioni I

Vlerësimi i nevojave/Përcaktimi i kërkesave

- Planifikimi i prokurimit;
- Njoftimi indikativ;
- Specifikimi teknik

Përgatitja/Procesi i dizajnit dhe përgatitja e dokumentove të ofertimit

- Dosja e tenderit;
- Dorëzimi i dosjes së tenderit (sçarimet);
- Hapja publike.

Zgjedhja e kontraktorit dhe faza e dhënies së çmimit

- Komisionet vlerësuese;
- Kriteret e vlerësimit;
- Rekomandimi i operatorit fitues.

Kohëzgjatja: Dy ditore

Sesioni II

Faza e implementimit të kontratës

Rreziqet indikativë të korrupsionit në fazat e prokurimit

- Vlerësimi i Nevojave/përcaktimi i kërkesave;
- Përgatitja/Procesi i dizajnit dhe përgatitja e dokumenteve të ofertimit;
- Zgjedhja e kontraktorit dhe faza e dhënies së çmimit;
- Faza e implementimit të kontratës

Skemat korruptive dhe problemet e ndërlidhura me mashtrim

- Pagesa e haraçit;
- Konflikti i interesit;
- Skemat e kurdisjes së ofertave
- Ofertomi konspirativ;
- Skemat mashtruese.

Planifikimi i hetimit dhe ndjekja

- Përmbajtja e planit të hetimit;
- Identifikimi i burimeve të informacionit;
- Planifikimi i kontrollit të shtëpisë dhe përgjimi;
- Planifikimi i përdorimit të informatorëve;
- Planifikimi i gjurmimit të aseteve.

Kohëzgjatja: Dy ditore

1.2.3 Program i specializuar trajnimi në forcimin e kapaciteteve profesionale në luftimin e krimit kibernetik

Përdorimi i teknologjive të reja të informacionit dhe veçanërisht i internetit ka marrë një rëndësi të veçantë në jetën e përditshme. Ky fenomen prek jo vetëm aktivitetet e një organizmi qoftë ai shtetëror apo privat, i përfshirë në sferën e biznesit apo të një aktiviteti jo fitimprurës, por mund të prekë dhe njeriun e thjeshtë në aktivitetin e tij të përditshëm, në sferën e tij private apo profesionale. Si çdo teknologji e re e vënë në dispozicion të një numri të madh përdoruesish, interneti paraqet jo vetëm të mira dhe përfitime, por në të njëjtën kohë dhe një sërë problemesh. Krimi kibernetikë është një fenomen kompleks dhe e vetmja mënyrë për t'i bërë ballë do të ishte trajtimin globalë i këtij problemi. Për këtë duhet një bashkëpunim i të gjitha institucioneve relevante dhe ekspertëve të fushave të ndryshme për të shmangur zgjidhjet segmentare. Për këtë është e rëndësishme të konceptojmë një arkitekturë globale të sigurisë së informacionit që të marrë në konsideratë brenda saj dimensionin teknik dhe operacional, dimensionin juridik dhe rregullator, dimensionin organizativ dhe ekonomik duke mos harruar dimensionin human.

Çka është krimi kibernetikë? Nga vjen? Çfarë e ndihmon të jetë kaq i përhapur? Si të luftohet dhe të parandalohet krimi kibernetikë? Sa jemi të rrezikuar nga ky krim? Kush janë viktimat e mundshme të krimit kibernetikë? Cili është legjislacioni vendor dhe ndërkombëtar që e sanksionon krimin kibernetikë?

Programi trajnues është hartuar në mënyrë që të ofroj njohuri për gjyqtarët dhe prokurorët lidhur me tendencat aktuale të krimit kibernetikë dhe teknikave kyçe për luftim të suksesshëm të veprave të kësaj natyre.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Vlerësojnë riskun potencial të krimit kibernetikë dhe zhvillojnë teknikat për luftimin e tij;
- Menaxhojnë hetimet për krimin kibernetikë;
- Identifikojnë dhe parandalojnë më mirë veprat penale të kësaj natyre;
- Njohin tendencat e krimit kibernetikë.

Struktura

Struktura e këtij programi realizohet në tri sesione që zgjasin nga dy (2) ditë secili.

Përfituesit

Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe të Apelit, prokurorët e prokurorive themelore dhe të Apelit dhe të Prokurorisë Speciale të Republikës së Kosovës, zyrtarë policor të departamenteve përkatëse për luftimin e krimit kibernetikë.

Përmbajtja

Sesioni I

- Teknologjia dhe krimi;
- Interneti dhe krimi;
- Kërcënimet, tendencat dhe sfidat e krimit kibernetikë;
- Krimi kibernetikë si veprë penale dhe sfidat në luftimin e tij.

Kohëzgjatja: Dy ditore

Sesioni II

- Vlerësimi dhe menaxhimi i rrezikut;
- Luftimi i rreziqeve të sigurisë virtuale: email, viruset dhe hakerat;
- Zbulimi dhe parandalimi i pastrimit të parave;
- Roli i forenzikës në zbulimin e krimit kibernetikë;
- Marrja e provave elektronike;
- Provat elektronike – procedura dhe praktika.

Kohëzgjatja: Dy ditore

Sesioni III

- Bashkëpunimi ndërkufitar dhe ndërkombëtar në luftën kundër krimit kibernetikë; Skemat e kurdisjes së ofertave;
- Mundësitë e ndjekjes së suksesshme të e-krimit ndërkombëtar dhe krimit kibernetikë.

Kohëzgjatja: Dy ditore

1.2.4 Program i specializuar trajnimi në forcimin e kapaciteteve profesionale në luftimin e shpëlarjes së parave

Shpëlarja e parave është vepër penale që hyn në grupin e veprave penale kundër ekonomisë dhe paraqet rrezik permanent për ekonominë e të gjitha vendeve. Operacionet e pastrimit të parave janë të dizajnuara për të marrë të ardhurat nga veprimtari të paligjshme, të tilla si fitimet nga mashtrimet, dhe duke fshehur ekzistencën, burimin, ose zbatimin e këtyre fondeve në mënyre që të ardhurat të duket se vijnë nga një burim legjitim. Me pak fjalë, “paratë e pista” janë bërë për të dalë i pastër. Pasi paratë e paligjshme janë pastruar, kryerësi është në gjendje të shpenzojë apo të investojë të ardhurat e paligjshme në asete të ligjshme. Kosova si një vend i dal nga lufta e me specifikat e veta, ka vështirësi në luftimin e ekonomisë joformale ku pjesa më e madhe e transaksioneve kryhet në para të gatshme, pa i përfillur dhe pa kaluar nëpër institucione financiare. Kjo në veçanti paraqet vështirësi në punën e institucioneve që kanë obligim raportimin e transaksioneve. Kësaj i kontribuon po ashtu edhe bashkëpunimi i dobët ndërkombëtar në këtë fushë dhe mosharmonizimi i legjislacionit vendor me Direktivën e BE-së.

Cilët janë faktorët për identifikimin e ekonomisë joformale? Cili është roli i NJIF-it? Ku qëndron raporti I legjislacionit vendor me atë të BE-së?

Trajnimi do të fokusohet në adresimin e këtyre dilemave dhe pyetjeve të ngritura duke analizuar në hollësi legjislacionin vendor dhe atë të BE-së përfshirë dhe praktikën më të mira.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje që të:

- Klasifikojnë veprat penale të shpëlarjes së parave;
- Krahasojnë legjislacionin vendor me atë të BE-së;
- Njohin dhe analizojnë punën e institucioneve financiare dhe obligimet që i kanë këto institucione në luftimin e kësaj dukurie;
- Përdorin teknikat e ekzaminimit të mashtrimeve tek pastrimi i parave;
- Njohin format e bashkëpunimit ndërkombëtar;
- Analizojnë paraqitjen e rastit në gjykatë.

Struktura

Struktura e këtij programi realizohet në tri sesione që zgjasin nga dy (2) ditë secili.

Përfituesit

Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe të Apelit, prokurorët e prokurorive themelore dhe të Apelit dhe të Prokurorisë Speciale të Republikës së Kosovës, zyrtarë policor të departamenteve për luftimin e korrupsionit, Gjyqtarë dhe prokuror të nivelit themelor, prokuroria speciale dhe zyrtar nga Policia e Kosovës.

Përmbajtja

Sesioni I

- Vepra penale e shpëlarjes së parave, financimi i terrorizmit dhe sanksionet;
- Dobësitë e institucioneve financiare tek pastrimi i parave dhe financimi i terrorizmit;
- Luftimi i pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit në praktikë;
- Luftimi i pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit - struktura ligjore;
- Njësia për inteligjencë financiare dhe subjektet raportuese.

Kohëzgjatja: Dy ditore

Sesioni II

- Teknikat e ekzaminimit të mashtrimeve tek pastrimi i parave;
- Mbledhja e informatave;
- Përgatitja e profilit personal;
- Gjurmimi i fondeve nga ana e marrësit;
- Gjurmimi i fondeve nga ana e paguesit;
- Rikthim të pasurive të fshehura.

Kohëzgjatja: Dy ditore

Sesioni III

- Bashkëpunimi ndërkufitar dhe ndërkombëtar për luftimin e pastrimit të parave;
- Shkuarja në gjyq - paraqitja e rastit;
- Zgjidhjet e mundshme alternative;
- Masat për parandalimin e pastrimit të parave.

Kohëzgjatja: Dy ditore

LËMIA
CIVILE

1.3 Lëmia civile

1.3.1 Palët në procedurë, bashkë ndërgjyqësit dhe ndërhyrësit në procedurë

Palët në procedurë dhe bashkimi i subjekteve në anën e njërës apo palës tjetër, në praktikën gjyqësore mund të paraqiten në mënyrë mjaftë komplekse, e cila për rrjedhojë mund të ndikoj në zbatimin e procedurës gjyqësore në mënyrë të gabuar, në qoftë së palët dhe gjykata nuk kanë kujdesin e duhur. Në këtë kontekst çështje me rëndësi është edhe përcaktimi i cilësisë së palëve, respektivisht mundësia që një subjekt të ketë cilësinë e palës në procedurë.

Me rëndësi është edhe mënyra e themelimit të bashkëndërgjyqësisë në procedurë gjyqësore dhe pjesëmarrja e personave të tretë në procedurë. Përveç bashkëndërgjyqësisë ndodh që në anë e palës paditëse apo të palës së paditur mund të ndërhyjnë persona të tretë, si ndërhyrës kryesor me kërkesë të veçantë për të kundërshtuara kërkesat e të dy palëve.

Kjo temë është hartuar në atë mënyrë që t'ju jap përgjigje të gjitha pyetjeve që ndërlidhen me bashkëndërgjyqësinë, llojet, efektet që krijojnë secili lloj i bashkëndërgjyqësisë në procedurën kontestimore, mënyrën e vendosjes për secilën formë, pjesëmarrjen e personave të tretë në procedurën kontestimore, llojet e ndërhyrjes dhe veprimet që mund të ndërmerren nga ndërhyrësit.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij prezantimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Identifikojnë së kush mund të ketë cilësinë e palës në procedurë;
- Analizojnë bashkëndërgjyqësit dhe llojet;
- Vlerësojnë rolet dhe efektet e veprimeve të bashkëndërgjyqësve në procedurë; dhe
- Zbatojnë dispozita ligjore lidhur me pjesëmarrjen e personave të tretë në procedurë.

Përmbajtja

- Palët, zotësia procedurale e palës
- Bashkëndërgjyqësit dhe llojet e bashkëndërgjyqësve;
- Efektet e veprimeve procedurale të bashkëndërgjyqësve;
- Pjesëmarrja e personave të tretë në kontest civil.

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimit do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit, duke përfshirë shpjegime teorike dhe praktike, të përcjella me shembuj praktik, në mënyrë që secili nga pjesëmarrësit të jetë aktiv gjatë gjithë kohës së trajnimit, në mënyrë që të arrihen në tërësi objektivat e këtij trajnimit.

Përfituesit

Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe bashkëpunëtorët profesional.

Kohëzgjatja

Një ditë

1.3.2 Shqyrtimi paraprak i padisë

Qëllimi i kësaj teme qëndron në faktin se shqyrtimi paraprak i padisë shënon fillimin e aktivitetit të gjykatës për përgatitjen e shqyrtimit kryesor. Shpesh ndodhë që në praktikë gjyqësor të mos i kushtohet rëndësi kësaj faze të procedurës përkatësisht të mos merren masat e duhura nga gjykata për të verifikuar se a janë plotësuar prezumimet procedurale për zhvillimin e procedurës kontestimore. Shqyrtimi paraprak i padisë është një filtër që i ndihmon gjykatës në eliminimin e të gjitha pengesave në mënyrë që të vazhdohet me faza të tjera të procedurës. Në këtë kuptim është më rëndësi që gjyqtarët e fushës civile të avancojnë njohuritë e tyre lidhur me shqyrtimin paraprak të padisë në mënyrë që të zbatojnë në mënyrë korrekte dispozitat e Ligjit për Procedurën Kontestimore sa i përket verifikimit të plotësisht të prezumimeve procedurale dhe atë: Prezumimeve lidhur me gjykatën, palët dhe me objektin e kontesti si dhe prezumimet lidhur me rregullsinë e padisë.

Cilat prezumime procedurale lidhen me gjykatën, palët, objektin e kontestit dhe rregullsinë e padisë? Cilat veprime duhet t'i ndërmer gjykata varësisht nga të gjeturat e shqyrtimit paraprak të padisë? Si ndikon shqyrtimi paraprak i padisë në procedimin e mëtejshëm gjyqësor?

Trajnimi është hartuar me qëllim që t'ju përgjigjet pyetjeve dhe paqartësive të ngritura më lartë përmes analizës së të gjitha prezumimeve procedurale që duhet të vlerësohen me rastin e shqyrtimit paraprak të padisë.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij prezantimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Interpretojnë dhe zbatojnë drejtë dispozitat e LPK-së, lidhur me shqyrtimin paraprak të padisë;
- Përcaktojnë veprimet për vendimet e gjykatës;
- Njohin dhe dallojnë vendimet që merren në këtë fazë të procedurës;

Përmbajtja

- Padia dhe përmbajtja e saj;
- Dispozita e Ligjit për Procedurën Kontestimore, për shqyrtimin paraprak të padisë;
- Veprimet dhe vendimet gjykatës në shqyrtimin paraprak të padisë;
- Llojet e vendimeve në këtë fazë të procedurës;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimi do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit, duke përfshirë shpjegime teorike dhe praktike, të përcjella me shembuj praktik, në mënyrë që secili nga pjesëmarrësit të jetë aktiv gjatë gjithë kohës së trajnimit, në mënyrë që të arrihen në tërësi objektivat e këtij trajnimi.

Përfituesit

Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe bashkëpunëtorët profesional.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.3.3 Sigurimi i kërkesëpadisë

Prej momentit të paraqitjes së padisë e deri në marrjen e aktgjykimit, mund të jetë një kohë e gjatë, e kjo vjen për shkak të veprimit të palëve në procedurë ose pengesave të ndryshme që mund të ketë gjykata gjatë procedurës së zhvilluar. Këto rrethana vështirësojnë që paditësi të realizoj kërkesën e tij, prandaj për të siguruar realizimin e kërkesës së paditësit, dhe për të evituar dëmin e pariparueshëm që pala paditëse mund ta ketë, LPK parasheh masat e sigurimit të kërkesëpadisë me të cilat sigurohet kërkesa e paditësit deri në përfundim të procedurës me vendim të formës së prerë.

Kush mund të parashtrijë propozimin për sigurimin e kërkesëpadisë? Në cilën fazë të procedurës mund të paraqitet propozimi? Cila gjykatë është kompetente për të vendosur për masën e sigurisë varësisht prej fazës kur është paraqitur propozimi? Ku është dallimi në mes të masës së sigurimit të kërkesëpadisë dhe masës së përkohshme siguroese? Si duhet të aplikohen dispozitat për garancionin te masat e sigurisë?

Këto dhe çështje të tjera do të adresohen përmes këtij trajnimi dhe rasteve praktike përmes të cilave do të ofrohen zgjidhje dhe alternativa më të mira për sigurimin e kërkesëpadisë.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Dallojnë llojet e masave të sigurimit të kërkesëpadisë;
- Përcaktojnë kompetencën e gjykatës e cila duhet të vendos lidhur me këto masa;
- Bëjnë dallimet në mes masave të përkohshme të sigurimit të kërkesëpadisë dhe masave siguroese dhe
- Vlerësojnë rastet kur duhet të sigurohet garancioni;

Përmbajtja

- Llojet e masave të sigurimit të kërkesëpadisë;
- Kompetenca për të vendosur për masat e sigurimit të kërkesëpadisë;
- Masat e përkohshme dhe kohëzgjatja e tyre;
- Dallimi në mes të masës së përkohshme siguroese dhe masës siguroese; dhe
- Garancioni me rastin e caktimit të masës së sigurimit të kërkesëpadisë.

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimi do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit, të përcjella me shembuj praktik dhe diskutime të përbashkëta, në mënyrë që secili nga pjesëmarrësit të jetë aktiv gjatë gjithë kohës së trajnimit, që të arrihen në tërësi objektivat e këtij trajnimi.

Përfituesit

Gjyqtarët e Gjykatave Themelore dhe bashkëpunëtorët profesional.

Kohëzgjatja

Një ditë

1.3.4 Shqyrtimi kryesor dhe marrja e provave

Shqyrtimi kryesor është faza më e rëndësishme e procedurës kontestimore. Kjo fazë është pjesa qendrore e tërë procedurës kontestimore në të cilën bëhet edhe marrja e provave për të vendosur meritorisht në një çështje konkrete. Ligji i Procedurës Kontestimore përcakton obligimet e palëve ndërgjyqëse që të provojnë faktet mbi të cilat i bazojnë kërkesat dhe pretendimet e veta. Në të provuarit përfshihen të gjitha faktet që janë të rëndësishme për dhënien e vendimit, ndërsa gjykata vendos se cilat prova do të merren me qëllim të vërtetimit të fakteve vendimtare.

Cilat veprime duhet të ndërmerren në shqyrtimin kryesor? Cilat janë veprimet dhe autorizimet e gjykatës në shqyrtimin kryesor? Cilat janë llojet e mjeteve provuese në procedurën kontestimore? Çka nënkupton barra e të provuarit në procedurën kontestimore? Si bëhet sigurimi i provës (paraprova)?

Ky trajnim është dizajnuar dhe strukturuar në mënyrë që të analizojë dhe zbërthej procedurën e cila zhvillohet nga gjykata në shqyrtimin kryesor, marrjen e provave apo mënyrën e të provuarit, sepse në praktikë ka vështirësi lidhur me atë se si duhet të zhvillohet procedura e të provuarit dhe kur gjykata është e autorizuar që t'i marr edhe provat që nuk i kanë propozuar palët, po që se konstaton se palët tentojnë të disponojnë me kërkesa me të cilat nuk kanë të drejtë të disponojnë.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Avancojnë shkathhtësitë për mbajtjen e shqyrtimit kryesor;
- Identifikojnë mjetet provuese në procedurën civile;
- Vlerësojnë faktet që duhet të provohen dhe ato që nuk duhet të provohen në procedurën civile, përfshirë këtu edhe autorizimet e gjykatës se kur mund të marr prova ex officio;
- Zbatojnë drejtë dispozitat ligjore lidhur me kohën e propozimit dhe paraqitjes së provave, si dhe barrën e të provuarit;

Përmbajtja

- Konvokimi dhe mbajtja e shqyrtimit kryesor;
- Mjetet provuese dhe marrja e provave;
- Llojet e mjeteve provuese në procedurën kontestimore;
- Barra e të provuarit në procedurën kontestimore dhe sigurimi i provës (para prova);

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit, duke përfshirë shpjegime teorike dhe praktike, punë në grupe, të përcjella me shembuj nga praktika gjyqësore, në mënyrë që secili nga pjesëmarrësit të jetë aktiv gjatë gjithë kohës së trajnimit.

Përfituesit

Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe të Gjykatës së Apelit (divizioni civil), si dhe bashkëpunëtorët profesional të Gjykatave.

Kohëzgjatja

Një ditë

1.3.5 Aktgjykimi dhe llojet e aktgjykimit sipas dispozitave të Ligjit për Procedurën Kontestimore

Ligji për Procedurën Kontestimore për mënyrën meritore të vendosjes së kontesteve gjyqësore ka paraparë disa lloje të aktgjykimeve të cilat mund të nxirren nga gjykata, në rrethana të caktuara dhe me plotësimin e kushteve të veçanta procedurale. Vlerësimi i kushteve specifike për secilin lloj të aktgjykimit nga ana e gjykatave ka krijuar disa dilema të po ndikojnë që në disa raste gjykatat t'i vlerësojnë në mënyrë të gabuar këto kushte e rrjedhimisht edhe të nxjerrin përfundime përkatësisht aktgjykime me shkelje të dispozitave të procedurës kontestimore.

Cilat janë llojet e aktgjykimeve sipas dispozitave të Ligjit për Procedurën Kontestimore? Cilat kushte duhet të plotësohen për nxjerrjen e secilit lloj të aktgjykimit? Çka duhet të përmbaj arsyetimi i secilit lloj të aktgjykimit?

Çështje e lartpërmendura që do të trajtohen në këtë trajnim janë ndër pyetjet thelbësore ku do të behën përpjekje që t'ju jepet përgjigje adekuate që ndërlidhen me aktgjykimin si formë e vendosjes meritore në një çështje juridike kontestimore dhe llojeve të aktgjykimeve që mund të nxjerr gjykata në një çështje juridike kontestimore. Pjesëmarrësit do të kenë mundësi që përmes materialit të ofruar nga trajnuesi, diskutimeve, analizës së rasteve studimore t'i zbërthejnë dhe aplikojnë drejtë dispozitat e procedurës kontestimore lidhur me aktgjykimin dhe llojet e tij.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbërthejnë dhe analizojnë aktgjykimin si formë të vendosjes meritore;
- Vlerësojnë kushtet për nxjerrjen e llojeve të ndryshme të aktgjykimeve;
- Hartojnë drejtë arsyetimin e secilit lloj të aktgjykimit;

Përmbajtja

- Aktgjykimi;
- Llojet e aktgjykimeve dhe kushtet për nxjerrjen e tyre;
- Përmbajtja e aktgjykimit dhe arsyetimi i secilit lloj të aktgjykimit;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimi do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit, duke përfshirë shpjegime teorike dhe praktike, të përcjella me shembuj praktik, në mënyrë që secili nga pjesëmarrësit të jetë aktiv gjatë gjithë kohës së trajnimit.

Përfituesit

Gjyqtarët e Gjykatave Themelore dhe bashkëpunëtorët profesional.

Kohëzgjatja

Një ditë

1.3.6 Mënyrat e fitimit të pronësisë dhe mbrojtja e saj

E drejta e pronësisë është një prej të drejtave elementare të garantuara me kushtetutë dhe akte të tjera ndërkombëtare. Për fitimin e të drejtës së pronësisë në sendet e luajtshme dhe të pa luajtshme doktrina juridike dhe dispozitat ligjore në fuqi përcaktojnë kushtet dhe mënyrat e fitimit të saj. Ligji në fuqi për pronësisë dhe të drejtat tjera sendore ka risi rreth mënyrave të fitimit të pronësisë që bën dallim nga ligji i mëparshëm.

Çdo cenim i të drejtës së pronësisë, pronarit i jep të drejtë që të kërkoj mbrojtje gjyqësore për mbrojtjen e të drejtës së pronësisë. Trajtimi i kësaj teme për gjyqësorin shtrohet si domosdoshmëri për shkak të ndryshimeve në legjislacionin vendor dhe standardeve të përcaktuara me protokollin I të KEDNJ.

Si fitohet e drejta e pronësisë në sendet e luajtshme dhe të paluajtshme, sipas legjislacionit në fuqi? Çfarë mbrojtje i jepet të drejtës së pronësisë sipas Kushtetutës, ligjeve dhe akteve ndërkombëtare? Cilat janë autorizimet dhe kufizimet e së drejtës të pronësisë? Ku janë dallimet në mes të padive për mbrojtjen e të drejtës së pronësisë? Si të bëhet zbatimi në praktikë i dispozitave materiale në rastet konkrete të kontestet pronësore?

Më këtë trajnim synohet të sqarohen të gjitha dilemat që paraqiten në praktikën gjyqësore lidhur me mënyrat e fitimit të drejtës së pronësisë dhe paditë për mbrojtjes së drejtës së pronësisë.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zgjerojnë njohuritë për të drejtën e pronësisë, autorizimet, kufizimet si dhe mbrojtjen e saj;
- Dallojnë mënyrat e fitimit të drejtës së pronësisë sipas ligjit në fuqi;
- Krahasojnë llojet e padive për mbrojtjen e pronësisë; dhe
- Referohen në praktikën e GJEDNJ-së, lidhur me rastet e ofrimit të mbrojtjes të së drejtës së pronësisë.

Përmbajtja

- Mënyrat e fitimit të drejtës së pronësisë;
- Mbrojtja e të drejtës së pronësisë në përgjithësi;
- Paditë për mbrojtjen e pronësisë;
- Padia e rivendikimit, padia negatore dhe padia publiciane;
- Protokollin I të KEDNJ;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimi do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit, duke përfshirë shpjegime teorike dhe praktike, të përcjella me shembuj praktik, pjesëmarrje inter aktive të pjesëmarrësve, në mënyrë që secili nga pjesëmarrësit të jetë aktiv gjatë gjithë kohës së trajnimit, që të arrihen në tërësi objektivat e këtij trajnimi. Do të përdoret metoda e prezantimit shkurt me pover-point.

Përfituesit

Gjyqtarët e gjykatave themelore, të Apelit dhe bashkëpunëtorët profesional.

Kohëzgjatja

Një ditë

1.3.7 Mbrojtja gjyqësore nga pengim posedimi dhe servitutet

Posedimi është pushteti faktik mbi sendin, pronësia është pushteti juridik mbi sendin. Se një person është pronar në shikim të parë mund të konstatohet, ndërsa si posedues i një sendi menjëherë mund të vërehet sepse këtu kërkohet pushteti faktik mbi sendin. Në të drejtën romake është bërë dallimi në mes të pronësisë dhe posedimit, sipas së cilës ka qenë e domosdoshme të plotësohen dy kushte: pushteti faktik mbi sendin apo Corpus possessiones dhe vullneti që sendin ta mbaj poseduesi si pronari i sendit. Të gjitha kodet civile bëjnë dallimet në mes të posedimit dhe pronësisë.

Të drejtat sendore pra edhe e drejta e servitutit gëzojnë mbrojtje gjyqësore, nga pengimi i të drejtës së servitutit. Servitutet, si të drejta sendore, gëzojnë mbrojtje juridike dhe legjislacioni pozitiv parasheh mënyrën e mbrojtjes së servituteve. Praktika gjyqësore ka dilema rreth padive për mbrojtjen e servituteve dhe çështjet që kanë të bëjnë me vërtetimin e ekzistimit të servitutit sendor dhe konstituimin e tyre.

Kush gëzon mbrojtje gjyqësore nga akti i pengim posedimit dhe te e drejta e shfrytëzimit të servitutit? Çfarë duhet të përmbajë kërkesëpadia për pengim posedimin? Cilat janë faktet që duhet të vërtetohen në kontestet e pengim posedimit dhe të servituteve? Çfarë afati është paraparë në kontestet e pengim posedimit?

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Dallojnë specifikat e kontesteve të pengim posedimit dhe të drejtës së posedimit;
- Dallojnë padinë e pengim posedimit nga paditë tjera;
- Identifikojnë kushtet për mbrojtjen nga akti i pengim posedimit;
- Zbatojnë drejtë afatet për mbrojtje gjyqësore në kontestet e pengim posedimit dhe te servitutet;
- Zbatojnë drejtë praktikën gjyqësore lidhur me këto konteste;

Përmbajtja

- Procedura në kontestet e pengim posedimit dhe të drejtës së servitutit;
- Elementet e aktit të pengim posedimit dhe servitutit;
- Afatet për mbrojtje gjyqësore në kontestet e pengim posedimit dhe të servitutet;
- Praktika gjyqësore lidhur me këto konteste;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimi do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit, të përcjella me shembuj praktik, dhe diskutime të përbashkëta, në mënyrë që secili nga pjesëmarrësit të jetë aktiv gjatë gjithë kohës së trajnimit.

Përfituesit

Gjyqtarët e Gjykatave Themelore dhe bashkëpunëtorët profesional.

Kohëzgjatja

Një ditë

1.3.8 Caktimi i kompensimit në procedurën e shpronësimit

Meqenëse shpronësimi në praktikë paraqitet shumë shpesh, zbatimi i rregullt i dispozitave ligjore të ligjit për shpronësimin garanton të drejtën pronësore të pronarëve, prona e të cilëve shpronësohet për interes të përgjithshëm publik. Andaj, medoemos është e nevojshme që zbatuesit e këtij ligji të përfitojnë njohuri më të thella, në lidhje me këtë institut juridik, në mënyrë që këto njohuri të kontribuojnë edhe në unifikimin e praktikës gjyqësore në gjykatat e Kosovës.

Kur dhe në çfarë kushte mund të shpronësohet një paluajtshmëri? Cili organ e zhvillon procedurën e shpronësimit? Kush e cakton kompensimin për paluajtshmërinë e shpronësuar? Si caktohet dhe cilat janë kriteret për caktimin e kompensimit për paluajtshmërinë e shpronësuar?

Ky trajnim është dizajnuar dhe strukturuar në mënyrë që të analizojë dhe zbërthej procedurën e shpronësimit, të identifikoj kushtet paraprake për shpronësim, kriteret të cilat zbatohen për shpronësim, si në rastet kur organ shpronësues është komuna, ashtu edhe në rastet kur organ shpronësues është qeveria.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Dallojnë kushtet ligjore të cilat duhet të plotësohen për shpronësim;
- Zbatojnë drejtë dispozitat e Ligjit për Shpronësim, kur është në pyetje Qeveria apo Komuna si organ shpronësues; dhe
- Identifikojnë mënyrën dhe kriteret për caktimin e kompensimit në rastet e shpronësimit;

Përmbajtja

- Kushtet ligjore për shpronësim;
- Procedura e shpronësimit në rastet kur organ shpronësues është Qeveria apo Komuna;
- Vendimi preliminar dhe përfundimtar për shpronësim, si dhe mjetet juridike;
- Mënyra dhe kriteret për caktimin e kompensimit në rastet e shpronësimit;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të përdorën metoda të kombinuara të shpjegimit, duke përfshirë shpjegime teorike dhe praktike, të përcjella me shembuj praktik (nga praktika gjyqësore), në mënyrë që secili nga pjesëmarrësit të jetë aktiv gjatë gjithë kohës së trajnimit.

Përfituesit

Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe të Gjykatës së Apelit (divizioni civil), si dhe bashkëpunëtorët profesional të Gjykatave.

Kohëzgjatja

Një ditor

1.3.9 Shpërblimi i dëmit material dhe jo material

Mbrojtja juridiko civile e të mirave dhe ekzistimi i përgjegjësisë juridike civile (nëse dikush i cenon këto të mira) është segment i rëndësishëm në kuadër të sigurimit të një niveli më të lartë të mbrojtjes së të mirave njerëzore të mbrojtura juridikisht. Përcaktimi i saktë i përgjegjësisë së shkaktarit të dëmit dhe të realizimit të drejtës së palës së dëmtuar në shpërblimin e dëmit, në marrëdhënien juridike civile jo kontraktuale është një prej sfidave të gjyqtarëve të fushës civile. Ndonëse praktika gjyqësore është relativisht e zhvilluar lidhur me këtë temë, mirëpo numri i madh i rasteve nëpër gjykatat e Kosovës, dinamika e rritjes së numrit të rasteve të paraqitura për shpërblim të dëmit, ka ndikuar që të ketë dallime në praktikën gjyqësore sidomos sa i përket kriterëve për përcaktimin e lartësisë së dëmit material dhe jo material, por edhe mënyra e vërtetimit të gjendjes faktike në këto raste shpesh ka të meta.

Baza e përgjegjësisë për shpërblimin e dëmit material dhe jo material? Cilat janë kriteret për përcaktimin e lartësisë së dëmit material dhe jo material? Si provohet gjendja faktike në procedurën e shpërblimit të dëmit material dhe jo material? Si të bëhet zbatimi në praktikë i dispozitave materiale në rastet konkrete të kontestet për shpërblimin e dëmit material dhe jo material? Cila është praktika për caktimin e lartësisë së shpërblimit të dëmit material dhe jo material?

Tematika e trajnimit është strukturuar në mënyrën që t'iu përgjigjet pyetjeve dhe paqartësive të ngritura më lartë përmes analizës së të gjitha dispozitave materiale juridike që i referohen shpërblimit të dëmit material dhe jo material.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Interpretojnë dhe zbatojnë drejt dispozitat lidhur me përgjegjësinë e dëmit material dhe jo material;
- Vlerësojnë drejtë kriteret për përcaktimin e dëmit material dhe jo material; dhe
- Zbatojnë drejtë dispozitat, lidhur me caktimin e lartësisë për shpërblimin e dëmit material dhe jo material;

Përmbajtja

- Dëmi material dhe jo material sipas LMD-së;
- Përgjegjësia për shpërblimin e dëmit material dhe jo material;
- Kriteret për përcaktimin e lartësisë së dëmit material dhe jo material;
- Mënyra e të provuarit në procedurën e shpërblimit të dëmit material dhe jo material;
- Praktika për caktimin e lartësisë së shpërblimit të dëmit material dhe jo material;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimi do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit, të përcjella me shembuj praktik dhe diskutime të përbashkëta, në mënyrë që secili nga pjesëmarrësit të jetë aktiv gjatë gjithë kohës së trajnimit, që të arrihen në tërësi objektivat e këtij trajnimi.

Përfituesit: Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe bashkëpunëtorët profesional

Kohëzgjatja: Një ditë

1.3.10 Renta, llojet dhe caktimi i saj

Në praktikën tonë gjyqësore paraqiten kontestet e shpeshta për shkak të shpërblimit të dëmit dhe një prej kategorive të dëmit material është edhe renta. Renta si formë e shpërblimit të dëmit shpeshherë përbën sfidë për gjykatën në kuptimin e të vlerësuarit për nevojat e caktimit të rentës dhe në kuptim të caktimit të vëllimit të saj. Përveç kësaj, sfiduese paraqitet edhe mënyra e të provuarit dhe forma e caktimit të saj. Në kuptim të këtyre vështirësive që paraqiten në praktikë është menduar ky trajnim përmes të cilit do të ndihmoj gjyqtarët që rastet e tilla t'i vendosin duke pasur në konsideratë specifikat e kësaj forme të shpërblimit të dëmit.

Cilat kushte duhet të plotësohen që të caktohet renta? Kush mund të jetë përfituesi i rentës? Si duhet të provohet e drejta për rentë? Në çfarë forme mund të realizohet renta?

Tematika e trajnimit është strukturuar në mënyrën që t'i u përgjigjet pyetjeve dhe paqartësive të ngritura më lartë përmes analizës së të gjitha dispozitave materiale juridike që i referohen rentës si kategori e dëmit material e po ashtu edhe duke u referuar praktikës gjyqësore.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Vlerësojnë kushtet e nevojshme për caktimin e kësaj forme të shpërblimit të dëmit;
- Kuptojnë dhe identifikojnë mënyrën e provuarit dhe formën e vendosjes për këtë kategori të dëmit; dhe
- Zbatojnë drejtë dispozitat e Ligjit për Marrëdhëniet e Detyrimeve.

Përmbajtja

- Kur caktohet renta dhe çfarë forme të dëmit paraqet;
- Mënyra e caktimit të rentës dhe llojet e saj;
- Renta e kapitalizuar dhe kushtet për caktimin e saj;
- Përfituesit e rentës;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimi do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit, të përcjella me shembuj praktik, dhe diskutime të përbashkëta, në mënyrë që secili nga pjesëmarrësit të jetë aktiv gjatë gjithë kohës së trajnimit.

Përfituesit

Gjyqtarë të gjykatave themelore dhe Apelit dhe bashkëpunëtorët profesional

Kohëzgjatja

Një ditë

1.3.11 Parakontrata dhe konvalidimi i kontratave

Në jetën e përditshme ndodh që palëte një marrëdhënie juridike civile para së të formalizojnë një marrëdhënie të tillë me kontratë, lidhin parakontratën me të cilën përcaktojnë detyrimin e lidhjes së kontratës kryesore. Praktikisht ndodhin situata kur palët pas lidhjes së parakontratës nuk arrijnë të formalizojnë kontratën kryesore dhe për pasojë paraqitën konteste gjyqësore. Në këtë kontekst është me rëndësi që gjyqtarët të ngritin kapacitetet për të kuptuar dhe interpretuar në mënyrë të drejtë efektet që krijojnë parakontratat.

Përveç kësaj çështje me rëndësi që ndërlidhet me kontratat dhe efektet e tyre është edhe konvalidimi i kontratës. Në praktikën gjyqësor paraqiten raste kur gjykatat duhet të vlerësojnë nëse një marrëdhënie juridike kontraktuese për të cilën nuk është respektuar forma e lidhjes së kontratës a mund të konvalidohet. Për rrjedhojë është vlerësuar së gjyqtarët duhet të kenë njohjet e duhura për të vlerësuar kushte ligjore lidhur me konvalidimin e kontratave.

Cilat kushte duhet plotësuar për lidhjen e parakontratës? Cilat efekte i krijon për palët para kontratat? Çka nënkuptojmë me konvalidimin e kontratës? Si duhet të duket dispozitivi i aktgjykimit në raste kur vendoset për konvalidimin e para kontratës?

Trajnimi është hartuar me qëllim që t'ju përgjigjet pyetjeve dhe paqartësive të ngritura më lartë përmes analizës së dispozitave ligjore duke marrë në konsideratë situatat e ndryshme faktike në raport me të cilat zbatohen normat materialo juridike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij prezantimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Njohin dallimet në mes të parakontratës dhe kontratës;
- Interpretojnë dhe zbatojnë dispozita ligjore për efektet e parakontratës;
- Zbatojnë dispozita për konvalidimin e kontratës;

Përmbajtja

- Parakontrata, kushtet për lidhjen e saj;
- Efektet e parakontratës;
- Konvalidimi i kontratës.

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimi do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit, duke përfshirë shpjegime teorike dhe praktike, të përcjella me shembuj praktik, në mënyrë që secili nga pjesëmarrësit të jetë aktiv gjatë gjithë kohës së trajnimit.

Përfituesit

Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe bashkëpunëtorët profesional.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.3.12 Kontrata e sigurimit – kompensimi i dëmit dhe regresimi

Për trajtimin e duhur të rasteve të sigurimit kërkohen njohuri të mjaftueshme jo vetëm në aspektin e trajtimit të dëmeve që lindin nga rastet e siguruar por edhe njohuri lidhur me natyrën e sigurimeve, specifikat e kontratave të sigurimit, mënyrën e lidhjes dhe interpretimit të tyre, procedurën e trajtimit të dëmit si dhe mënyrat e vlerësimit të dëmit në aspektin e përgjegjësisë dhe kompensimit adekuat. Meqenëse në praktikën gjyqësore numri më i madh i kontesteve paraqiten nga sfera e dëmeve të shkaktuara në komunikacion, fokusi i trajnimit do të jetë sigurimi i detyrueshëm nga auto përgjegjësia duke përfshirë: mënyrat e trajtimit të dëmit, kompensimi i dëmit, bazat e përgjegjësisë dhe regresimi në rastet e sigurimeve “kasko”.

Si të rritet ekspertiza profesionale e gjyqtarëve në këtë fushë? Si të krijohet praktikë gjyqësore në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe Evropiane? Cilat janë përvojat dhe praktikat më të mira të shteteve në rajon?

Programi është hartuar në atë formë që të adresoj dilemat dhe vështirësitë që hasen në praktikën gjyqësore aktuale, përmes diskutimeve të pjesshme teorike, diskutimeve interaktive mes pjesëmarrësve dhe prezantimit të rasteve praktike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimit, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Njohin specifikat e kontratës së sigurimit – kushtet e përgjithshme dhe të veçanta;
- Dallojnë procedurat për kompensimin e dëmit jashtë procedurës gjyqësore;
- Zbatojnë drejtë procedurën gjyqësore për kompensimin e dëmit;
- Njohin bazat e përgjegjësisë në rastet e shkaktimit të dëmit;
- Identifikojnë llojet e kompensimit adekuat në rastet e dëmeve të paraqitura;
- Njohin regresimin e dëmit në rastet e sigurimeve “Kasko”.

Përmbajtja

- Subjektet e të drejtës së sigurimeve;
- Sigurimi nga auto përgjegjësia;
- Polica e sigurimit TPL dhe kufijtë e mbulesës;
- Kërkesa për kompensim të dëmit;
- Shpërblimi i dëmit material dhe jomaterial nga polica e sigurimit;
- E drejta në rentë;
- Regresimi i dëmit;

Metodologjia e trajnimit

Ky trajnim do të aplikojë një metodologji interaktive të të mësuarit e cila përbëhet prej ushtrimeve dhe diskutimeve, prezantim i rasteve konkrete nga praktika gjyqësore dhe diskutime për mënyrën e vendosjes meritore për rastet konkrete.

Përfituesit

Gjyqtarët e gjykatës themelore, Gjykatës së Apelit dhe Gjykatës Supreme të Kosovës.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.3.13 Bazat e thirrjes në trashëgimi dhe rendet ligjore të trashëgimisë

Ligji për Trashëgiminë ka paraparë bazat për thirrje në trashëgimi, rendet ligjore të trashëgimisë, si dhe procedurën gjyqësore e cila ka të bëjë me shqyrtimin e pasurisë trashëgimore të trashëgimlënësit. Gjithashtu ky ligj ka paraparë edhe trashëgimtarët e pjesës së domosdoshme të trashëgimisë, ndërsa në praktikën gjyqësore ka vështirësi dhe dilema rreth përcaktimit të vëllimit të pjesës së domosdoshme dhe personave që e gëzojnë këtë të drejtë, por edhe në çështjet që kanë të bëjnë me bazat e thirrjes në trashëgim dhe rendet ligjore të trashëgimisë.

Cilat janë bazat për thirrje në trashëgimi? Cilat janë rendet ligjore të trashëgimisë? Cila është pjesa e domosdoshme e trashëgimisë? Cili është rrethi i trashëgimtarëve që kanë të drejtë në pjesën e domosdoshme të trashëgimisë? Kush ka të drejtë të vendos në lidhje me kryerjen e procedurës për shqyrtimin e pasurisë trashëgimore?

Ndër të tjera ky trajnim do të kontribuojë në heqjen apo lehtësimin e dilemave apo vështirësive, por edhe në unifikimin e praktikës gjyqësore për çështjet e cekura më lartë, posaçërisht në pjesën që ka të bëjë me faktin se kush ka të drejtë të vendos në lidhje me kryerjen e procedurës për shqyrtimin e pasurisë trashëgimore, gjykatat apo noterët (për shkak të mos harmonizimit të dispozitave ligjore të Ligjit për Trashëgiminë dhe Ligjit për Procedurën Jokontestimore, me Ligjin për Noterinë).

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Identifikojnë dhe dallojnë bazat e thirrjes në trashëgimi dhe rendet ligjore të trashëgimisë;
- Vlerësojnë kushtet ligjore për vlefshmërinë e testamentit;
- Zbatojnë drejtë dispozitat ligjore lidhur me bazat e thirrjes në trashëgimi, rendet ligjore të trashëgimisë, si dhe procedurën e shqyrtimit të pasurisë trashëgimore.

Përmbajtja

- Trashëgimia me ligj;
- Trashëgimia me testament;
- Rendet ligjore të trashëgimisë;
- Trashëgimia e domosdoshme dhe përjashtimi nga trashëgimia;
- Procedura për shqyrtimin e pasurisë trashëgimore.

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të përdorën metoda të kombinuara të shpjegimit, duke përfshirë shpjegime teorike dhe praktike, të përcjella me shembuj praktikë në mënyrë që secili nga pjesëmarrësit të jetë aktiv gjatë gjithë kohës së trajnimit.

Përfituesit

Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe të Gjykatës së Apelit (divizioni civil), si dhe bashkëpunëtorët profesional të Gjykatave.

Kohëzgjatja

Një ditë

1.3.14 Mbrojtja gjyqësore në rastet e fyerjes dhe shpifjes

Sot qarkullojnë definicione apo përkufizime të ndryshme në lidhje me shpifjen. Në disa ligje moderne që rregullojnë të drejtat e njeriut, shpifjen e përkufizojnë si “sulm antiligjor” ndaj “nderit dhe reputacionit” të definuar në nenin 17 nga Pakti Ndërkombëtarë për të Drejtat Qytetare dhe Politike. Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut nuk i jep mbrojtje prerazi apo direkte të drejtës së nderit apo reputacionit, por në disa aktvendime të veçanta, pranon mbrojtjen e saj në suaza të privatësisë, jetës familjare dhe pacenueshmërisë së shtëpisë dhe letërkëmbimit nga neni 8 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Ligji për shpifjen dhe fyerjen, shpifjen e përkufizon “publikimin e një fakti të pavërtetë të cilën publikuesi e din ose është dashur ta dijë se fakti dhe deklarata është e pavërtetë, kuptimi i së cilës dëmton reputacionin e një personi tjetër”, ndërsa fyerja përkufizohet “deklarimin, sjelljen, publikimin e deklaratës të drejtuar ndaj një personi tjetër e cila është nënçmuese”. Nga fakti se në gjykatat tona ka një numër në rritje të rasteve për shpërblim të demit për shpifje dhe fyerje, po në këtë drejtim mungon praktika e gjykatave dhe shtjellimi i kësaj teme, për gjyqtarët do të jetë i nevojshëm.

Cili është nocioni i shpifjes dhe fyerjes? Cilat kushte duhet të plotësohen për ushtrimin e padisë për shpifje dhe fyerje? Një deklaratë apo publikimi i një fakti të vërtetë a mund të llogaritet shpifje? Çfarë forme e demit i takon personit të shpifur apo të fyer? Cila është praktika e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut lidhur me shpifjen dhe fyerjen?

Këto dhe çështje tjera do të adresohen përmes këtij trajnimi.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Dallojnë përgjegjësinë për shpifje dhe fyerje, rastet e përjashtimit të përgjegjësisë dhe kufijtë e përgjegjësisë;
- Zbatojnë drejtë mënyrën e caktimit të shpërblimit të demit lidhur me shpifjen dhe fyerjen si dhe
- Njohin praktikën e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut lidhur me shpifjen dhe fyerjen;

Përmbajtja

- Ushtrimi i padisë për shpifje dhe fyerje;
- E drejta për shpërblimin e demit jo material në rastin e shpifjes dhe fyerjes;
- Praktika gjyqësore Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimi do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit, duke përfshirë shpjegime teorike dhe praktike, të përcjella me shembuj praktik, pjesëmarrje interaktive në diskutime në që të arrihen në tërësi objektivat e këtij trajnimi.

Përfituesit

Gjyqtarët e gjykatave themelore, të Apelit dhe bashkëpunëtorët profesional.

Kohëzgjatja

Një ditë

1.3.15 Bazat juridike për caktimin e përmbartimit

Gjatë zbatimit të procedurës së përmbartimit, organi përmbartues ka për detyrim që t'i kushtoj kujdes dhe vëmendje mbrojtjes së dinjitetit të debitorit dhe që përmbartimi mundësisht të jetë sa më pak i dëmshëm për debitorin. Zbatimi me kohë i procedurës së përmbartimit ka ndikim të drejtpërdrejtë në mbrojtjen e të drejtave dhe interesave të qytetarëve dhe rritjen e efikasitetit në punën e gjyqësorit por edhe të organeve tjera shtetërore lidhur me përmbartimin e vendimeve të lëshuara nga ana e tyre të cilat kanë marrë formën e prerë.

Kush e ka cilësinë e organit përmbartues dhe cilat janë detyrat e tyre të caktuara me ligj? Cilat janë bazat juridike për caktimin dhe zbatimin e përmbartimit? Cilat kushte duhet plotësuar për lejimin dhe zbatimin e përmbartimit? Çfarë duhet të përmbajë propozimi për përmbartim? Cili organ përmbartues nxjerr aktvendimin për përmbartim dhe cili urdhrin për përmbartim? Çka duhet të përmbajë aktvendimi për përmbartim dhe çka urdhri për përmbartim?

Përmbajtja e trajnimit është e strukturuar në atë mënyrë qëpërmes analizimit të dispozitave ligjore të Ligjit tëProcedurësPërmbartimore dhe praktikave të gjertanishme gjyqësore, duke mos përjashtuar edhe diskutimet interaktive, tu përgjigjemi të gjitha dilemave të cilat vazhdimisht i përcjellin organet përmbartuese gjatëpunës së tyre dhe mundësisht të jepen alternativat më tëpërafërta lidhur me njohuritë rreth zbatimit të drejtë të dispozitave të Ligjit për ProcedurënPërmbartimore.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimit, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Vlerësojnë drejtë se cilat janë bazat juridike për caktimin e përmbartimit;
- Dallojnë dokumentet përmbartuese dhe dokumentet e besueshme; dhe
- Vlerësojnë se për cilat raste përmbartimin e cakton dhe zbaton gjykata e për cilat raste përmbartuesi privat.

Përmbajtja

- Organi përmbartues dhe vendimet;
- Mjetet dhe objekti i përmbartimit;
- Bazat juridike për caktimin e përmbartimit;
- Veprimet e organit përmbartues;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimit do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit, të përcjella me diskutime interaktive dhe shembuj nga praktika gjyqësore,

Përfituesit: Gjyqtarët e Gjykatës Supreme tëKosovës, Apelit, të nivelit themelor të divizionitcivil, bashkëpunëtorët profesional dhe përmbartuesitprivat.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.3.16 Përmbartimi i vendimeve gjyqësore në çështjet familjare dhe kontestet e punës

Me hyrjen në fuqi të Ligjit për Procedurën Përmbartimore, është paraparë se procedurën e përmbartimit në shkallë të parë e udhëheqë dhe për të vendos përmbartuesi privat, ndërsa përjashtimisht gjyqtari individual kur me këtë ligj është caktuar se përmbartimin e cakton dhe zbaton gjykata si organ i shkallës së parë. Në kuptim të këtij ligji cilësinë e organit përmbartues e ka përmbartuesi privat dhe gjykata e shkallës së parë, gjë kjo e cila nuk ka qenë e paraparë me ligjet e mëhershme të procedurës përmbartimore. Përmes këtij ligji është synuar që lëndët përmbartimore për shkak të natyrës së tyre urgjente të mund të trajtohen brenda një afati sa më të shkurtër kohor, gjë e cila drejtpërdrejt do të kishte ndikim pozitiv në mbrojtjen e të drejtave të qytetarëve për realizimin me kohë të kërkesave të tyre.

Kush e ka cilësinë e organit përmbartues në shkallë të parë? Kompetenca dhe detyrat e organit përmbartues të caktuar sipas ligjit? Cilat janë vendimet të cilat i nxjerr organi përmbartues në shkallën e parë? Për cilat raste gjykata kompetente e shkallës së parë ka kompetencë ekskluzive për vendosje sipas propozimit përmbartim në bazë të dokumentit përmbartues?

Përmbajtja e trajnimit është e strukturuar në atë mënyrë që përmes analizimit të dispozitave ligjore të Ligjit të Procedurës Përmbartimore dhe praktikave të dëritanishme gjyqësore, të përgjigjemi pyetjeve dhe heqim dilemat lartcekura.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Vlerësojnë drejtë se për cilat raste gjykata kompetente e shkallës së parë ka kompetencë ekskluzive për vendosje sipas propozimit përmbartim;
- Vlerësojnë se në bazë të cilit dokument përmbartues gjykata e shkallës së parë si organ përmbartues mund të vendos lidhur me propozimin përmbartim;
- Zbatojnë procedurën epërmbartimit nga organi përmbartues tek rastet e kthimit tëpunëtorit në punë dhe dorëzimit tëfëmijës prindit, personit tjetër apo institucionit të cilit i është besuar fëmija në ruajtje, mbajtje dhe edukim.

Përmbajtja

- Organi përmbartues dhe kompetenca e tij;
- Vendimet e organit përmbartues dhe përmbajtja e tyre;
- Baza juridike për caktimin e përmbartimit tek rastet e kthimit tëpunëtorit në punë dhe dorëzimit tëfëmijës;
- Veprimet e organit përmbartues dhe mënyra e zbatimit tëpërmbartimit;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë këtij trajnimi do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit, të përcjella me biseda interaktive dhe shembuj nga praktika gjyqësore.

Përfituesit: Gjyqtarët e Gjykatës Supreme të Kosovës, Apelit dhe gjykatave themelore në divizioni civil, bashkëpunëtorët profesional dhe përmbartuesit privat.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.3.17 Mbrojtja gjyqësore në kontestet e punës sipas Ligjit të Punës

Në vitet e fundit është rritur numri i kontesteve nga marrëdhënia e punës. Shkak për këtë është se legjislacioni në fuqi ka pasur mangësi dhe mbrojtja gjyqësore nuk ka qenë adekuate me ç' rast i është cenuar e drejta e punëtorit nga marrëdhënia e punës. Si rrjedhojë dispozitat të cilat e kanë rregulluar këtë fushë kanë qenë të shpërndara në shumë ligje dhe rregullore, të cilat janë nxjerr dhe miratuar në rrethana të ndryshme ekonomike, shoqërore dhe politike. Si rezultat i kësaj edhe gjyqtarët kanë pasur dhe kanë vështirësi në zbatimin adekuat të këtyre ligjeve, të cilat i referohen mbrojtjes së të drejtave të punëtorëve që rrjedhin nga marrëdhënia e punës

Cila është fusha e zbatimit të Ligjit të Punës? Cilat janë llojet e kontratave të punës sipas Ligjit të Punës? Cilat janë shkaqet e ndërprerjes së marrëdhënies të punës sipas Ligjit të Punës? Cila është procedura para ndërprerjes së marrëdhënies së punës nga ana e punëdhënësit? Cilat janë mjetet e punëmarrësit për të siguruar mbrojtje gjyqësore? Cilat janë afatet ligjore për sigurimin e mbrojtjes gjyqësore të kontestet e punës? Cilat janë vendimet gjyqësore të gjykatës në kontestet e punës?

Ky trajnim është dizajnuar dhe strukturuar në mënyrë që të analizojë dhe zbërthej procedurën e filluar nga punëmarrësit në rastet e shkeljeve të detyrave të punës nga ana e punëdhënësve, përfshirë këtu edhe identifikimin e kushteve paraprake të cilat duhet të plotësohen nga kërkuesi para se t'i drejtohet gjykatës me padi për të siguruar mbrojtje gjyqësore në rastet kur i drejtohet gjykatës me padi.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Dallojnë kontestet për shërbyesit civil dhe kontestet e tjera nga marrëdhënia e punës sipas ligjit të punës;
- Zbatojnë drejtë dispozitat e ligjit përkatës duke vlerësuar afatet për të kërkuar mbrojtje gjyqësore;

Përmbajtja

- Kontratat e punës dhe llojet e tyre;
- Kontestet nga marrëdhënia e punës sipas ligjit të punës;
- Procedura gjyqësore për mbrojtjen e të drejtave të punës;
- Respektimi i afateve për të kërkuar mbrojtje gjyqësore;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit, duke përfshirë shpjegime teorike të përcjella me shembuj nga praktika gjyqësore, në mënyrë që secili nga pjesëmarrësit të jetë aktiv gjatë gjithë kohës së trajnimit.

Përfituesit

Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe të Gjykatës së Apelit (divizioni civil), si dhe bashkëpunëtorët profesional të gjykatave.

Kohëzgjatja

Një ditë

1.3.18 Mbrojtja në punë dhe kompensimi i dëmit i shkaktuar në punë

Kontestet nga marrëdhënia e punës që kanë për objekt kompensimin e dëmit, si pasojë e aksidenteve në punë dhe sëmundjeve profesionale në lidhje me punën janë karakteristikë e kohëve të fundit në fushën e marrëdhënieve të punës. Shkak për këtë është se legjislacioni në fuqi ka pasur mangësi dhe mbrojtja e të drejtave të punëmarrësve, përfshirë edhe atë gjyqësore nuk ka qenë adekuate. Mirëpo kjo ka ndodhur edhe si pasojë e mosnjohjes së detyrave dhe përgjegjësive që ka organi kompetent i personit juridik në lëminë e marrëdhënies së punës.

Cilat janë të drejtat e punëmarrësve në rastet e lëndimeve në punë apo sëmundjeve profesionale? Cilat janë përgjegjësitë e personit juridik në rastet e aksidenteve në punë apo sëmundjeve profesionale? Cilat janë përgjegjësitë ligjore tëpunëdhënësit në rastet e aksidenteve në punë dhe sëmundjeve profesionale? Cili është legjislacioni i zbatueshëm në rastet e aksidenteve në punë apo sëmundjeve profesionale?

Ky trajnim është dizajnuar dhe strukturuar në mënyrë që të analizojë dhe zbërthej procedurën e filluar nga punëmarrësit në rastet e lëndimeve në punë apo sëmundjeve profesionale, të cilat i pësojnë në vendin e tyre të punës, përfshirë këtu edhe identifikimin e kushtet paraprake të cilat duhet të plotësohen nga kërkuesi para se t'i drejtohet gjykatës me padi për kompensimin e dëmit për lëndimet e pësuar në vendin e punës.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Dallojnë të drejtat e punëmarrësve dhe përgjegjësitë e punëdhënësit në rastet e aksidenteve në punë apo sëmundjeve profesionale;
- Zbatojnë drejtë ligjet materiale, përfshirë këtu kontratën kolektive dhe aktet e brendshme të personit juridik, të cilat janë të zbatueshme në rastet e aksidenteve në punë apo sëmundjeve profesionale

Përmbajtja

- Të drejtat e të punësuarit në rastet e aksidenteve dhe sëmundjeve profesionale;
- Përgjegjësitë e personit juridik në rastet e aksidenteve në punë apo sëmundjeve profesionale;
- Përgjegjësia ligjore e punëdhënësit në rastet e aksidenteve në punë dhe sëmundjeve profesionale;
- Legjislacioni i zbatueshëm në rastet e aksidenteve në punë apo sëmundjeve profesionale;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të përdorën metoda të kombinuara të shpjegimit, duke përfshirë shpjegime teorike të përcjella me shembuj nga praktika gjyqësore, në mënyrë që të përmbushen në tërësi objektivat e trajnimit.

Përfituesit: Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe të Gjykatës së Apelit (divizioni civil), si dhe bashkëpunëtorët profesional të gjykatave.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.3.19 Mjetet e rregullta dhe të jashtëzakonshme juridike sipas LPK-së

Me rastin e vendimmarrjes nga ana e gjykatave të instancës më të ulët, jo rrallë ndodhë që të bëhen gabime në aspektin formal dhe material, të cilat mund të kenë ndikim në garantimin e ligjshëm të të drejtave të palëve në procedurën kontestimore. Andaj, përmes shfrytëzimit të mjeteve të rregullta dhe të jashtëzakonshme juridike, palët mund t'i atakojnë këto vendime dhe të kërkojnë respektimin e kërkesave dhe mbrojtjen e të drejtave të tyre në këtë procedurë.

Çka duhet të përmbajnë mjetet e rregullta dhe të jashtëzakonshme juridike? Cilat janë shkaqet më të shpeshta për paraqitjen e tyre? Cila është procedura e pranimit dhe shqyrtimit të këtyre mjeteve? Cilat janë vendimet që mund ti marrin gjykatat, lidhur me mjetet e rregullta dhe të jashtëzakonshme juridike?

Ky trajnim është dizajnuar dhe strukturuar në mënyrë që të analizojë dhe zbërthej procedurën e paraqitjes së mjeteve juridike të rregullta dhe të jashtëzakonshme nga ana e palëve të autorizuara, si dhe vendosjen e gjykatave të instancave më të larta rreth këtyre mjeteve.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Analizojnë kushtet ligjore për paraqitjen dhe vendosjen sipas këtyre mjeteve juridike; dhe
- Zbatojnë dispozitat ligjore që i referohen shqyrtimit paraprak të këtyre mjeteve juridike në gjykatën e shkallës së parë;

Përmbajtja

- Ankesa;
- Revizioni;
- Propozimi për përsëritje të procedurës;
- Raporti në mes revizionit dhe propozimit për përsëritjen e procedurës;
- Kërkesa për mbrojtjen e ligjshmërisë;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të përdorën metoda të kombinuara të shpjegimit, të përcjella me shembuj nga praktika gjyqësore, në mënyrë që të përmbushen në tërësi objektivat e trajnimit.

Përfituesit

Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe të Gjykatës së Apelit (divizioni civil), si dhe bashkëpunëtorët profesional të gjykatave

Kohëzgjatja

Një ditë

**DREJTËSIA
PËR FËMIJË**

1.4 Drejtësia për fëmijë

1.4.1 Drejtësia penale për fëmijë

1.4.1.1 Masat e diversitetit

Në rastin e marrjes së çfarëdo vendimi që ka të bëjë me administrimin e drejtësisë për të mitur, para së gjithash duhet pasur parasysh cili është interesi më i mirë i fëmijës. Fëmijët dallohen nga të rriturit për sa i përket zhvillimit fizik dhe psikologjik, si dhe nga nevojat emocionale dhe edukative. Duke marrë për bazë interesin më të mirë të të miturit, Kodi i Drejtësisë për të Mitur ka paraparë masat e diversitetit që mund t'iu shqiptohen kryesve të mitur të veprave penale me qëllim të parandalimit të fillimit të procedurës përgatitore për të mitur, ekskluzivisht në rastet kur kryesit e mitur kanë kryer veprën penale për të cilën parashihet dënimi me gjobë ose dënimi me burg deri në tri vite ose për vepër penale të kryer nga pakujdesia për të cilën është paraparë dënimi deri në pesë (5) vite burgim, me përjashtim të atyre të cilat sjellin si pasojë vdekjen.

Cilat janë kushtet për shqiptimit e masave të diversitetit? Cilat janë llojet e masave të diversitetit? A duhet të zhvillohet procedurë gjyqësore për shqiptimin e masave të diversitetit? Sa ndikojnë këto masa në ri integrimin e të miturit?

Kjo temë është hartuar të ofrojë njohuritë dhe shkathtësitë adekuate në zbatimin e dispozitave ligjore me rastin e shqiptimit të masave të diversitetit për të mitur në frymën e konventave dhe standardeve ndërkombëtare për mbrojtjen e të drejtave të fëmijës.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Interpretojnë drejt dispozitat e Kodit të Drejtësisë për të Mitur;
- Zbatojnë kushtet ligjore për shqiptimin e masave të diversitetit;
- Vlerësojnë efektet e zbatimit të masave të diversitetit në praktikë.

Përmbajtja

- Kushtet ligjore për shqiptimin e masave të diversitetit;
- Llojet e masave të diversitetit;
- Përfitimet nga masat e diversitetit;
- Shqiptimi i këtyre masave nga gjykata apo prokurori;

Metodologjia e trajnimit

Trajnimi ka për qëllim që të përgjigjet në pyetjet lidhur me këtë çështje duke analizuar dhe sqaruar dispozitat ligjore që e rregullojnë shqiptimin dhe zbatimin e masave të diversitetit. Gjithashtu do të analizohen problemet praktike përmes diskutimeve dhe studimit të rasteve praktike.

Përfituesit: Gjyqtar dhe prokuror nga Departamenti për të Mitur.

Kohëzgjatja: Njëditor

1.4.1.2 Masat e edukative dhe dënimet

Masat edukative si dhe dënimet që mund t'iu shqiptohen kryerësve të veprave penale kanë disa kufizime ligjore, pra mund t'i shqiptohen çdo të mituri që ka mbushur moshën e përcaktuar sipas KDM. Edhe pse sipas parimeve të KDM-së shqiptimi i këtyre masave do të duhej të konsiderohej si alternativë e parë, në praktikë jo çdo herë janë të aplikueshme. Si faktorë për mos zbatim shpesh konsiderohet anketa sociale jo e plotë apo jo profesionale, dhe mos vlerësimi i drejtë i përfitimeve të këtyre masave. Drejtësinë për të mitur në Kosovë e përshkojnë një numër i madh i parimeve, disa prej të cilave janë universale. Ndër parimet e veçanta dhe specifike është që kryerësve të mitur sipas nevojës u shqiptohen masat e ndryshme edukative si dhe dënimet.

Si bëhet përzgjedhja e këtyre masave apo dënimeve? Cilat janë llojet e masave edukuese dhe dënimet të cilat mund tu shqiptohen të miturve? Cilat janë përfitimet e këtyre masave dhe dënimeve? Si ta vlerësojmë arritjen e qëllimit të masave edukuese apo të dënimeve?

Adresimi i çështjeve problematike të cilat shfaqen në praktikë do të jetë objektiv parësor e trajnimit. Po ashtu trajnimi organizuar do tu përgjigjet pyetjeve lidhur me këtë çështje duke analizuar dhe sqaruar të gjitha dispozitat ligjore relevante.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Vlerësojnë drejtë kushtet për shqiptimin e masave edukative si dhe të dënimeve;
- Zbatojnë drejtë masat edukuese si dhe dënimet e parapara me KDM;
- Përcaktojnë kohëzgjatjen e masave edukuese si dhe llojin e dënimeve që shqiptohen ndaj të miturit;

Përmbajtja

- Llojet e masave edukuese dhe dënimeve të cilat mund tu shqiptohen të miturve;
- Cilat janë kushtet të cilat duhet plotësuar që të miturit t'i shqiptohet masë edukuese apo dënime;
- Përcaktimi i kohëzgjatjes së masave edukuese si dhe dënimeve që shqiptohen ndaj të miturit;

Metodologjia e trajnimit

Trajnimi ka për qëllim që të përgjigjet në pyetjet lidhur me këtë çështje duke analizuar dhe sqaruar dispozitat ligjore përkatëse. Gjithashtu do të analizohen problemet praktike përmes diskutimeve dhe studimit të rasteve nga praktika gjyqësore.

Përfituesit

Gjyqtar dhe prokuror nga Departamenti për të Mitur si dhe zyrtar nga Shërbimi Sprovues i Kosovës.

Kohëzgjatja

Njëditor

1.4.1.3 Veprat penale kundër integritetit seksual të fëmijëve

Kodi Penal i Republikës së Kosovës, në kuadër të kapitullit të veprave penale kundër integritetit seksual ndër të tjera parasheh edhe disa vepra që prekin integritetin seksual të fëmijëve. Fëmijët janë kategoria më e ndjeshme e shoqërisë për të cilët shteti me mekanizmat e tij është i obliguar të kujdeset dhe të ju ofroj mbrojtje.

Cilat janë elementet dhe karakteristikat e veprave penale kundër integritetit seksual të fëmijëve? Cilat janë veprat penale kundër integritetit seksual të fëmijëve sipas Kodit Penal të Kosovës?

Këto vepra penale janë të shpeshta në praktikë andaj, me qëllim të zbulimit hetimit dhe të gjyqimit të këtyre veprave penale kërkohet një angazhim i shtuar i akterëve të përfshirë. Ngritja e kapaciteteve profesionale të prokurorëve dhe gjyqtarëve si dhe adresimi i çështjeve problematike do të diskutohet në mënyrë interaktive me përfituesit e trajnimit me qëllim të zbatimit të drejtë të dispozitave ligjore.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Interpretojnë drejtë dispozitat lidhur me këto vepra penale;
- Avancojnë njohuritë lidhur me procedurën penale kur fëmija është viktimë;
- Analizojnë format e paraqitjes së dhunimit dhe veprave tjera të ngjashme lidhur me integritetin seksual të fëmijëve;

Përmbajtja

- Llojet e veprave penale kundër integriteti seksual të fëmijëve sipas Kodit Penal;
- Elementet dhe karakteristikat e veprave penale kundër integritetit seksual të fëmijëve;
- Keqpërdorimi seksual i personave nën moshën gjashtëmbëdhjetë vjet dhe sulmi seksual të fëmijët.

Metodologjia e trajnimit

Prezantimi i rasteve nga praktika gjyqësore dhe diskutimet në grupe, do të ofrojnë alternativa për shumë çështje që kanë të bëjnë me veprat penale kundër integritetit seksual të fëmijëve. Trajtimi i këtyre çështjeve do të bëhet përveç tjerash, edhe me një pjesëmarrje dhe diskutim interaktiv me pjesëmarrësit, për t'u përgjigjur edhe në të gjitha pyetjet dhe dilemat që mund të paraqiten në praktikën gjyqësore.

Përfituesit

Gjyqtar dhe prokuror nga Departamenti për të Mitur.

Kohëzgjatja

Njëditor

1.4.1.4 Masat për sigurimin e pranisë së të miturit në procedurë

Gjyqtari për të mitur mund të caktoj masat për sigurimin e pranisë së të miturit në procedurë, sipas vlerësimit të tij, bazuar në kushtet të cilat janë përcaktuara me KDM dhe Kodin e Procedurës Penale të Kosovës. Me qëllim të sigurisë së prezencës së të miturit dhe efikasitetit të procedurës penale, ndaj të miturit mund të caktohen masat e parapara me dispozitat e Kodit të Procedurës Penale. Sipas këtij kodi, ndaj të miturit i cili ka ra ndesh me ligjin mund të urdhërohet arresti i përkohshëm, ndalimi policor dhe paraburgimi vetëm si masë e fundit për një kohë sa më të shkurtër. Në procedurën ndaj të miturve paraburgimi si masë e fundit shpesh nuk është caktuar sipas mënyrës dhe kushteve të parapara nga KDM.

Në cilat raste i caktohen masat për sigurimin e pranisë së të miturit? Cilat janë kushtet të cilat duhet plotësuar për të shqiptuar masat për sigurimin e pranisë së të miturit?

Përmes këtij trajnimi synohet që përfituesit të mund të analizojnë masat e sigurisë së të miturit në procedurë dhe t'i tejkalojnë dilemat që paraqiten në praktikën gjyqësore duke i diskutuar praktikat më të mira përkitazi me këto masa.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatojnë drejtë rregullat me rastin zgjedhjes së masave për prezencën e të miturit në procedurë;
- Përcaktojnë drejtë masën e kufizimit të lirisë;
- Vlerësojnë drejtë kohëzgjatjen e masave të privimit nga liria;

Përmbajtja

- Llojet e masave për sigurimin e pranisë së të miturit në procedurë;
- Rastet kur gjykata cakton masën e paraburgimit për të miturin;
- Kushtet ligjore që duhet plotësuar në rastet e caktimit të këtyre masave;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të bëhet analizimi i rasteve nga praktika lidhur me caktimin dhe arsyeshmërinë e caktimit të këtyre masave për sigurimin e të miturit në procedurë me theks të veçantë të paraburgimit.

Përfituesit

Gjyqtar dhe prokuror nga Departamenti për të Mitur.

Kohëzgjatja

Njëditor

1.4.1.5 Ekzekutimii masave dhe dënimeve ndaj të miturit

Gjykata ka një rol shumë të madh në ekzekutimin e masave dhe dënimeve të cilat janë shqiptuar ndaj të miturit. Kodi i Drejtësisë për të Mitur parasheh dispozita të qarta lidhur me ekzekutimin e masave të diversitetit, masave edukative dhe dënimeve për të mitur. Në praktikën gjyqësore janë vërejtur vështirësi gjatë ekzekutimit të masave dhe dënimeve për të mitur, andaj trajtimi i kësaj teme është i një rëndësie të posaçme në unifikimin e praktikave me rastin ekzekutimit të masave dhe dënimeve të shqiptuara ndaj të miturve.

Si zhvillohet procedura e ekzekutimit të masave dhe dënimeve ndaj të miturit? Roli i Shërbimit Sprovues në ekzekutimin e masave dhe dënimeve që shqiptohen ndaj të miturve?

Përmes prezantimit të rasteve nga praktika gjyqësore dhe diskutimit në grupe, do të analizohen situata të ndryshme me të cilat do të mund të ballafaqohen gjyqtarët në praktikë. Andaj, përmes trajnimit do të bëhet adresimi i çështjeve problematike të cilat hasen në praktik me qëllim të eliminimit të vështirësive.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Analizojnë drejtë rolin e gjyqtarit për të mitur në procedurën e ekzekutimit të masave dhe dënimeve për të mitur;
- Zbatojnë drejtë dispozitat e shqyrtimit, dhe zëvendësimit të masave dhe dënimeve;
- Identifikojnë rastet kur të miturve duhet pushuar ekzekutimin masave dhe dënimeve;

Përmbajtja

- Ekzekutimi i masave të diversitetit dhe masave edukative;
- Ekzekutimi i gjobës dhe urdhrit për punë në dobi të përgjithshme;
- Ekzekutimi i burgut për të mitur;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të bëhet analizimi i rasteve nga praktika lidhur me caktimin dhe arsyeshmërinë e caktimit të këtyre masave për sigurimin e të miturit në procedurë.

Përfituesit

Gjyqtar dhe prokuror nga departamenti për të mitur dhe zyrtarët nga Shërbimi Sprovues i Kosovës.

Kohëzgjatja

Njëditor

1.4.2 Drejtësia civile për fëmijë

1.4.2.1 Mbrojtja e të drejtave të fëmijëve në rastet e ndryshimit të statusit të tyre

Detyrimi i shtetit që të përdor mekanizmat e tij që të kujdeset për krijimin e kushteve për mirërritjen dhe mirëqenien e fëmijëve deledhe nga aktet ndërkombëtare të cilat janë të miratuara nga organizatat e ndryshme ndërkombëtare të cilat merren me mbrojtjen e të drejtave të njeriut në përgjithësi dhe të drejtave të fëmijëve në veçanti, por edhe nga infrastruktura ligjore e miratuar nga vet shtetet veç e veç.

Kush ka të drejtë të parashtrijë padinë në gjykatë për vërtetimin e atësisë dhe amësisë së fëmijës dhe padinë për kundërshtimin e atësisë apo amësisë? A është i lidhur me afat parashtrimi i padisë për çështjet e cekura më lartë? Cilat janë efektet e njohjes apo kundërshtimit të atësisë/amësisë në raport me fëmijën? Cili është legjislacioni i zbatueshëm në rastet e cekura më lartë? Cili është roli i Organit të Kujdestarisë në procedurën gjyqësore në rastet e ndryshimit të statusit të tyre?

Ky program është hartuar me qëllim që të përgjigjet në të gjitha pyetjet dhe dilemat, duke analizuar legjislacionin vendor dhe ndërkombëtarë mbi çështjet e mbrojtjes së të drejtave të fëmijëve në rastet e ndryshimit të statusit të tyre. Njëkohësisht përmes rasteve nga praktika gjyqësore do të synohet që pjesëmarrësit të tejkalojnë paqartësitë në vendosjen për këto çështje.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimit, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Analizojnë dispozitat ligjore lidhur me atësinë dhe amësinë;
- Zbatojnë parimin e interesit më të lartë të fëmijës;
- Aplikojnë drejtë mënyrat dhe metodat e komunikimit të gjykatës me fëmijët në procedurën gjyqësore.

Përmbajtja

- Amësia dhe atësia;
- Mbrojtja e të drejtave të fëmijëve në procedurën e kundërshtimit dhe vërtetimit të atësisë apo amësisë;
- Mbrojtja e të drejtave të fëmijëve në rastet e dhunës në familje;
- Parimi i interesit më të lartë të fëmijës;
- Mënyrat dhe metodat e komunikimit të gjykatës me fëmijët në procedurë gjyqësore;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të përdorën metoda të kombinuara të shpjegimit, duke përfshirë shpjegime teorike dhe praktike, punë në grupe, të përcjella me shembuj nga praktika gjyqësore, në mënyrë që secili nga pjesëmarrësit të jetë aktiv gjatë gjithë kohës së trajnimit, në mënyrë që në fund të përmbushen në tërësi objektivat e trajnimit.

Përfituesit: Gjyqtarët e Gjykatës së Apelit-Divizioni Civil, gjyqtarët e gjykatave themelore-Divizioni Civil, bashkëpunëtorët profesional, zyrtarët e Organit të Kujdestarisë.

Kohëzgjatja: Dy ditor

1.4.2.2 Mbrojtja e të drejtave të fëmijëve pa kujdes prindëror

Kosova është një nga shtetet e cila është angazhuar mjaft në fushën e mbrojtjes së të drejtave të fëmijëve fillimisht duke sanksionuar në Kushtetutë se krahas marrëveshjeve dhe instrumenteve tjera ndërkombëtare edhe Konventa për të Drejtat e Fëmijës zbatohet drejtpërdrejtë në Republikën e Kosovës dhe ka prioritet. Në këtë program ndër të tjera do të trajtohen çështjet rreth mbrojtjes së të drejtave të fëmijëve pa kujdes prindëror, si dhe për format e mbrojtjes së veçantë të këtyre fëmijëve (adoptimin, kujdestarinë etj.), të cilat janë të normuara me Ligjin për Familjen (LFK), duke pasur si referencë Konventën për të Drejtat e Fëmijës (KDF). Gjithashtu do të flitet rreth mënyrës dhe metodave të komunikimit të gjykatës me fëmijët në procedurë gjyqësore, rreth parimit të interesit më të lartë të fëmijës, rolit të gjykatës dhe organit të kujdestarisë në procedurat që kanë të bëjnë me mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve pa kujdes prindëror, si dhe legjislacionit të zbatueshëm vendor dhe atij ndërkombëtarë.

Kush konsiderohet fëmijë pa përkujdesje prindërore sipas ligjit të zbatueshëm? Cilat janë format e veçanta për mbrojtjen e fëmijëve pa kujdes prindëror? Cilat janë kushtet dhe kriteret që duhet të plotësohen për tu lejuar adoptimi i fëmijës? Cila është procedura ligjore që duhet të ndiqet nga prindi adoptues për të adoptuar një fëmijë? Cila gjykatë ka kompetencë lëndore për të themeluar adoptimin? A mund të adoptohen fëmijët shtetas të Kosovës nga shtetasit e huaj? Cilat janë aktet ndërkombëtare që zbatohen në procedurën e themelimi të adoptimit?

Ky program është hartuar të përgjigjet në pyetjet dhe dilemat, duke analizuar legjislacionin e zbatueshëm që i referohet procedurës gjyqësore për dhënien e mbrojtjes juridike për të drejtat e fëmijëve pa përkujdesje prindërore.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Vlerësojnë rastet lidhur me mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve pa kujdes prindëror;
- Analizojnë dispozitat ligjore mbi adoptimin;
- Përcaktojnë kriteret e vendosjes së fëmijës në familje tjetër;
- Zbatojnë drejtë dispozitat ligjore mbi kujdestarinë, të drejtën prindërore në frymën e parimit të interesit më të lartë të fëmijës.

Përmbajtja

- Mbrojtja e të drejtave të fëmijëve pa kujdes prindëror;
- Adoptimi;
- Vendosja e fëmijës në familjen tjetër;
- Kujdestaria;
- Ushtrimi, pezullimi, kufizimi, heqja dhe vazhdimi i të drejtës prindërore;
- Mënyrat dhe metodat e komunikimit të gjykatës me fëmijët në procedurë gjyqësore.

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të përdorën metoda të kombinuara të shpjegimit, duke përfshirë shpjegime teorike dhe praktike, punë në grupe, të përcjella me shembuj nga praktika gjyqësore, në mënyrë që në fund të përmbushen në tërësi objektivat e trajnimit.

Përfituesit: Gjyqtarët e Gjykatës së Apelit dhe të Gjykatës Themelore-Divizioni Civil, bashkëpunëtorët profesional, zyrtarët e Organit të Kujdestarisë.

Kohëzgjatja: Dy ditor

1.4.2.3 Mbrojtja e të drejtave të fëmijëve në kontestet martesore – familjare

Numri i kontesteve martesore-familjare vazhdimisht është në rritje e sipër në gjykatat tona. Është me rëndësi të trajtohet kjo temë për arsyen se marrëdhëniet martesore – familjare rrjedhimisht kontestet martesore – familjare janë mjaft komplekse për shkak të natyrës së tyre dhe se roli i gjykatës në këto konteste nuk është vetëm shqyrtues por edhe hetues. Krahas analizimit të rolit të gjykatës në kontestet martesore-familjare me rëndësi është edhe elaborimi i temës së rrëmbimit të fëmijëve pasi që rastet e rrëmbimit të fëmijëve kanë ndodhur edhe në të kaluarën por legjislacioni ynë tek në vitin 2010 këtë çështje e ka rregulluar me ligj, që është një risi për sistemin tonë gjyqësor.

Cilat janë parimet për mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve sipas legjislacionit në fuqi? Cili është legjislacioni ndërkombëtar i aplikueshëm në këto raste? Mbi çfarë kriterere vendos gjykata? Çfarë vendimesh mund të merr gjykata tek këto konteste? Cili është roli i Organit të Kujdestarisë në mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve në kontestet martesore?

Ky program është hartuar me qëllim që të përgjigjet në të gjitha pyetjet dhe dilemat, duke analizuar legjislacionin vendor dhe ndërkombëtar mbi çështjet e mbrojtjes së të drejtave të fëmijëve në kontestet martesore–familjare. Njëkohësisht përmes rasteve studimore do të synohet që pjesëmarrësit të tejkalojnë paqartësitë në vendosjen për këto çështje.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatojnë mbrojtje efikase dhe efektive të të drejtave të fëmijëve gjatë procedurës së shkurorëzimit;
- Interpretojnë dhe zbatojnë drejtë ligjin me rastin e besimit, ruajtjes dhe kujdesit të fëmijëve;
- Vendosin për alimentacion duke respektuar drejtshmërinë;

Përmbajtja

- Parimet për mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve sipas legjislacionit vendor dhe ndërkombëtarë;
- Kriteret që merr për bazë gjykata në rastet e besimit të fëmijëve;
- Parimet për përcaktimin e alimentacionit;
- Roli aktiv që duhet të ketë gjykata në këto çështje/konteste;
- Rrëmbimi ndërkombëtar i fëmijëve në çështjet civile-procedura;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit, duke përfshirë shpjegime teorike dhe praktike, punë në grupe, të përcjella me shembuj praktik (nga praktika gjyqësore), në mënyrë që secili nga pjesëmarrësit të jetë aktiv gjatë gjithë kohës së trajnimit, në mënyrë që në fund të përmbushen në tërësi objektivat e trajnimit.

Përfituesit: Gjyqtarët e Gjykatës së Apelit-Divizioni Civil, Gjyqtarët e Gjykatave Themelore-Divizioni Civil, bashkëpunëtorët profesional, zyrtarët e Organit të Kujdestarisë.

Kohëzgjatja: dy ditore

E DREJTA EKONOMIKE

1.5 E drejta ekonomike

1.5.1 Kontrata e ndërtimit

Kontrata mbi ndërtimin dhe kontrata e inxhinjeringut aktualisht kanë gjetur përdorim shumë të madh në fushën e ndërtimit duke pasur parasysh fazën e rindërtimit të vendit. Po ashtu kontratat publike kanë një përdorim të gjerë në sferën publike. Ndërsa shoqëritë tregtare gjatë zhvillimit të biznesit në sferën ndërkombëtare shpesh aplikojnë kontratat për të cilat zbatohet Konventa për Shitje Ndërkombëtare të Mallrave. Këto kontrata kanë specifika të veçanta dhe kërkojnë njohuri të veçantë me rastin e zbatimit dhe interpretimit të dispozitave kontraktuese andaj kërkojnë njohuri të posaçme, jo vetëm juridike por edhe nga fushat që mbulojnë këto kontrata, për zgjidhjen e kontesteve që lindin nga raporti afarist i krijuar përmes këtyre kontratave. Në praktikën gjyqësore numri i kontesteve që rrjedhin nga këto kontrata është i konsiderueshëm, me tendencë të rritjes, prandaj trajtimi i kësaj teme është e një rëndësie të veçantë për rritur njohuritë e gjyqtarëve në trajtimin e rasteve.

Si të rritet ekspertiza profesionale e gjyqtarëve në këtë fushë? Si të krijohet praktikë gjyqësore në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe Evropiane? Cilat janë përvojat dhe praktikave më të mira të shteteve në rajon? Si të aplikohen instrumentet ndërkombëtare që rregullojnë këtë sferë?

Programi është hartuar në atë formë që të adresoj dilemat dhe vështirësitë që hasen në praktikën gjyqësore aktuale, përmes diskutimeve të pjesshme teorike, diskutimeve interaktive mes pjesëmarrësve dhe prezantimit të rasteve praktike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Njohin specifikat, klauzolat e posaçme dhe karakteristikat tjera të kontratës së ndërtimit, inxhinjeringut dhe kontratave publike;
- Zbatojnë drejtë Konventën Ndërkombëtare për Shitjen e Mallrave, në raportet afariste me element të huaj;
- Zbatojnë drejtë procedurat ligjore në mbrojtjen e të drejtave të palëve afariste, në kontestet që rrjedhin nga mos përmbushja e këtyre kontratave;
- Njohin mënyrat dhe kriteret e vlerësimit të elementeve specifike në rastet të pretendimeve për mos përmbushje apo kontestimin e vlefshmërisë së këtyre kontratave;

Përmbajtja

- Karakteristikat e kontratës publike të ndërtimit dhe specifikat e tyre;
- Kushtet e përgjithshme dhe kushtet e veçanta të kontratës;
- Klauzola “çelësi në dorë”;
- Ndryshimet e çmimeve për shkak të ndryshimeve në treg;
- Procedurat ligjore në mbrojtjen e të drejtave të palëve afariste, në kontestet që rrjedhin nga mos përmbushja e këtyre kontratave;
- Mënyrat dhe kriteret e vlerësimit të elementeve specifike në rastet të pretendimeve për mos përmbushje apo kontestimin e vlefshmërisë së këtyre kontratave;

Metodologjia e trajnimit

Ky trajnim do të aplikojë një metodologji interaktive të të mësuarit e cila përbëhet nga prezantimi i rasteve hipotetike dhe rasteve konkrete nga praktika gjyqësore si dhe diskutimeve për mënyrën e vendosjes meritorë për rastet konkrete dhe ofrimin e zgjidhjeve dhe opinioneve.

Përfituesit: Gjyqtarët nga Departamenti për Çështje Ekonomike i Gjykatës Themelore dhe Gjykatës së Apelit.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.5.2 Falimentimi

Ligji i ri për falimentimin u shfaq si nevojë e domosdoshme për rregullimin e procedurës së likuidimit dhe riorganizimit të shoqërive tregtare, pasi ligji i mëparshëm ishte i pakompletuar, mbështetej në rregullore të cilat asnjëherë nuk ishin shpallur dhe si pasojë ky ligji u bë i pazbatueshëm. Ligji i ri për falimentimin përbën ligj gjithëpërfshirës mbi falimentimin dhe josolvencën, i cili i pasqyron praktikën më të mira ndërkombëtare, por përmban shumë institute dhe specifika tjera të cilat pothuajse ishin të panjohura në sistemin tonë juridik.

Ky ligj rregullon procedurat e likuidimit dhe riorganizimit të të gjitha shoqërive tregtare, duke përfshirë edhe bizneset individuale, ortakëritë dhe shoqëritë komandite, që përbën ndryshim thelbësor nga ligji i vjetër. Pas hyrjes në fuqi të këtij ligji pritet një rritje e dukshme e rasteve, prandaj duke pasur parasysh risitë që sjell ky ligj dhe rritja e rasteve që pritet të paraqiten para gjykatave, trajtimi i kësaj teme, është i një rëndësie të veçantë për të rritur njohuritë e gjyqtarëve.

Si të rritet ekspertiza profesionale e gjyqtarëve në këtë fushë? Si të krijohet praktikë gjyqësore në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe Evropiane? Cilat janë përvojat dhe praktikën më të mira të shteteve në rajon? Si të aplikohen instrumentet ndërkombëtare që rregullojnë këtë sferë?

Programi është hartuar në atë formë që të adresoj dilemat dhe vështirësitë që hasen në praktikën gjyqësore aktuale, përmes diskutimeve të pjesshme teorike, diskutimeve interaktive mes pjesëmarrësve dhe prezantimit të rasteve praktike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimit, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Njohin procedurat e përshpejtuara dhe specifikat e tyre;
- Njohin specifikat e hapjes së rastit të falimentimit, procedurat ligjore, afatet dhe vendimet e gjykatës;
- Vlerësojnë drejtë pasojat e hapjes së rastit;
- Kërkesat e kreditorëve, mënyra e paraqitjes, afatet dhe prioriteti i kërkesave;
- Njohin kushtet ligjore për lirimin individual dhe mbylljen e rastit;
- Njohin dispozitat ndërkufitare;

Përmbajtja

- Dispozitat e përgjithshme të ligjit;
- Procedurat e përshpejtuara (NVM dhe para-pakot);
- Fillimi, hapja e rasteve dhe pasojat e hapjes së rastit;
- Kërkesat e kreditorëve;
- Riorganizimi;
- Likuidimi;
- Lirimi individual dhe mbyllja e rastit;
- Dispozitat ndërkufitare;

Metodologjia e trajnimit

Trajnimi është i dizajnuar në atë formë që përbëhet prej trajtimit teorik dhe prezantimit të rasteve hipotetike dhe rasteve konkrete nga praktika gjyqësore si dhe diskutime për mënyrën e vendosjes meritore për rastet konkrete.

Përfitues: Gjyqtarët nga Departamenti për Çështje Ekonomike i Gjykatës Themelore dhe Gjykatës së Apelit.

Kohëzgjatja: Dy ditore

1.5.3 Të drejtat e pronësisë intelektuale – të drejtat e autorit

E drejta e autorit gjithnjë e më tepër po tregohet si një faktor i rëndësishëm zhvillimor në ekonominë e tregut dhe zhvillimin ekonomik të vendit, prandaj respektimi dhe zbatimi i drejtës së autorit është i një rëndësie të veçantë. Përveç zhvillimit ekonomik zbatimi i drejtës së autorit ndikon po ashtu në stimulimin e krijimtarisë kulturore dhe kreative. Sistemi ekonomik dhe sistemi i mbrojtjes së të drejtës së autorit janë tregues i zhvillimit ekonomik të një vendi.

Edhe pse në Kosovë ekziston infrastruktura ligjore për mbrojtjen e të drejtës së autorit, si në aspektin civil ashtu edhe penal, megjithatë ende nuk është arritur që të krijohen mekanizma funksional për parandalimin e shkeljes së kësaj të drejte, andaj rrjedhimisht titullarëve të këtyre të drejtave të vetmen mundësi të mbrojtjes efektive të së drejtave e kanë mbrojtjen gjyqësore. Si rezultat i të cekurave, në gjykatë janë paraqitur një numër i caktuar i rasteve por ky numër pritet të rritet shumë në të ardhmen e afërt.

Si të rritet ekspertiza profesionale e gjyqtarëve në këtë fushë? Si të krijohet praktikë gjyqësore në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe Evropiane? Cilat janë përvojat dhe praktikat më të mira të shteteve në rajon? Si të aplikohen instrumentet ndërkombëtare që rregullojnë këtë sferë?

Programi është hartuar në atë formë që të adresoj dilemat dhe vështirësitë që hasen në praktikën gjyqësore aktuale, përmes diskutimeve të pjesshme teorike, diskutimeve interaktive mes pjesëmarrësve dhe prezantimit të rasteve praktike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Vlerësojnë pretendimet për shkelje të së drejtës së autorit;
- Njohin procedurat ligjore dhe aplikimin e tyre në mbrojtjen e kësaj të drejte;
- Aplikojnë mënyrat dhe punët juridike për bartjen e së drejtës së autorit nga një titullar në tjetrin;

Përmbajtja

- Mbrojtja juridike në aspektin civile dhe penal;
- Mbrojtja alternative e të drejtave të autorit – shoqatat profesionale;
- Procedura gjyqësore për mbrojtjen e të drejtës së autorit;
- Kontrata për bartjen e të drejtës së autorit;

Metodologjia e trajnimit

Trajnimi është i dizajnuar në atë formë që përbëhet prej trajtimit teorik dhe prezantimit të rasteve hipotetike dhe rasteve konkrete nga praktika gjyqësore si dhe diskutime për mënyrën e vendosjes meritore për rastet konkrete.

Përfituesit

Gjyqtarët nga Departamenti për Çështje Ekonomike, gjyqtarët dhe prokurorët nga lëmia penale.

Kohëzgjatja: Një ditore

1.5.4 Të drejtat e pronësisë industriale – markat tregtare

Markat tregtare janë kategori e rëndësishme nga të drejtat e pronësisë intelektuale që luajnë rol të rëndësishëm në ekonominë e tregut, pasi që ndërmarrjet gjatë zhvillimit të afarizmit të tyre përdorin markat tregtare me qëllim të dallimit të produkteve dhe shërbimeve të tyre nga produktet dhe shërbimet e të tjerëve, si dhe për mbrojtjen e produkteve të tyre.

Mbrojtje e markave tregtare garantohet me Ligjin për Markat Tregtare, Kodin Penal si dhe me masat tjera administrative duke përfshirë ato doganore, megjithatë në praktikën juridike hasen vështirësi të shumta në zbatimin e dispozitave ligjore dhe ofrimin e mbrojtjes efektive. Në praktikën gjyqësore numri i kontesteve që rrjedhin nga markat tregtare është i konsiderueshëm, me tendencë të rritjes, prandaj trajtimi i kësaj teme është e një rëndësie të veçantë për rritur njohuritë e gjyqtarëve në trajtimin e rasteve.

Si të rritet ekspertiza profesionale e gjyqtarëve në këtë fushë? Si të krijohet praktikë gjyqësore në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe Evropiane? Cilat janë përvojat dhe praktikat më të mira të shteteve në rajon? Si të aplikohen instrumentet ndërkombëtare që rregullojnë këtë sferë?

Programi është hartuar në atë formë që të adresoj dilemat dhe vështirësitë që hasen në praktikën gjyqësore aktuale, përmes diskutimeve të pjesshme teorike, diskutimeve interaktive mes pjesëmarrësve dhe prezantimit të rasteve praktike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Identifikojnë markat tregtare dhe nevojën për mbrojtje juridike;
- Dallojnë llojet e markave tregtare dhe mbrojtja juridike që ato gëzojnë;
- Njohin të drejtat e titullarëve të markave tregtare;
- Njohin mënyrat e regjistrimit dhe humbja e të drejtës nga marka tregtare;
- Zbatojnë drejtë procedurat ligjore dhe aplikimin e tyre në mbrojtjen e të drejtave që rrjedhin nga markat tregtare;
- Zbatojnë drejtë kriteret e vlerësimit në rastet kur titullari pretendon për shkelje të markës së tij tregtare;

Përmbajtja

- Kuptimi i markave tregtare;
- Markat tregtare si identifikues i burimit – llojet: individuale, kolektive, e kualitetit, e rezervuar, defanzive;
- Markat tregtare sipas spektrit të dallueshmërisë– llojet: imagjinare, sugjeruese, përshkruese, gjenerike;
- Kushtet e regjistrimit të markës tregtare dhe mbrojtja juridike që gëzojnë;
- Të drejtat dhe detyrimet e pronarëve të markave tregtare;
- Mbrojtja gjyqësore dhe procedura për mbrojtjen e markave tregtare;
- Kriteret e vlerësimit të shkeljes së markës tregtare;

Metodologjia e trajnimit

Trajnimi është i dizajnuar në atë formë që përbëhet prej trajtimit teorik dhe prezantimit të rasteve hipotetike dhe rasteve konkrete nga praktika gjyqësore si dhe diskutime për mënyrën e vendosjes meritore për rastet konkrete.

Përfituesit: Gjyqtarët nga Departamenti për Çështje Ekonomike, gjyqtarët dhe prokurorët nga lëmia penale.

Kohëzgjatja: Një ditore

1.5.5 Kontratat në ekonomi

Në ekonominë e tregut bizneset e zhvilluara të cilat merren me veprimtari specifike, përdorin kontrata që janë specifike për afarizmin e tyre, e të cilat dallojnë si për nga struktura ashtu edhe nga të drejtat dhe detyrimet që krijojnë për palët.

Si të rritet ekspertiza profesionale e gjyqtarëve në këtë fushë? Si të krijohet praktikë gjyqësore në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe Evropiane? Cilat janë përvojat dhe praktikat më të mira të shteteve në rajon? Si të aplikohen instrumentet ndërkombëtare që rregullojnë këtë sferë?

Programi është hartuar në atë formë që të adresoj dilemat dhe vështirësitë që hasen në praktikën gjyqësore aktuale, përmes diskutimeve të pjesshme teorike, diskutimeve interaktive mes pjesëmarrësve dhe prezantimit të rasteve praktike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Njohin kontratën efranshizës, asignacionit, lizingut, know-how, licencën, etj. dhe specifikat e tyre;
- Njohin kontratën publike dhe specifikat e tyre;
- Njohin kontratën për shitje ndërkombëtare të mallrave dhe specifikat e tyre;
- Zbatojnë drejtë Konventën Ndërkombëtare për Shitjen e Mallrave, karakteristikat dhe zbatimin e saj në Kosovë;

Përmbajtja

- Kontrata franshizës dhe karakteristikat e saj;
- Kontrata e asignacionit dhe karakteristikat e saj;
- Kontrata lizingut dhe karakteristikat e saj;
- Kontrata për know-how dhe karakteristikat e saj;
- Kontrata për licencën dhe karakteristikat e saj;
- Kontratat publike, llojet e tyre, specifikat dhe karakteristikat tjera;
- Konventa ndërkombëtare për shitjen e mallrave, karakteristikat dhe zbatimin e saj në raportet afariste me element të huaj;
- Procedurat ligjore në mbrojtjen e të drejtave të palëve afariste, në kontestet që rrjedhin nga mos përmbushja e këtyre kontratave;
- Mënyrat dhe kriteret e vlerësimit të elementeve specifike në rastet të pretendimeve për mos përmbushje apo kontestimin e vlefshmërisë së këtyre kontratave;

Metodologjia e trajnimit

Trajnimi është i dizajnuar në atë formë që përbëhet prej trajtimit teorik dhe prezantimit të rasteve hipotetike dhe rasteve konkrete nga praktika gjyqësore si dhe diskutime për mënyrën e vendosjes meritorë për rastet konkrete.

Përfituesit

Gjyqtarët nga Departamenti për Çështje Ekonomike i Gjykatës Themelore dhe Gjykatës së Apelit.

Kohëzgjatja

Dy ditore

1.5.6 Ligji për Shoqëritë Tregtare

Shoqëritë tregtare janë bartës i zhvillimit ekonomik në vendet me ekonomi të tregut. Kosova në përpjekjet e saj për zhvillim ekonomik ka ndërmarrë masa të ndryshme për të siguruar infrastrukturën e nevojshme për krijimin e parakushteve për zhvillimin e biznesit. Në këtë drejtim Kosova ka miratuar Ligjin për Shoqëritë Tregtare i cili përbën një bazament të mirë për krijimin e një ekonomie të tregut dhe mundësimin e investime të huaja në Kosovë. Ky ligj përcakton llojet e shoqërive tregtare, kushtet e regjistrimit, themelimin dhe shuarjen e shoqërive, të drejtat dhe detyrimet e pronarëve, zyrtarëve të shoqërive tregtare dhepërfaqësuesve të tyre.

Si të rritet ekspertiza profesionale e gjyqtarëve në këtë fushë? Si të krijohet praktikë gjyqësore në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe Evropiane? Cilat janë përvojat dhe praktikat më të mira të shteteve në rajon? Si të aplikohen instrumentet ndërkombëtare që rregullojnë këtë sferë?

Programi është hartuar në atë formë që të adresoj dilemat dhe vështirësitë që hasen në praktikën gjyqësore aktuale, përmes diskutimeve të pjesëshme teorike, diskutimeve interaktive mes pjesëmarrësve dhe prezantimit të rasteve praktike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatojnë drejtë dispozitat e këtij ligji;
- Njohin mënyrën e organizimit të shoqërive tregtare duke e përfshirë edhe të drejtat dhe detyrimet e pronarëve, zyrtarëve të shoqërive tregtare dhe përfaqësuesve të tyre dhe personave të tretë;
- Zbatojnë drejtë procedurat ligjore për aplikimin në mbrojtjen e të drejtave që rrjedhin nga shoqëritë tregtare;

Përmbajtja

- Mënyrat e organizimit, struktura e kapitalit, dhe të drejtat dhe detyrimet e pronarëve, zyrtarëve të shoqërive tregtare, përfaqësuesve të tyre dhe personave të tretë;
- Procedurat ligjore dhe aplikimin e tyre në mbrojtjen e të drejtave që rrjedhin nga shoqëritë tregtare.

Metodologjia e trajnimit

Programi përfshinë prezantime, të cilat orientohen dhe përdorin si shembuj raste konkrete dhe hipotetike. Kjo metodologji bazohet në ushtrime, diskutime, simulime, dhe aktivitete të përpiluara për aplikimin e koncepteve të strukturave afariste në situata praktike. Materiali i trajnimiti cili do t'ju shpërndahet përfshinë komente, shënime, prezantime, dhe shembuj praktik mbi parimet dhe rregullat kryesore në lidhje me shoqëritë tregtare, si dhe shembuj të cilët ilustrojnë zbatimin e këtyre rregullave.

Përfituesit

Gjyqtarët nga Departamenti për Çështje Ekonomike i Gjykatës Themelore dhe Gjykatës së Apelit.

Kohëzgjatja

Një ditore

1.5.7 Zgjidhja alternative e kontesteve - Arbitrazhi

Përkundër përparësive të ekzistimit të sistemeve alternative, krahas atyre gjyqësore, në praktikën juridike këto dy sisteme e interferojnë njëra tjetrën, andaj paraqiten situata të cilat kërkojnë përgjigje nga doktrina juridike dhe praktika gjyqësore. Poashtu, në praktikën juridike paraqiten konteste me element ndërkombëtar, që shfaqin nevojën e analizimit të përputhshmërisë së legjislacionit të brendshëm me rregullat ndërkombëtare, për tu siguruar se gjatë zbatimit të dispozitave, interpretimi i tyre të jetë në përputhje me praktikat ndërkombëtare. Prandaj trajtimi i kësaj teme, është i një rëndësie të veçantë për të rritur njohuritë e gjyqtarëve në trajtimin e rasteve.

Si të rritet ekspertiza profesionale e gjyqtarëve në këtë fushë? Si të krijohet praktikë gjyqësore në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe Evropiane? Cilat janë përvojat dhe praktikat më të mira të shteteve në rajon? Si të aplikohen instrumentet ndërkombëtare që rregullojnë këtë sferë?

Programi është hartuar në atë formë që të adresoj dilemat dhe vështirësitë që hasen në praktikën gjyqësore aktuale, përmes diskutimeve të pjesshme teorike, diskutimeve interaktive mes pjesëmarrësve dhe prezantimit të rasteve praktike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Njohin kompetencat e gjykatës lidhur me arbitrazhin dhe ndërmjetësimin;
- Zbatojnë drejtë procedurën e njohjes dhe ekzekutimit të vendimeve të arbitrazhit si dhe marrëveshjes për ndërmjetësim;
- Zbatojnë drejtë procedurën sipas kërkesës për anulimin e vendimit të arbitrazhit;
- Njohin procedurën dhe kompetencat e gjykatës për shqyrtimin e vlefshmërisë së marrëveshjes së arbitrazhit;

Përmbajtja

- Shqyrtime të përgjithshme lidhur me Arbitrazhin dhe Ndërmjetësimin;
- Njohja dhe ekzekutimi i vendimeve të Tribunalit të Arbitrazhit;
- Kontestimi i vendimeve të Tribunalit të Arbitrazhit në procedurën e njohjes dhe ekzekutimit;
- Kontestimi i vendimeve të Tribunalit të Arbitrazhit dhe kërkesa për anulimin e tyre në procedurë gjyqësore;
- Kompetencat e gjykatës për shqyrtimin e vlefshmërisë së marrëveshjes së arbitrazhit;
- Kompetencat e gjykatave lidhur me ndërmjetësimin;
- Marrëveshja për ndërmjetësim;
- Arritja e marrëveshjes në ndërmjetësim dhe përmbushja-ekzekutimi i saj;

Metodologjia e trajnimit

Trajnimi është i dizajnuar në atë formë që përbëhet prej trajtimit teorik dhe prezantimit të rasteve hipotetike dhe rasteve konkrete nga praktika gjyqësore si dhe diskutime për mënyrën e vendosjes meritorë për rastet konkrete.

Përfituesit: Gjyqtarët nga Departamenti për Çështje Ekonomike i Gjykatës Themelore dhe Gjykatës së Apelit.

Kohëzgjatja: Një ditë

E DREJTA ADMINISTRATIVE

1.6 E drejta administrative

1.6.1 Zbatimi praktik i Ligjit për Mbrojtjen e të Dhënave Personale

Qëllimi i trajtimit të kësaj teme është që gjyqtarët të avancojnë njohuritë për të drejtat, përgjegjësitë, parimet dhe masat lidhur me mbrojtjen e të dhënave personale si dhe të thellojnë njohuritë për zbatimin e drejtë të dispozitave të Ligjit për Mbrojtjen e të Dhënave Personale.

Si zbërthehet baza ligjore dhe përpunimi i ligjshëm i të dhënave personale? Si mbrohen të dhënat personale?

Këto dheçështjet e ngritura gjatë trajnimit do të adresohen përmes shpjegimit të pjesshëm teorik, duke u bazuar në raste dhe shembuj konkret. Përmes ushtrimeve, diskutimeve dhe shembujve praktik mbi parimet dhe rregullat kryesore të Ligjit për Mbrojtjen e të Dhënave Personale.

Objektivat

Pjesëmarrësit pas përfundimit të këtij trajnimi do të jenë në gjendje të:

- Zbërthejnë mbrojtjen institucionale të të dhënave personale;
- Njohin të drejtat dhe përgjegjësitë e kontrolluesve të të dhënave personale;
- Zbatojnë drejtë dispozitat e Ligjit për Mbrojtjen e të Dhënave Personale;

Përmbajtja

- Baza ligjore e përpunimit të ligjshëm të të dhënave personale;
- Mbrojtja institucionale e të dhënave personale;
- Të drejtat dhe përgjegjësitë e kontrolluesve të të dhënave.

Metodologjia e trajnimit

Metodat që do të përdoret për zbatimin e këtij trajnimi janë shpjegim i pjesshëm teorik, ushtrime, diskutime dhe shembuj praktik mbi parimet dhe rregullat kryesore të Ligjit për Mbrojtjen e të Dhënave Personale, diskutime interaktive, pyetje dhe përgjigje si dhe raste nga praktika gjyqësore.

Përfituesit

Gjyqtarët e Departamentit për Çështje Administrative të Gjykatës Themelore të Prishtinës dhe të Gjykatës së Apelit si dhe zyrtarë të Agjencisë Shtetërore për Mbrojtjen e të Dhënave Personale.

Kohëzgjatja

Një ditore

1.6.2 Fillimi dhe zhvillimi i procedurës së konfliktit administrativ

Në trajnimin mbi procedurën e konfliktit administrativ do të trajtohen temat që lidhen me mbrojtjen gjyqësore dhe adresimin e ligjshmërisë së vendimeve të organeve të administratës publike në Departamentin për Çështje Administrative të "Gjykatës Themelore të Prishtinës" dhe të Gjykatës së Apelit. Në procedimin e këtyre rasteve në gjykata po paraqiten dilema të ndryshme profesionale, procedurale dhe materiale përkitazi me vendosjen e këtyre lëndëve. Me këtë trajnim synohet ofrimi i zgjidhjeve praktike të bazuara në ligj të cilat do të lehtësonin punën e kësaj gjykate, dhe në instancë të fundit do të ndikonin në reduktimin e përgjithshëm të numrit të lëndëve në gjykata.

Cila është procedura e inicimit të konfliktit administrativ dhe si zhvillohet ajo në gjykatën kompetente ndaj vendimeve të organeve të administratës publike dhe organeve të qeverisjes në Kosovë? Cilat janë lëndët me problematikën më të theksuar?

Në këtë trajnim dilemat dhe pyetjet do të adresohen përmes shpjegimit të pjesshëm teorik, duke u bazuar në raste dhe duke përdorur shembuj konkret të cilat reëndom paraqiten në procedurat gjyqësore.

Objektivat

Pas përfundimit të trajnimit, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Interpretojnë drejtë dispozitat ligjore për procedurën e konfliktit administrativ;
- Kuptojnë rolin dhe rëndësinë e mjeteve juridike kundër vendimeve të Departamentit për Çështje Administrative të Gjykatës Themelore;
- Zbatojnë drejtë dispozitat e procedurës së konfliktit administrativ;

Përmbajtja

- Dispozitat ligjore për procedurën e konfliktit administrativ;
- Procedura ligjore në Departamentin për Çështje Administrative të Gjykatës Themelore dhe mjeteve juridike kundër vendimeve të saj;
- Përmbartimi i vendimeve të Departamentit për Çështje Administrative të Gjykatës Themelore të Prishtinës;

Metodologjia e trajnimit

Dilemat dhe çështjet e ngritura gjatë trajnimit do të adresohen përmes ushtrimeve, diskutimeve dhe shembujve praktik mbi parimet dhe rregullat kryesore të Ligjit për Konfliktet Administrative si dhe punës në grupe.

Përfituesit: Gjyqtarët e Gjykatës Supreme të Kosovës, Gjyqtarët e Departamentit për Çështje Administrative të Gjykatës Themelore të Prishtinës dhe Gjyqtarët e Departamentit për Çështje Administrative të Gjykatës së Apelit.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.6.3 Shqyrtimi i padisë juridike në konfliktin administrativ konform nenit 6 të KEDNJ-së

Qëllimi i këtij trajnimi është thellimi i njohurive lidhur me formën, përmbajtjen dhe kushtet për ushtrimin e padisë në procedurën e konfliktit administrativ. Po ashtu synohet që të zbërthehet shqyrtimi paraprak i padisë si nën-fazë e detyrueshme dhe shumë e rëndësishme e përgatitjes së shqyrtimit kryesor lidhur me një çështje juridike.

Cila është forma, përmbajtja dhe kushtet për ushtrimin e padisë në procedurën e konfliktit administrativ? A janë plotësuar prezumimet procedurale për zhvillimin e procedurës së konfliktit administrativ, nëse ato mund të konstatohen me leximin e padisë?

Qasja në adresimit të dilemave dhe çështjeve të ngritura gjatë trajnimit do të jenë shpjegimet dhe rekomandimet e trajnuesve lidhur me shtjellimin e çështjeve në përgjithësi. Pastaj do të dominoj trajtimi i aspekteve ligjore që kanë të bëjnë me formën, përmbajtjen dhe kushtet për ushtrimin e padisë.

Objektivat

Pas përfundimit të trajnimit, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Kuptojnë objektin, mënyrën e paraqitjes si dhe formën e padisë;
- Zbatojnë drejtë dispozitat ligjore me rastin e heqjes dorë nga padia;
- Zbërthejnë nxjerrjen e aktit tjetër administrativ pas inicimit të konfliktit administrativ si dhe dorëzimin e padisë në përgjigje në padi nga ana e të paditurit;

Përmbajtja

- Roli i padisë, objekti, mënyra e paraqitjes si dhe forma e saj;
- Zbatimi i drejtë i dispozitave ligjore me rastin e heqjes dorë nga padia;
- Nxjerrja e aktit administrativ pas inicimit të konfliktit administrativ; dhe

Metodologjia e trajnimit

Gjate këtij programi do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit duke përfshirë shpjegime teorike dhe praktike të përcjella me shembuj praktik.

Përfituesit: Gjyqtarët e Departamentit për Çështje Administrative të Gjykatës Themelore në Prishtinë, gjyqtarët e Departamentit për Çështje Administrative të Gjykatës së Apelit, gjyqtarët e Gjykatës Supreme të Kosovës.

Kohëzgjatja: Njëditore

1.6.4 Mjetet e jashtëzakonshme juridike në konflikti administrativ

Qëllimi i këtij trajnimi është thellimi i njohurive të gjyqtarëve për mjetet juridike në konfliktet administrative, veçmas për mjetet e jashtëzakonshme siç janë: Kërkesa për rishqyrtim të jashtëzakonshëm të vendimit gjyqësor, kërkesa për mbrojtje të ligjshmërisë, kërkesa për rishikim, si dhe veprimet dhe vendimi i gjykatës lidhur me vendosjen për këto mjete juridike.

Cili është dallimi në mes të procedurave me rastin e vendosjes me mjete të rregullta juridike nga mjetet e jashtëzakonshme juridike,? Cili është dallimi në mes të mjeteve të jashtëzakonshme siç janë: Kërkesa për rishqyrtim të jashtëzakonshëm të aktgjykimit, kërkesa për mbrojtje të ligjshmërisë si dhe kërkesa për rishikim?

Çështjet e ngritura do të adresohen përmes shpjegimit të pjesshëm teorik, duke u bazuar në raste dhe duke përdorur shembuj konkret të cilat paraqiten në procedurat gjyqësore.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij prezantimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Bëjnë dallimin në mes të mjeteve të jashtëzakonshme siç janë: Kërkesa për rishqyrtim të jashtëzakonshëm të aktgjykimit, kërkesa për mbrojtje të ligjshmërisë si dhe kërkesën për rishikim;
- Analizojnë veprimet procedurale dhe vendimet lidhur me mjetet juridike në konfliktet administrative;

Përmbajtja

- Procedurat me rastin e vendosjes me mjetet e jashtëzakonshme juridike;
- Dallimi në mes të mjeteve të jashtëzakonshme kërkesa për rishqyrtim të jashtëzakonshëm të aktgjykimit, kërkesa për mbrojtje të ligjshmërisë si dhe kërkesa për rishikim;
- Veprimet procedurale dhe vendimet lidhur me mjetet juridike të jashtëzakonshme në konfliktet administrative;

Metodologjia e trajnimit

Do të përdoren diskutime dhe shembuj praktik mbi mjetet e jashtëzakonshme juridike që i parasheh Ligji për Konfliktet Administrative.

Përfituesit

Gjyqtarët e Departamentit për Çështje Administrative të Gjykatës Themelore në Prishtinë, gjyqtarët e Gjykatës së Apelit, gjyqtarët e Gjykatës Supreme të Kosovës.

Kohëzgjatja

Njëditore

1.6.5 Praktika gjyqësore e Gjykatës Supreme, Gjykatës së Apelit dhe Gjykatës Themelore në çështjet administrative

Qëllimi kryesor i tryezës së diskutimeve është shqyrtimi i çështjeve aktuale që po paraqiten në lidhje me konfliktet administrativ nga praktika gjyqësore dhe harmonizimi i kësaj praktike në mes të gjyqtarëve të Gjykatës Themelore në Prishtinë, të Gjykatës së Apelit dhe Gjykatës Supreme të Kosovës.

Në këtë tryezë do të trajtohen çështjet aktuale nga praktika gjyqësore e Departamentit për Çështje Administrative të Gjykatës Themelore në Prishtinë, të Gjykatës së Apelit dhe Gjykatës Supreme të Kosovës. Fokusi do të jetë edhe në harmonizimin e praktikës gjyqësore në mes këtyre tre instancave gjyqësore kur vendosin lëndë nga lëmia e gjyqësisë administrative.

Në këtë tryezë pjesëmarrësit do të kenë mundësinë që përmes diskutimeve dhe bashkëbisedimit të këmbëjnë përvoja në mes vete lidhur me çështjet e ndryshme aktuale nga praktika gjyqësore e Departamentit për Çështje Administrative të Gjykatës Themelore, Gjykatës së Apelit dhe Gjykatës Supreme të Kosovës.

Objektivat

Pjesëmarrësit pas përfundimit të këtij trajnimit do të jenë në gjendje të:

- Evitojnë dilemat që janë paraqitur në praktikën gjyqësore të nivelit themelor dhe atij të Apelit;
- Harmonizojnë praktikën gjyqësore të këtyre tre instancave gjyqësore;

Përmbajtja

- Shqyrtimi i padisë;
- Faktet e reja dhe dëshmitë e reja në konfliktin administrativ;
- Seanca publike në konfliktin administrativ;
- Detyrueshmëria e aktgjykimit;
- Procedurat sipas mjeteve juridike me praktikën aktuale të Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës;

Metodologjia e trajnimit

Në këtë tryezë pyetjet e ngritura dhe dilemat gjatë tryezës do të adresohen përmes shpjegimit të pjesshëm të panelistëve, duke pas në fokus ato çështje që janë paraqitur në praktikë.

Përfituesit

Gjyqtarët e Departamentit për Çështje Administrative të Gjykatës Themelore, Gjykatës së Apelit dhe Gjykatës Supreme të Kosovës në Prishtinë

Kohëzgjatja

Njëditore

1.6.6 E Drejta Ndërkombëtare për Refugjatët

Në bazë të disa statistikave deri në fund të vitit 2016, 65.6 milion individë u zhvendosën me forcë në mbarë botën si rezultat i persekutimit, konflikteve të armatosura, dhunës apo shkeljesë të drejtave të njeriut. Kjo ishte një rritje prej 300,000 njerëz krahasuar me vitin 2015. Për çdo vit numri i të zhvendosurve është në rritje për shkaqet e lartpërmendura. Edhe në Kosovë numri i azilkërkuesve ka shënuar rritje. Në fund të vitit 2016 numri i azilkërkuesve shënon një rekord që prej vitit 2008, ku gjithsej 307 persona kanë kërkuar mbrojtje ndërkombëtare në Kosovë. Gjithashtu në gjashtë muajt e parë të vitit 2017 krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit të kaluar kemi rritje të numrit të azilkërkuesve në Kosovë.

Duke parë trendet botërore të numrit të të zhvendosurve nga shtëpitë e tyre, shumë shpejt edhe Kosova mund të përballet me një numër më të madh të refugjatëve. Andaj është e nevojshme që në vazhdimësi të organizohen trajnime të fokusuara në lëmin e të drejtave të refugjatëve, në mënyrë që kapacitetet vendore të të gjithë vendimmarrësve të jenë në nivelin e duhur për tu përballur me sfidat e mundshme në këtë lëmi.

Cilat janë parimet dhe politikat në lidhje me mbrojtjen e personave në nevojë për mbrojtje ndërkombëtare? Cila është praktika gjyqësore për mbrojtjen e të drejtave të refugjatëve?

Këto dhe çështje tjera do të adresohen përmes këtij trajnimit për mënyrën e vendosjes meritore për rastet konkrete.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimit, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatojnë parimet dhe politikat në lidhje me mbrojtjen e personave në nevojë për mbrojtje ndërkombëtare;
- Thellojnë aftësitë e tyre në zbatimin e legjislacionit vendor në përputhje me parimet e së drejtës ndërkombëtare për mbrojtjen e të drejtave të refugjatëve;
- Thellojnë aftësitë e tyre në zhvillimin dhe zbatimin e legjislacionit vendor në përputhje me parimet e së drejtës ndërkombëtare për mbrojtjen e të drejtave të Personave Pa Shtetësi.

Përmbajtja

- Parimet dhe politikat në lidhje me mbrojtjen e personave në nevojë për mbrojtje ndërkombëtare;
- Zbatimi i legjislacionit vendor në përputhje me parimet e së drejtës ndërkombëtare për mbrojtjen e të drejtave të refugjatëve gjegjësisht me parimet e Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Refugjatëve e vitit 1951 dhe Protokollit të Saj të vitit 1967;
- Promovimi i parimeve dhe politikave në lidhje me mbrojtjen e personave të pa shtetësi për mbrojtje ndërkombëtare gjegjësisht me parimet e Konventës së vitit 1954 në lidhje me Statusin e Personave pa Shtetësi dhe Konventës së vitit 1961 mbi Zvogëlimin e Pashtetësisë;
- Zhvillimi dhe zbatimi i legjislacionit vendor në përputhje me parimet e së drejtës ndërkombëtare për mbrojtjen e të drejtave të personave pa shtetësi.

Metodologjia e trajnimit

Trajnimi është i dizajnuar në atë formë që përbëhet prej trajtimit teorik dhe prezantimit të shembujve praktik mbi parimet dhe rregullat kryesore të drejtës ndërkombëtare si dhe diskutime, pyetje përgjigje për mënyrën e vendosjes meritore për rastet konkrete.

Përfituesit: Gjyqtarët e Departamentit për Çështje Administrative të “ Gjykatës Themelore të “ Prishtinës dhe gjyqtarët të “ Gjykatës së” Apelit dhe zyrtarë e Departamentit për Shtetësi, Azil dhe Migrim – MPB.

Kohëzgjatja: Dy ditore

1.6.7 Zbatimi i legjislacionit tatimor në Kosovë

Duke pasur parasysh se çështjet gjyqësore të dërguara para një gjykate janë shumë të rëndësishme sidomos në lidhje me ndikimin e tyre në ekonominë e vendit dhe jo vetëm për palët e interesuara drejtpërsëdrejti, trajnimi i vazhdueshëm dhe i specializuar gjyqësor në fushën e taksave është një kërkesë kryesore e kompetencës gjyqësore. Duke rritur kompetencat e gjyqtarëve në fushën e tatimeve, këto trajnime ndihmojnë pavarësinë e gjyqësorit, e cila rrit sigurinë e tatimpaguesve dhe investitorëve në sistemin gjyqësor. Si pasojë, kjo do të rezultojë në një ndikim pozitiv në ekonominë e vendit si një e tërë.

Qëllimi i trajnimit është të plotësojë njohuritë dhe shkathtësitë e gjyqtarëve duke siguruar një trajnim adekuat për legjislacionin tatimor dhe se si të trajtohen në mënyrë efektive çështjet tatimore. Këto njohuri dhe aftësi janë thelbësore për gjyqtarët, të cilët në punën e tyre të përditshme duhet të lexojnë dhe analizojnë raportet e ekspertëve të kontabilitetit dhedokumentet e përgatitura nga autoritetet tatimore. Ekspertiza ligjore e gjyqtarit plotësohet me aftësinë e tij ose të saj për të përvetësuaranalizat tatimore dhe ekonomike të përgatitura nga ekspertët në lidhje me veprimetspecifike gjyqësore.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zhvillojnë dhe të ofrojnë një modul praktik dhe profesional të orientuar në trajnimin gjyqësor për çështjet tatimore për gjyqtarët në Kosovë,
- Zbatojnë drejtë legjislacionin tatimor në procedurat gjyqësore.

Përmbajtja

- Legjislacioni tatimor në Kosovë dhe disa zhvillime në shkallë të BE-së. Gjithashtu,
- Aspekte të përgjithshme ekonomike dhe financiare

Metodologjia e trajnimit

Modulet e trajnimit do të dorëzohen në formatin e seminarit të drejtpërdrejtë. Trajnimi do të përfshijë gjithashtu materiale trajnimi, duke përfshirë fletëpalosje, slajde dhe dokumente dhe materiale të tjera të nevojshme. Moduli do të zhvillohet edhe në formatin e mësimit elektronik (e-learning) për platformën e mësimit elektronik. Të gjitha konceptet, rregullat dhe kërkesat e ligjit të përfshira në trajnim do të paraqiten si nga pikëpamja teorike (si çështje teknike) dhe bazuar në studime të rasteve praktike dhe ilustrime të cilat do të zhvillohen posaçërisht për nevojat e pjesëmarrësve

Përfituesit: gjyqtarë dhe administratorë të licencuar të cilët janë ose do të përfshihen në çështjet e tatimeve.

Kohëzgjatja: Dy ditore

1.6.8 Kontratat nga Prokurimi Publik

Prokurimi publik përkufizohet si proces i blerjes së mallrave, punimeve dhe shërbimeve të financuara me fonde publike apo donacione. Prokurimi publik përbën një mekanizëm strategjik që menaxhon në mënyrë efikase shpenzimet e qeverisë në blerjen e mallrave, shërbimeve dhe punëve të ndryshme.

Vendet e zhvilluara, e shohin prokurimin publik në një aspekt më të gjerë, ku përfshihen blerjet, qiratë, licencimi, qiramarrja, ekskluziviteti i punëve, shërbimeve dhe furnizimeve me mallra që janë financiar nga buxheti i shtetit apo organizatat ndërkombëtare.

Prokurimi publik përfshin 3 faza kryesore:

- Planifikimi – përcaktimi i nevojave dhe vendimmarrja për blerjen e mallrave, punëve, apo shërbimeve;
- Rregullat përcaktuese për kontratat që sigurojnë blerësit e këtyre mallrave, punëve, apo shërbimeve dhe
- Procesi i administrimit të kontratës për të siguruar performancë efektive.

Edhe pse në dukje legjislacioni i Kosovës në këtë fushë është i avancuar dhe konform standardeve ndërkombëtare, vetëm ekzistimi i legjislacionit nuk është i mjaftueshëm sepse varet nga zbatimi i tyre në praktikë. Në shumë raste kornizat ligjore janë komplekse dhe janë subjekt i interpretimeve individuale, ku lejohet hapësirë për abuzime dhe korrupsion.

Problematikë të veçante në këtë sferë përbën fakti se, në praktikën gjyqësore paraqiten raste kur gjyqtarët dhe prokurorët, veprimet e palëve dhe dispozitat ligjore i interpretojnë në këtë prizëm dhe ndodh që në emër të luftimit të dukurive negative në këtë fushë të shkelen të drejtat e palëve të përfshira,

Si të rritet ekspertiza profesionale e gjyqtarëve në këtë fushë? Si të krijohet praktikë gjyqësore në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe Evropiane? Cilat janë përvojat dhe praktikave me të mira të shteteve në rajon?

Programi është hartuar në atë formë që të adresoj dilemat dhe vështirësitë që hasen në praktikën gjyqësore aktuale, përmes diskutimeve të pjesshme teorike, diskutimeve interaktive mes pjesëmarrësve dhe prezantimit të rasteve praktike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Vlerësojnë procesin e planifikimit të prokurimit;
- zbërthejnë dosjen e tenderit;
- Vlerësojnë specifikacionet teknike dhe njoftimin indikativ;
- Kuptojnë elementet për zgjedhjen e kontraktorit dhe dhënies së çmimit;
- Vlerësojnë efektet e kontratës pas nënshkrimit;
- Kuptojnë tejkallimet e kontratës dhe kompensimet e punëve.
- Identifikojnë punët shtesë, punët e domosdoshme dhe ndryshimet e punëve;

Përmbajtja

- Shqyrtime të përgjithshme lidhur me Prokurimin Publik.
- Procedura e tenderimit dhe lidhja e kontratës.
- Të drejtat dhe detyrimet e palëve pas lidhjes së kontratës.

- Administrimi i kontratës dhe përzgjedhja e organit mbikëqyrës.
- Pranimi i punëve dhe kompensimi.
- Problematikat që paraqiten gjatë fazës së implementimit të kontratës.
- Trajtimi i punëve që tejkalojnë kontratën dhe kompensimi i tyre.
- Punët shtesë, punët e domosdoshme dhe ndryshimet e punëve.

Metodologjia e trajnimit

Ky kurs do të aplikojë një metodologji interaktive të të mësuarit e cila përbëhet prej ligjëratave, ushtrimeve dhe diskutimeve, ku do të përfshijë trajtimin teorik të arbitrazhit dhe ndërmjetësimit, prezantimin e rasteve hipotetike dhe rasteve konkrete nga praktika gjyqësore dhe diskutimeve për mënyrën e vendosjes meritorë për rastet konkrete. Materiali i trajnimit i cili do t'ju shpërndalet përfshinë komente, shënime, prezantime, dhe shembuj praktik mbi parimet dhe rregullat kryesore në lidhje me prokurimin publik, si dhe shembuj të cilët ilustrojnë zbatimin e këtyre rregullave.

Përfitues: Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe të Apelit, prokurorët e prokurorive themelore dhe të Apelit.

Kohëzgjatja: Dy ditore

**LĒMIA E
KUNDĒRVAJTES**

1.7 Lëmia e Kundërvajtjes

1.7.1 Zhvillimi i drejtë i procedurës sipas Ligjit për Kundërvajtje

Meqenëse ligji i ri për kundërvajtje përmban risi të shumta në raport me ligjin paraprak, paraqitet nevoja që të elaborohet procedura e kundërvajtjes, si zhvillohet ajo sipas këtij ligji dhe procedimi i provave. Jo gjithëherë ushtruesit e kërkesave për fillimin e procedurës për kundërvajtje i propozojnë apo edhe i ofrojnë provat e duhura me anë të cilave do të identifikohet kundërvajtja konkrete e kryer. Po ashtu nga praktika e deritanishme është vërejtur dukuria e ushtrimit-paraqitjes së kërkesave për fillimin e procedurës për kundërvajtje nga organi jo kompetent, me përmbajtje jo të plotë, apo edhe pas afatit të lejuar ligjor.

Cilat janë kompetencat për të vendosur? Cilat janë kushtet ligjore të vendosjes? Cila provë është e pa pranueshme? Si bëhet procedimi i provave? Cilat janë llojet e provave që mund të administrohen në rastet konkrete? Cili është organi kompetent për ngritjen e kërkesës për fillimin e procedurës kundërvajtëse? Cilat janë veprimet konkrete të gjykatës pas pranimit të kërkesës? Kur mund të iniciohet procedura kundërvajtëse? Cilat janë kushtet ligjore që duhet plotësuar për iniciimi të procedurës? Si është procedura e kundërvajtjeve të kryera në vazhdimësi dhe si bëhet bashkimi i tyre? Këto dhe çështje tjera do të adresohen përmes këtij trajnimi duke ofruar alternativa dhe zgjedhje të rasteve të kësaj natyre.

Objektivat

Si rezultat i këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatjnë risitë e ligjit në procedurën kundërvajtëse; Vlerësojnë kushtet ligjore për fillimin dhe zhvillimin e procedurës kundërvajtëse;
- Zbatimi i drejtë i dispozitave ligjore që kanë të bëjnë me fillimin dhe zhvillimin e procedurës kundërvajtëse;
- Zbatojnë drejt masat e veçanta të kundërvajtjes;
- Zbatojnë drejtë procedurën kundërvajtëse për të mitur;
- Dallojnë provat e pranueshme nga ato të pa pranueshme në procedurën kundërvajtëse;
- Vlerësojnë drejtë provat;
- Zbatojnë drejtë parimet lidhur me mënyrën dhe trajtimin e provave në procedurë;
- Aplikojnë drejtë sanksionet kundërvajtëse.

Përmbajtja

- Kushtet për përcaktimin e kundërvajtjeve dhe sanksioneve për kundërvajtje;
- Përgjegjësia kundërvajtëse dhe masta e veçanta të kundërvajtjes
- Procedura për të mitur sipas këtij ligji.
- Dallimi në mes provave të pranueshme dhe të pa pranueshme;
- Kuptimi i provës dhe faktit;
- Kushtet ligjore për fillimin e procedurës kundërvajtëse;
- Veprimet e gjykatës pas pranimit të kërkesës;
- Paraqitja e të dhënave përmbledhëse lidhur me fillimin dhe zhvillimin e procedurës për kundërvajtje, me fokus të veprat kundërvajtëse të kryera në vazhdimësi dhe bashkimi i tyre;

Metodologjia e trajnimit

Elaborimi i hollësishëm i dispozitave të Ligjit për Kundërvajtje, përmes shembujve praktik dhe diskutimeve interaktive, ku do të ofrohen alternativa përpaqartësitë dhe vështirësitë e zbatimit në praktikë.

Përfituesit: Gjyqtarët e divizioneve për kundërvajtje nëgjykatatthemelore.

Kohëzgjatja: Një ditore

1.7.2 Prishja e rendit dhe e qetësisë publike

Ligji i zbatueshëm për Rendin dhe Qetësinë Publike si i tillë është shume i varfër, dhe nuk përfshinë shumicën e kundërvajtjeve nga kjo lëmi e të cilat manifestohen në jetën e përditshme. Nga praktika gjyqësore, në vendimet e gjykatave është vërejtur se në raste të shpeshta nuk bëhet dallimi në mes kundërvajtjes “sjellja arrogante”(neni 4) nga njëra anë dhe “sulmit verbal” (neni 5) nga ana tjetër. Gjithashtu, kundërvajtja “mosrespektim i urdhrit të personit të autorizuar zyrtar”, shpesh ngatërrohet me kundërvajtjen nga Ligji për Rregullimin e Trafikut Rrugor “mosveprim sipas urdhrit të personit të autorizuar zyrtarë në trafik”, andaj bazuar në këto dilema në praktikë, ka nevojë të elaborohet kjo temë.

Cilat janë dallimet e veprës kundërvajtëse nga vepra penale? Cilat janë dallimet në mes të nenit 4 dhe 5 të Ligjit për Prishjen e rendit dhe Qetësisë Publike? Çka nënkupton urdhër i personit zyrtar?

Këto dhe çështje tjera do të adresohen përmes këtij trajnimi të cilat do të elaborohen në mënyrë të hollësishme përmes rasteve praktike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Identifikojnë kundërvajtjet nga lëmia e rendit dhe qetësisë publike;
- Përkufizojnë qartë sjelljen arrogante dhe sulmin verbal;
- Aplikojnë drejt dispozitat ligjore nga lëmi i Rendit dhe Qetësisë Publike.

Përmbajtja

- Kundërvajtjet kundër rendit dhe qetësisë publike;
- Sjellja arrogante dhe sulmi verbal;
- Mosveprimi sipas urdhrit të personit të autorizuar zyrtar sipas LRQP;
- Ndëshkimet për kryesit e kundërvajtjeve prishje e rendit dhe qetësisë publike;

Metodologjia e trajnimit

Elaborimi i hollësishëm i dispozitave të Ligjit për Rendin dhe Qetësinë publike përmes shembujve praktik dhe diskutimeve interaktive, ku do të ofrohen alternativa përpaqartësitë dhe vështirësitë e hasura në praktikë.

Përfituesit

Gjyqtarët e divizioneve për kundërvajtje në gjykatat themelore.

Kohëzgjatja

Një ditë.

1.7.3 Personat juridik si kryes të kundërvajtjes

Në praktikën gjyqësore janë vërejtur mangësi në disa raste kur gjykatat e shkallës së parë nuk e zhvillojnë në mënyrë të drejtë procedurën për kundërvajtje ndaj personave juridik kur këta paraqiten si palë në procedurë. Shpesh herë nuk bëhet dallimi në mes të subjektit afarist si person juridik, dhe subjektit afarist si biznes individual, rrjedhimisht paraqitet nevoja e elaborimit të këtyre paqartësive me theks të veçantë edhe nëpërgjegjësinë e personit përgjegjës të personit juridik.

Ku qëndron dallimi në mes subjektit afaristë si person juridik dhe subjektit afarist si biznes individual? Në cilat raste nuk mbanë përgjegjësi për kundërvajtje personi përgjegjës i personit juridik? Si zhvillohet procedura kundërvajtëse ndaj subjektit afarist si biznes individual?

Programi synon që përmes elaborimit të legjislacionit të adresoj çështjet e parashtruara më lartë si dhe përmes shembujve praktikë të ofrohet zgjidhje meritore.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Përkufizojnë qartë dhe drejtë subjektet afariste si persona juridik dhe personin përgjegjës të personit juridik;
- Zhvillojnë drejt dhe në mënyrë ligjore procedurën për kundërvajtje ndaj personit juridik dhe personave përgjegjës në personin juridik;
- Zbatojnë drejt dispozitat ligjore ndaj subjekteve afariste si biznese individuale.

Përmbajtja

- Mënyra e zhvillimit të procedurës për kundërvajtje ndaj subjektit afarist në cilësinë e personit juridik;
- Përgjegjësia e personit juridik dhe e personit përgjegjës të personit juridik;
- Subjektet afariste si biznese individuale dhe zhvillimi i procedurës ligjore ndaj tyre;
- Përgjegjësia e personit fizik.

Metodologjia e trajnimit

Elaborimi i legjislacionit të zbatueshëm që ka të bëjë me statusin juridik të subjekteve afariste në procedurë gjyqësore, përmes shembujve praktikë dhe diskutimeve interaktive, ku do të ofrohen alternativa për paqartësitë dhe vështirësitë e hasura në praktikë.

Përfituesit

Gjyqtarët e divizioneve për kundërvajtje në Gjykata Themelore.

Kohëzgjatja

Një ditore

1.7.4 Ligji për Rregullat e Trafikut Rrugor dhe Ligji për Sigurinë në Komunikacionin rrugor

Me aplikim e Ligjit për Rregullat e Trafikut Rrugor, nga praktika e deritashme, vërehen shumë ndryshime në raport me Ligjin për Siguri në Komunikacionin Rrugor. Gjithashtu janë identifikuar shume dispozita të paqarta, sidomos në sanksionimin e kundërvajtjeve nga ky ligj, e të cilat paraqesin dilema për gjyqtarin në procedurën e kundërvajtjes.

Cilat janë ndryshimet në mes të Ligjit për Rregullat e Trafikut Rrugor me Ligjin për Siguri në Komunikacion? Cilat janë sanksionet kundërvajtëse në rastet e tejkalimit dhe anashkalimit? Cilat janë mos përputhjet në mes të sanksioneve kundërvajtëse në mes këtij ligji me Ligjin për Siguri në Komunikacionin Rrugor?

Këto dhe çështje tjera do të adresohen përmes zbërthimit të dispozitave ligjore të këtij ligji dhe shembujve praktikë me ç ‘rast do të ofrohen alternativa për zgjidhje meritore të rasteve të kësaj natyre.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Aplikojnë drejt dispozitat ligjore nga lëmi i trafikut rrugor te kundërvajtjet nëvazhdimësi;
- Përkufizojnë qartë dhe drejt dispozitat që kanë të bëjnë me aksidentet në trafik;
- Zbatojnë drejt dispozitat ligjore në përcaktimin e përgjegjësisë kundërvajtëse për kundërvajtjet nga lëmi i trafikut rrugor;

Përmbajtja

- Trajtimi i dilemave që janë paraqitur në praktike gjatë zbatimit të disa dispozitave të Ligjit për Rregullat e Trafikut Rrugor dhe Ligjit për Sigurinë në Komunikacionin Rrugor;
- Tejkalimi dhe anashkalimi – zbatimi i drejt i dispozitave ligjore te rastet e aksidenteve në trafik;

Metodologjia e trajnimit

Elaborimi i ligjit, prezantim në power point, studim i rasteve praktike të aksidenteve në trafik, diskutime interaktive, punë në grupe, etj.

Përfituesit

Gjyqtarët e divizioneve për kundërvajtje në Gjykatat Themelore.

Kohëzgjatja

Një ditore

1.7.5 Ligji për pyjet e Kosovës, mbrojtjen e natyrës dhe mbrojtjen e ambientit

Duke pas parasysh faktin se kemi dëshmitarë të degradimit të ambientit, të dëmtimit të pamëshirshëm të pyjeve, të parqeve kombëtare dhe natyrës në përgjithësi, e që krejt kjo reflektohet detyrimisht në shëndetin e njeriut dhe në kualitetin e jetës në përgjithësi, është e nevojshme që të trajtohet kjo temë, me theks në rëndësinë dhe prioritetin që duhet kushtuar kësaj lëmie nga ana e divizioneve për kundërvajtje.

Cilat janë parimet bazë të këtij ligji? Cili është organi i cili inicion procedurën kundërvajtëse? Si zhvillohet procedura kundërvajtëse? Cilat janë sanksionet kundërvajtëse?

Këto dhe çështje tjera do të adresohen përmes zbërthimit të dispozitave ligjore të këtij ligji dhe shembujve praktikë me ç ‘rast do të ofrohen alternativa për zgjidhje meritore të rasteve të kësaj natyre.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimit, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatojnë drejtë dispozitat e Ligjit për Pyjet;
- Përkufizojnë qartë dhe drejt kompetencat për kundërvajtjet dhe sanksionet kundërvajtëse të Ligjit për Mbrojtjen e Natyrës dhe Ligjit për Mbrojtjen e Ambientit, në raport Gjykata – organi i kundërvajtjes;

Përmbajtja

- Ligji për Pyjet e Kosovës;
- Ligji për Mbrojtjen e Natyrës, me theks në mbrojtjen e parqeve kombëtare; dhe
- Ligji për Mbrojtjen e Ambientit;

Metodologjia e trajnimit

Elaborimi i legjislacionit të zbatueshëm përmes power point, shembuj praktik, diskutime interaktive, pune në grupe etj.

Përfituesit

Gjyqtarët e divizioneve për kundërvajtje në gjykatat themelore.

Kohëzgjatja

Një ditore

E DREJTA KUSHTETUESE

1.8 E drejta Kushtetuese

1.8.1 Zbatimi adekuat i vendimeve të Gjykatës Kushtetuese

Procedurat të cilat zhvillohen në gjykata kushtetuese përfundohen me vendime, efekti juridik i të cilave përcaktohet nga pranimi procedural dhe shqyrtimi i themelësisë së kërkesës së referuar. Siç dihet në pikën 8 të nenit 113, të Kushtetutës u njihet e drejta gjykatave t'i referojnë Gjykatës Kushtetuese çështje përkitazi me përputhshmërinë kushtetuese të një ligji, por në bazë të shënimeve vërehet se ka hezitim në shfrytëzimin e kësaj të drejte. Qasja në adresimin e dilemave dhe çështjeve të ngritura gjatë trajnimit, do të jenë shpjegimet dhe rekomandimet e trajnuesve lidhur me shtjellimin e problematikës në përgjithësi. Pastaj do të dominoj trajtimi i praktikës aktuale të kësaj gjykate sipas kërkesave-ankesave në lëmin civile. Në këtë tryezë do të trajtohen çështjet që lidhen me kuadrin normativ mbi Gjykatën Kushtetuese të Kosovës, dhe efektet juridike të vendimeve të saja.

A janë të detyruara gjykatat që të mbështeten tek përvoja jurisprudenciale e Gjykatës Kushtetuese të Kosovës për të siguruar në këtë mënyrë se vendimi i dhënë është në përfaqje me praktikën e Gjykatës Kushtetuese? A mund të konsiderohen vendimet e Gjykatës Kushtetuese të Kosovës precedent nga këndvështrimi i detyrueshmërisë juridike për të ardhmen? Si veprojnë gjykatat në lidhje me nenin 53 të Kushtetutës së Kosovës që obligon gjyqtarët që të reflektojnë frymën interpretative të Strasburgut në vendimet e tyre gjyqësore? Cila është metodologjia për referimin paragjykimor në kontekst të dispozitave kushtetuese dhe ligjore të Kosovës?

Në adresimin e dilemave dhe pyetjeve gjatë trajnimit një vëmendje e veçantë do ti kushtohet instrumenteve ligjore dhe praktikës së gjykatave dhe të vetë Gjykatës Kushtetuese të Kosovës. Në këtë aspekt, do të synohet që pjesëmarrësit të diskutojnë lidhur me çështjet e ngritura dhe të ofrojnë mendimet e tyre profesionale për temat e trajtuara.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Kuptojnë efektet juridike të vendimeve të gjykatave kushtetuese;
- Vlerësojnë raportet në mes gjykatave të rregullta dhe të Gjykatës Kushtetuese të Kosovës;
- Definojnë përmasat rishikimit kushtetues të vendimeve gjyqësore;
- Përvetësojnë metodologjinë për hartimin e referimeve paraprake;
- Vlerësojnë drejtë natyrën juridike dhe detyrueshmërinë e vendimeve të Gjykatës Kushtetuese, për gjyqësorin dhe të gjithë personat dhe institucionet e Republikës së Kosovës;

Përmbajtja

- Raporti në mes gjykatave të rregullta dhe Gjykatës Kushtetuese;
- Praktika adekuate e zbatimit të vendimit të Gjykatës Kushtetuese;
- Referimi paragjykimor;
- Raporti i Gjykatës Kushtetuese të Kosovës me gjykatat e rregullta në kontekst të dispozitave kushtetuese;
- Aplikojnë kontrollin incidental të kushtetutshmërisë;
- Raporti i Gjykatës Kushtetuese të Kosovës me gjykatat e rregullta në kontekst të dispozitave kushtetuese;
- Kontrolli incidental i kushtetutshmërisë;
- Raporti i Gjykatës Kushtetuese të Kosovës me gjykatat e rregullta në kontekst të dispozitave kushtetuese;

Metodologjia e trajnimit - Ky trajnim do të përqendrohet në analiza teorike dhe normative lidhur me raportin në mes gjykatave të rregullta dhe Gjykatës Kushtetuese. Vëmendje e veçantë do ti kushtohet praktikës gjyqësore si dhe pjesëmarrësit do të ndahen në grupe dhe do të punojnë në raste studimore, për të demonstruar shkathhtësitë e tyre ligjore dhe gjyqësore.

Përfituesit: Gjyqtarët e Gjykatave Themelore, Apelit dhe të Gjykatës Supreme të Kosovës.

Kohëzgjatja: Një ditore

TRAJNIMET PËR PHDGJS

1.9 Trajnimet për DHPGJS

1.9.1 Procedura gjyqësore në bazë të kompetencave të Dhomës së Posaçme të Gjykatës Supreme të Kosovës dhe Agjencisë Kosovare të Privatizimit

Neni 4 i Ligjit për DHPGJS, (Nr. 04/L-033) është ai që përcakton juridiksionin ekskluziv të Dhomës së Posaçme. Sipas kësaj dispozite DHP ka kompetencë të vendosë mbi të gjitha rastet dhe procedurat në lidhje me kundërshtimet ndaj një vendimi apo veprimi të AKM-së, tani AKP-së, apo kërkesat e palëve që pretendojnë ndonjë të drejtë, titull apo interes me të cilën administron Agjencia Kosovare e Privatizimit. Çështja e Kompetencës po ashtu është e rëndësishme të diskutohet, pasi që në kohët e fundit ka pasur disa raste kur gjykata themelore ka kthyer lëndët në Dhomën e Posaçme, edhe pse DHP më parë kishte lëshuar vendimin e saj rreth mungesës së juridiksionit.

Sipas Ligjit Nr.04/L-034 për Agjencinë Kosovare të Privatizimit, Agjencia ka kompetenca ekskluzive që të administrojë ndërmarrjet në pronësi shoqërore, pavarësisht nëse i janë nënshtruar transformimit apo jo. Në vijim të gjitha asetet që ndodhen në territorin e Kosovës, pavarësisht a janë të organizuara si subjekte apo jo, të cilat kanë qenë pronë në pronësi shoqërore deri me ose pas 22 Marsit të viti 1989. Ky autoritet përfshinë çdo veprim që agjencia e konsideron të arsyeshëm dhe të duhur, brenda kufijve të burimeve administrative të Agjencisë, për të mundësuar më mirë shitjen, likuidimin, transferimin apo ndonjë zgjidhje tjetër të ndërmarrjes, asetit apo interesit në pronësi shtetërore.

Cila është kompetenca ekskluzive, sipas nenit 4 të këtij ligji? Cilët persona mundën më qenë parashtrues dhe palë kundërshtare para Dhomës së Posaçme? A ka të drejtë Agjencia të ushtroj autoritetin administrativ ndaj ndërmarrjeve të cilat i janë nënshtruar transformimit pas marsit 1989? Në cilat raste sipas AKP-së do konsiderohej se transformimi është bërë në përputhje me ligjin? A konsiderohet diskriminues nëse një transformim ka ndodhur pas vitit 1990?

Trajnimi do të fokusohet në diskutimet dhe çështjet e ngritura nga pjesëmarrësit rreth dilemave lidhur me kompetencat e DHPGJS, respektivisht për kërkesat të cilat mund të ngritin dilemat edhe tek vet gjyqtarët se a hyn në juridiksionin ekskluziv të Dhomës së Posaçme.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatojnë drejtë dispozitat ligjore lidhur me kompetencën;
- Identifikojnë personat kompetent që mund të jenë parashtrues dhe palë kundërshtare në procedurë para Dhomës së Posaçme;
- Njohin kompetencat ekskluzive të Agjencisë lidhur me administrimin e ndërmarrjeve shoqërore;
- Vlerësojnë rastet kur transformimi i një NSH-je ka qenë apo nuk ka qenë diskriminues;
- Njohin rolin e Agjencisë lidhur me mundësin e transformimit të NSH-së në korporata;

Përmbajtja

- Kompetenca funksionale me fokus në Dhomën e Posaçme;
- Parashtruesit dhe palët kundërshtare në Dhomën e Posaçme;
- Fushëveprimi i kompetencave administrative të Agjencisë;
- Transformimi i ndërmarrjeve në një apo me tepër korporata;
- Shitja e aksioneve;

Metodologjia e trajnimit

Diskutime interaktive me pjesëmarrësit, raste praktike dhe shtjellimi i tyre, prezantimi me PowerPoint.

Përfituesit: Gjyqtarët nga Dhoma e Posaçme, gjyqtarët e Gjykatave themelor-divizionit civil dhe zyrtarët e AKP-së.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.9.2 Dëshmitë dhe seancat dëgjimore në Dhomën e Posaçme, Procedura gjyqësore dhe mbrojtja e palëve në procedurat para Dhomës së Posaçme

Procedurat në Dhomën e Posaçme përbëhen nga procedurat me shkrim dhe procedurat verbale. Kërkesa apo ankesa dorëzohet me shkrim në Dhomën e Posaçme. Kërkesa apo ankesa e tillë duhet të përmbajë përveç të dhënave personale të parashtruesit dhe palës kundërshtare apo secilit person që identifikohet si palë kundërshtare, po ashtu edhe lëndën dhe të gjitha faktet materiale që kanë të bëjnë me kërkesën ose ankesën, bazën për juridiksionin parësor të Dhomës së Posaçme në lidhje me kërkesën apo ankesën, argumentet ligjore mbi të cilat mbështetet kërkesa apo ankesa dhe një listë provash që parashtruesi synon t'i paraqesë, nëse kërkohet kompensim financiar, paraqitet një listë të dëmeve që përcakton natyrën e humbjes apo dëmit, shumën e parave që pretendohet për çdo lloj humbje apo dëmi.

Mbledhja e provave nga një Kolegj i Specializuar, nën-kolegji apo gjyqtari i vetëm bëhet në pajtim me shtojcën e Ligjit të DHPGJS. Neni 36 është ai i cili parashihet rregullat e përgjithshme mbi provat. Kjo dispozitë ka përcaktuar se si palët mund të paraqesin prova.

Si zhvillohet procedura në DHP? Çka duhet të përmbaj një kërkesë? Cilat janë pasojat e palëve nëse ata nuk u përmbahen rregullave për paraqitjen e provave? Çfarë janë pasojat e mosparaqitjes së mbrojtjes? Kush mund të paraqes prova? Kujt i takon e drejta ligjore që mund ta bartë mbledhjen e provave te gjyqtari apo nën kolegji? Kush e ka barrën e dëshmisë për të dëshmuar kur përfundon procedura verbale, etj.

Trajnimi do të fokusohet në diskutimet rreth mbledhjes së provave dhe çështjeve të ngritura nga pjesëmarrësit e trajnimit.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Identifikojnë personat që mund të paraqesin prova;
- Zbatojnë drejtë rregullat për dëgjimin e dëshmitarëve;
- Zhvillojnë drejtë procedurën në DHP;
- Njohin se cilat janë pasojat e mos paraqitjes së mbrojtjes;
- Identifikojnë se çka duhet të përmbaj një kërkesë;

Përmbajtja

- Urdhrat për dëgjimin e dëshmitarëve në Dhomën e Posaçme;
- Kundërshtimi ndaj dëshmitarëve dhe ekspertëve në Dhomën e Posaçme.
- Kriteret për pranueshmërinë e kërkesës;
- Mbrojtja e palës kundërshtare, përgjigjja e parashtruesit, kundërpërgjigjja e palës kundërshtare, si dhe kundërkërkesa.

Metodologjia e trajnimit

Diskutime interaktive me pjesëmarrësit, raste praktike dhe shtjellimi i tyre, prezantimi me PowerPoint etj..

Përfituesit: Gjyqtarët nga Dhoma e Posaçme, gjyqtarët e Gjykatave themelor-divizionit civil dhe bashkëpunëtorët profesional.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.9.3 Procedurat sipas ankesës në Dhomën e Posaçme

Pas lëshimit me shkrim të aktgjykimit apo aktvendimit nga Kolegji i Specializuar pala e pakënaqur konform nenit 10 par 6 të LDHP, ka të drejtën e ankesës drejtpërdrejt në Kolegjin e Apelit kundër çfarëdo aktvendimi apo aktgjykimi të një gjyqtari të vetëm, nën-kolegji apo kolegji të specializuar, ose gjykatës së cilës i është referuar një kërkesë, çështje, procedurë apo lëndë në mbështetje të paragrafit 4. të nenit 4 të Ligjit për Dhomën e Posaçme. Ankesa parashtrohet edhe para gjykatës, Kolegjit të Specializuar, nënkolegjit apo gjyqtarit që ka nxjerrë aktvendimin apo aktgjykimin në fjalë, brenda njëzetënjë (21) ditësh. Parimisht ky afat i apelit ndaj një aktgjykimi apo aktvendimi është më i gjatë se afati që parashihet me LPK.

Kujt i drejtohet ankesa? Cilat janë shkaqet për ushtrimin e ankesës? Çka duhet të përmbaj ankesa? Cilët janë kufijtë e ekzaminimit të ankesave?

Trajnimi do të fokusohet në diskutime, raste praktike dhe çështjet e ngritura nga pjesëmarrësit rreth dilemave lidhur kufijtë e ekzaminimit të ankesave.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje që të:

- Kuptojnë se kujt mund t'i drejtohet ankesa dhe si paraqitet ajo;
- Identifikojnë se cilat janë afatet ligjore për paraqitjen e ankesës;
- Vlerësojnë se çka duhet të përmbaj një ankesë;

Përmbajtja

- Kufijtë e ekzaminimit të aktgjykimit të shkallës së parë;
- Përgjigja dhe kundërpërgjigja;
- Afatet për paraqitjen e ankesës;

Metodologjia e trajnimit

Diskusione interaktive me pjesëmarrësit, raste praktike dhe shtjellimi i tyre, prezantimi me PowerPoint.

Përfituesit: Gjyqtarët nga Dhoma e Posaçme, gjyqtarët e gjykatave themelor-divizionit civil dhe bashkëpunëtorët profesional.

Kohëzgjatja: Një ditë

**TRAJNIMET PËR KONVENTËN
EVROPIANE PËR TË DREJTAT
E NJERIUT (KEDNJ) DHE TË
DREJTËN E BE-së**

1.10 Trajnimet për Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ) dhe të drejtën e BE-së

1.10.1 Neni 2 i KEDNJ – e drejta për jetën

Neni 2 i Konventës garanton të drejtën që jeta e çdo njeriu të mbrohet me ligj. Askujt nuk mund t'i privohet qëllimisht jeta, me përjashtim të rastit, kur zbatohet një vendim me vdekje i dhënë nga një gjykatë, kur krimi ndëshkohet me këtë dënim nga ligji. Ndërsa jeta nuk konsiderohet e privuar në kundërshtim me këtë nen në rastet kur ky privim vjen nga përdorimi i forcës, i bërë absolutisht i domosdoshëm, për të mbrojtur personin nga dhuna e pa ligjshme, për të kryer në arrestim të ligjshëm ose për të penguar arratisjen e një personi të cilit i është hequr liria ligjërisht dhe për të kundërshtuar, në përputhje me ligjin, një trazirë ose kryengritje.

Ekzistojnë dilemat se cilat janë aspektet substantive të së drejtës për jetën? Cilat janë detyrimet pozitive të shtetit për të mbrojtur individët nën mbikëqyrjen apo në mbrojtjen e tyre, veçanërisht kur individi gëzon shëndet të mirë mbahet nën kontroll nga policia dhe më pas vdesë?

Këto dhe çështje tjera do të adresohen gjatë trajnimit përmes rasteve praktike të Gjykatës Evropiane për të drejtat e njeriut me theks të veçantë si gjykata i ka zgjedhur rastet e ngjashme për të ofruar zgjidhje meritore për rastet e kësaj natyre.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Njohin kriteret të cilat janë paraparë në nenin 2 të KEDNJ për të drejtën e individit që jeta e tij duhet të mbrohet me ligj;
- Vlerësojnë se kur jeta nuk konsiderohet e privuar në kundërshtim me këtë nen;
- Vlerësojnë kriteret për përdorimin e forcës, të bërë absolutisht të domosdoshëm nga ana e Shtetit.

Përmbajtja

- E drejta për jetën;
- Aspektet substantivë të së drejtës për jetën;
- Aktet e qeverisë që kanë të bëjnë me kufizimin e lirisë;
- Aspektet procedurale të së drejtës për jetën;
- Efikasiteti i hetimeve të kryera nga ana e qeverisë;
- E drejta për të vdekur;

Metodologjia e trajnimit

Me rastin e trajnimit do të përdoren këto metoda: Ligjërime, diskutim interaktiv, analiza e rasteve nga Gjykata e Strasburgut, analizën e krahasimit të rasteve vendore me mënyrën e zgjedhjes së rasteve të ngjashme me rastet nga Gjykata e Strasburgut.

Përfituesit: Gjyqtarët e gjykatës themelore, Gjyqtarët e Gjykatës së Apelit, prokurorët dhe bashkëpunëtorët profesional.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.10.2 Neni 5 i KEDNJ– e drejta për liri dhe siguri

Neni 5 i Konventës trajton të drejtën e lirisë dhe sigurisë së personit. Bazuar në këtë nen, askujt nuk mund t'i hiqet liria, me përjashtim të rasteve në përputhje me procedurën e parashikuar me ligj si në vijim: kur burgoset ligjërisht, pas një dënimi të dhënë nga një gjykatë kompetente, kur arrestohet ose burgoset ligjërisht, kur arrestohet për tu qar përpara autoritetit gjyqësor, heqja e lirisë së një të mituri ligjërisht, heqja e lirisë për parandalimin e përhapjes së sëmundjeve, dhe që të ndalohet hyrja e paligjshme në atë vend.

Ekzistojnë dilemat se në cilat raste konsiderohet heqja e lirisë si e kundërligjshme? Cila është procedura e cila zbatohet me rastin e heqjes së lirisë ose e ndalimit nga organet kompetente? Cili është afati kohor i ndalimit, heqjes së lirisë dhe burgosjes së personit? Ku është dallimi në procedurën e heqjes së lirisë në procedurën e të miturve dhe procedurën te personat madhorë?

Këto dhe çështje tjera do të adresohen gjatë trajnimit përmes rasteve praktike të Gjykatës Evropiane për të drejtat e njeriut me theks të veçantë si gjykata i ka zgjidhur rastet e ngjashme për të ofruar zgjidhje meritore për rastet e kësaj natyre.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje që të:

- Analizojnë drejtë dispozitën e nenit 5 të KEDNJ;
- Njohin efektet që dalin nga neni 5 i Konventës;
- Vlerësojnë parimet dhe kriteret e parapara me Konventën për të Drejtat e Njeriut me rastin e heqjes së lirisë së personit;
- Integrojnë këto parime në rastet praktike në gjykatë;
- Vlerësojnë balancin në mes të Konventës dhe legjislacionit vendor me rastin e heqjes së lirisë së personit

Përmbajtja

- Rastet e parashikuar me ligj për heqje të lirisë;
- Kur personi burgoset ligjërisht, pas një dënimi të dhënë nga një gjykatë kompetente;
- Kur personi arrestohet ose burgoset ligjërisht, për mos zbatim të ndonjë urdhri të dhënë nga gjykata;
- Kur është arrestuar ose paraburgosur për tu qar para autoritetit gjyqësor kompetent;
- Heqja e lirisë së një të mituri ligjërisht për të cilin është vendosur edukimi i mbikëqyrrur;
- Heqja ligjërisht e lirisë së një personi për të parandaluar përhapjen e sëmundjeve;
- Heqja e lirisë për parandalimin e hyrjes së parregullt në atë vend, ose zhvillimi i procedurës së dëbimit ose ekstradimit.

Metodologjia e trajnimit

Me rastin e trajnimit do të përdoren këto metoda: Ligjërime, diskutim interaktiv, analiza e rasteve nga Gjykata e Strasburgut, PowerPoint dhe analizën e krahasimit të rasteve vendore me mënyrën e zgjidhjes së rasteve të ngjashme me rastet nga Gjykata e Strasburgut.

Përfituesit: Gjyqtarët e gjykatës themelore, Gjyqtarët e Gjykatës së Apelit, prokurorët dhe bashkëpunëtorët profesional.

Kohëzgjatja: Një ditë

1.10.3 Neni 6 i KEDNJ - drejta për një proces të rregullt

Neni 6 i Konventës trajton të drejtën për një proces të drejtë e të rregullt gjyqësor. Ky nen përmban parimin se çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht, publikisht dhe brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme, e krijuar me ligj, e cila do të vendos për marrëdhëniet në lidhje me të drejtat dhe detyrimet civile dhe me bazueshmërinë e çdo akuze të natyrës penale.

Ekzistojnë dilemat se cilat janë të drejtat e personit që garanton neni 6, lidhur me të drejtat dhe detyrimet e personit të natyrës civile dhe për bazueshmërinë e çdo akuze ndaj tij? Cilat janë “të drejtat dhe detyrimet civile”? Çka kuptohet me ”akuzë penale”? Çka kuptojmë me drejtën për qasje në gjykatë? Çka kuptojmë me prezumimin e pafajësisë?

Këto dhe çështje tjera do të adresohen gjatë trajnimit përmes rasteve praktike të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut me theks të veçantë si gjykata i ka zgjidhur rastet e ngjashme për të ofruar zgjidhje meritore për rastet e kësaj natyre.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Njohin kriteret të cilat janë paraparë në nenin 6 të KEDNJ për një proces të drejtë e të rregullt;
- Analizojnë drejtë dispozitën e nenit 6 të KEDNJ;
- Njohin efektet që dalin nga neni 6 i KEDNJ;
- Integrojnë këto parime në rastet praktike në gjykatë.

Përmbajtja

- E drejta për qasje në gjykatë;
- Afati i arsyeshëm për trajtimin e çështjes juridike;
- E drejta për informim;
- Prezumimi i pafajësisë;
- Koha dhe lehtësitë e përshtatshme për përgatitjen e mbrojtjes;
- Zgjedhja e mbrojtësit dhe ndihma ligjore falas;
- Thirrja dhe marrja në pyetje e dëshmitarëve;
- Ndihma falas nga një përkthyes;

Metodologjia e trajnimit

Me rastin e trajnimit do të përdoren këto metoda: Ligjërime, diskutim interaktiv, analiza e rasteve nga Gjykata e Strasburgut, PowerPoint dhe analizën e krahasimit të rasteve vendore me mënyrën e zgjidhjes së rasteve të ngjashme me rastet nga Gjykata e Strasburgut.

Përfituesit

Gjyqtarët e gjykatës Themelore, Gjyqtarët e Gjykatës së Apelit, prokurorët dhe bashkëpunëtorët profesional.

Kohëzgjatja

Një ditë

1.10.4 Neni 8 i KEDNJ - e drejta për respektimin e jetës private dhe familjare

Neni 8 i Konventës garanton respektimin e jetës private e familjare, vendbanimin dhe korrespondencën e tij, për tu martuar dhe krijuar familje dhe për barazi bashkëshortore, si dhe garancitë për mos ndërhyrjen e autoritetit publik në ushtrimin e kësaj të drejte, përveç kur ndërhyrja është parashikuar me ligj.

Cilat janë të drejtat e personit që garanton neni 8 në mbrojtjen e garancive që dalin nga ky nen? Çfarë të drejtash të karakterit civil kanë bashkëshortët ndërmjet tyre dhe marrëdhëniet e tyre me fëmijët? Çka kuptohet me natyrën e jetës familjare? Cilat janë marrëdhëniet familjare kur prindërit nuk janë të martuar? Cilat janë të drejtat kur jeta familjare është ndërprerë?

Këto dhe çështje tjera do të adresohen gjatë trajnimit përmes rasteve praktike të Gjykatës Evropiane për të drejta e njeriut me theks të veçantë si gjykata i ka zgjidhur rastet e ngjashme për të ofruar zgjidhje meritore për rastet e kësaj natyre.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Njohin kriteret të cilat janë paraparë në nenin 8 të Konventës për respektimin e jetës private, jetës familjare dhe korrespondencës;
- Zbatojnë të drejtën e paraparë sipas këtij neni për konceptin e të drejtës për tu martuar, krijuar familje dhe për barazi të bashkëshortëve;
- Analizojnë drejtë dispozitën e nenit 8 të KEDNJ;
- Vlerësojnë kushtet e mjedisit dhe respektimi i të drejtave të garantuara sipas Nenit 8.

Përmbajtja

- Respektimi i jetës private e familjare, vendbanimi dhe korrespondenca e tij;
- Ndërhyrja e autoritetit publik në ushtrimin e kësaj të drejte, në shkallën e parashikuar me ligj;
- Domosdoshmëria për ndërhyrje në këtë të drejtë në një shoqëri demokratike;
- Të drejtat për jetë personale dhe dokumentet personale;
- Të drejtat e homoseksualëve;

Metodologjia e trajnimit

Me rastin e trajnimit do të përdoren këto metoda: Ligjërime, diskutim interaktiv, analiza e rasteve nga Gjykata e Strasburgut, PowerPoint dhe analizën e krahasues të rasteve vendore me mënyrën e zgjidhjes së rasteve të ngjashme me rastet nga Gjykata e Strasburgut.

Përfituesit

Gjyqtarët e gjykatës themelore, Gjyqtarët e Gjykatës së Apelit, prokurorët dhe bashkëpunëtorët profesional.

Kohëzgjatja

Një ditë

1.10.5E drejta e BE-së në funksion të zbatimit të MSA-së

Qëllimi i organizimit të këtij trajnimi është avancimi dhe thellimi i njohurive mbi efektin e të drejtës së Bashkimit Evropian dhe analizimi i aspekteve të zbatimit të këtij parimi para anëtarësimit në BE. Po ashtu synim tjetër është thellimi i njohurive të gjyqtarëve lidhur me efektin e së drejtës evropiane në pas hyrjes në fuqi të Marrëveshjes për Stabilizim – Asocim. Cilat janë vështirësitë dhe dilemat që lidhen me interpretimin e efektit të së drejtës evropiane në nivel nacional? Si do të zërthehet efekti i së drejtës së BE-së pas hyrjes në fuqi të Marrëveshjes për Stabilizim–Asocim? Ndër metodat kryesore që do të përdoren gjatë këtij trajnimi do të jenë: shpjegime të pjesshme teorike dhe raste nga praktika gjyqësore, diskutime interaktive në grupe të ndara, të cilët do të mbrojnë dhe argumentojnë qëndrime të ndryshme dhe analizë të rasteve gjyqësore.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Njohin të drejtën e BE-së dhe ndikimin e saj në legjislacionin e brendshëm gjatë zbatimit të MSA-së;
- Zërthejnë efektin e së drejtës së BE-së pas hyrjes në fuqi të Marrëveshjes për Stabilizim – Asocim;
- Zbatojnë parimet dhe standardet e BE-së në që lidhen me Marrëveshjen për Stabilizim – Asocim;

Përmbajtja

- E drejta e BE-së dhe ndikimi i saj në legjislacionin e brendshëm gjatë zbatimit të MSA-së: Zbatimi i parimve dhe standardeve të BE-së lidhur me Marrëveshjen për Stabilizim – Asocim;

Përfituesit: Gjyqtarët dhe prokurorët e të gjitha niveleve në Republikën e Kosovës.

Kohëzgjatja: Një ditore

KOMPETENCA INTERDISPLINARE

11 Kompetenca interdisiplinare

1.11.1 Kodi i etikës

Në shoqëritë bashkëkohore dhe demokratike, ku respektohen liritë dhe të drejtat e njeriut, funksionimi i sistemit të drejtësisë në përgjithësi paraqet njërin prej kushteve themelore të zhvillimit shoqëror. Funksionimi i sistemit të drejtësisë në radhë të parë realizohet duke u mbështetur në baza të shëndosha sipas të cilave janë të ndërtuara shoqëritë demokratike dhe në aktet ndërkombëtare për mbrojtjen e lirive dhe të drejtave të njeriut. Në këtë kuptim mekanizëm mjaftë të rëndësishëm për ndërtimin dhe funksionimin e sistemit të drejtësisë në përgjithësi paraqet kodi i etikës.

Duke e marrë për bazë rendësinë që ka etika në përgjithësi e në veçanti etika gjyqësore në këtë trajnim në mënyrë specifike do të trajtohen parimet e përgjithshme të etikës gjyqësore, do të paraqitën krahasime me parimet e Bangalorit dhe të Kodit të etikës në Kosovë. Do të trajtohen në mënyrë specifike dispozita e Kodit të Etikës, natyrisht me vështrim në dilemat etike si dhe Rregulloja për Sjelljet e Pahijshme të gjyqtarëve.

Cilatstandarde të sjelljes duhet të përfaqësojnë gjyqtarët dhe prokurorët? Cilat janë parimet e përgjithshme të Kodit të Etikës? Si duhet të zgjidhen dilemat etike? Si kategorizohen sjelljet pahijshme? Cilat janë masat disiplinore që mund të shqiptohen varësisht nga lloji i sjelljes së pahijshme?

Trajnimi është hartuar me qëllim që t'ju përgjigjet pyetjeve dhe paqartësive të ngritura më lartë përmes analizës së të gjitha parimeve dhe rregullave etike duke prezantuar edhe raste konkrete që identifikohen me dilemat etike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Njohin dhe zbatojnë rregullat bazë të etikës gjyqësore ashtu siç parashikohen ato në Kodin e Etikës Profesionale për Gjyqtar dhe Prokurorë;
- Zbërthejnë parimet dhe rregullat e kodit në situata të ndryshme të jetës reale;
- Identifikojnë dhe zgjidhin problemet etike;
- Njohin rregullat për përcaktimin e sjelljeve të pahijshme;
- Njohin masat dhe llojet e masave për sjelljet e pahijshme;

Përmbajtja

- Kodi i Etikës Profesionale për Gjyqtarë dhe Prokurorë –parimet themelore;
- Rregullorja për Përcaktimin e Sjelljeve të Pahijshme;
- Definimi i sjelljeve të pahijshme;
- Kategorizimi i sjelljeve të pahijshme;
- Masat disiplinore;

Metodologjia e trajnimit

Trajtimi teorik i normativës nga Kodi i Etikës Profesionale për Gjyqtarët dhe Prokurorët, dhe i Rregullores për Sjelljet e Pahijshme. Për demonstrimin e çështjeve kryesisht përdoret forma e diskutimit- bashkëbisedimit me qëllim që të arrihet që të gjithë pjesëmarrësit të jenë aktiv gjatë gjithë kohës duke e dhënë kontributin e tyre më parashtrimin e pyetjeve, ofrimin e zgjidhjeve me sugjerimet e tyre.

Përfituesit: Gjyqtarët e të gjitha niveleve dhe bashkëpunëtorët profesional.

Kohëzgjatja: Një ditë.

1.11.2 Hartimi dhe arsyetimi i vendimeve gjyqësore

Shkrimi dhe arsyetimi ligjor paraqet standard vlerësimi të punës së gjyqtarëve dhe prokurorëve. Në këtë kuptim shkrimi dhe arsyetimi ligjor në punën e gjyqtarëve dhe prokurorëve përfaqëson një objektiv jo lehtë të arritshëm. Shkrimi dhe arsyetimi ligjor ka për qëllim të ndihmoj gjyqtarët dhe prokurorët në ngritjen e aftësive analitike dhe shkathtësive për të shkruar në mënyrë efektive me rastin e hartimit të akteve dhe vendimeve gjyqësore.

Kualiteti i vendimeve gjyqësore kryesisht varet nga kualiteti i arsyetimit. Arsyetimi i vendimeve jo vetëm se ju mundëson palëve që lehtësisht ti kuptojnë dhe pranojnë vendimet, por para së gjithash paraqet mbrojtje nga arbitrariteti. Në rend të parë, arsyetimi i obligon gjyqtarët të përgjigjen në pretendimet e palëve, ti paraqesin qëndrimet të cilat justifikojnë vendimin dhe e bëjnë të ligjshëm, i mundësojnë shoqërisë të kuptoj funksionimin e sistemit gjyqësor.

Përmes metodës IRAC, ekziston mundësia që problemi të trajtohet në mënyrë logjike, konsistente dhe të plotë. Fillimisht identifikohet çështja gjyqësore ose problemi që adresohet, pastaj shpjegohet norma ligjore (premissa e parë), duke vazhduar me aplikimin e saj në faktet specifike të situatës së çështjes (premissa sekondare), për të arritur tek konkluzioni me përgjigjen në pyetjen e parashtruar në hapin e parë.

Cilat janë llojet e arsyetimitligjor? Cilatjanëparimet e shkrimit dhe arsyetimit të mirë ligjor? Cila janë metodat e shkrimit dhe arsyetimit ligjor? Si duhet të respektohen kërkesat e ligjeve/kodeve procedurale përpëmbajtjen e arsyetimittëvendimeve gjyqësorë?

Trajnimi është hartuar me qëllim që t'ju përgjigjet pyetjeve dhe paqartësive të ngritura më lartë përmes trajtimit teorik dhe rasteve praktike përtë gjitha komponentët e përfshira brenda këtij trajnimit siç janë: llojetarsyetimit ligjor, parimet e shkrimit tëmirë ligjor, metodat e shkrimit dhe arsyetimit ligjor dhe kërkesat ligjore për pëmbajtjen e arsyetimittëvendimevegjyqësorë.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimit pjesëmarrësit do të jenë gjendje të:

- Avancojnë zbatimin e metodologjisë së shkrimit tëvendimeve, akteve akuzuese dhe shkresave tjera ligjore;
- Zhvillojnë shkathtësitë e arsyetimit dhe shkrimit ligjor;
- Hartojnë vendimet gjyqësore sipas standardeve më të larta;
- Zbatojnë metodën IRAC gjatë hartimit të vendimeve gjyqësore;

Përbajtja

- Llojet e arsyetimit ligjor;
- Parimet e shkrimit tëmirë ligjor;
- Kërkesat ligjore për shkrimin dhe arsyetimin e vendimeve;gjyqësore.
- Zbatimi i metodës IRAC të vendimet penale;

Metodologjia e trajnimit

Diskutim teorik dhe praktik për metodat e analizës ligjore në rastet konkrete, bashkëbisedimi me qëllim që të arrihet që të gjithë pjesëmarrësit të jenë aktiv gjatë gjithë kohës duke e dhënë kontributin e tyre në parashtrimin e pyetjeve, ofrimin e zgjidhjeve me sugjerimet e tyre. Pjesëmarrësit përveç kontributit të tyre në diskutime sfidojnë edhe idetë e trajnuesit lidhur me shtruarjen dhe zgjidhjen e shumë çështjeve alternative apo edhe problematike.

Përfituesit: Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe bashkëpunëtorët profesional.

Kohëzgjatja: Një ditorë

1.11.3 Shkathtësitë e përfaqësimit në gjykim

Zhvillimi i shkathtësive të përfaqësimit në një gjykim është esenciale jo vetëm për prokurorët që përfaqësojnë rastet në gjykatë por edhe për gjyqtarët që udhëheqin më gjykime. Duke marr parasysh dispozitat procedurale që zbatohen gjyqtarët dhe prokurorët, është më së e domosdoshme që prokurorët të jenë të përgatitur profesionalisht për paraqitjen e rasteve në gjykim, dhe gjyqtarët për udhëheqjen e gjykimit.

Kodi i Procedurës Penale të Kosovës ka paraparë teknika të veçanta të paraqitjes së fjalës hyrëse, marrjes së drejtpërdrejtë në pyetje, marrjes së tërthortë në pyetje, rimarrjes në pyetje dhe fjalës përfundimtare, këto teknika ende nuk janë duke u zbatuar ashtu siç është parashikuar në KPPK dhe ashtu siç aplikohen në vendet anglosaksone prej nga janë marr si model këto teknika. Gjatë praktikës gjyqësore janë vërejtur mjaft mangësi në aftësinë e zbatimit të fjalës hyrëse dhe marrjes së tërthortë në pyetje, por edhe të teknikave tjera të shkathtësive të përfaqësimit, sepse shpesh herë gjatë paraqitjes së fjalës hyrëse bëhet argumentimi i rastit, sikur të ishte fjala përfundimtare, ndërsa shumë rrallë bëhet siç duhet marrja e tërthortë në pyetje, ndërsa ende nuk është duke u bërë dallimi i qartë në mes marrjes së drejtpërdrejtë dhe marrjes së tërthortë në pyetje.

Për të evituar këto dilema, gjatë trajnimit do të përdoren metoda interaktive, duke përfshirë edhe simulimin e aplikimit të këtyre teknikave dhe incizimet më video kamerë, në mënyrë që pastaj pjesëmarrësit të kenë mundësi të bëjnë edhe vetë video kritikën, në mënyrë që të përmirësojnë lëshimet e mundshme.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij moduli pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Prezantojnë fjalën hyrëse duke përdorur teknikat adekuate;
- Zbatojnë marrjen në pyetje të drejtpërdrejtë;
- Prezantojnë provat të cilat vërtetojnë faktet para gjykatës;
- Zbatojnë parimet dhe rregullat e marrjes së tërthortë në pyetje;
- Zbatojnë vënien në dyshim përmes hapave (konfirmo, kredito, konfronto);
- Demonstrojnë rimarrjen në pyetje;
- Prezantojnë fjalën përfundimtare;
- Prezantojnë fjalën përfundimtare;
- Argumentojnë gjendjen faktike përmes provave të administruara në procedurë;

Përmbajtja

- Fjala hyrëse duke përdorur teknikat adekuate;
- Marrja e drejtpërdrejtë në pyetje;
- Marrja e tërthortë në pyetje dhe vënia në dyshim;
- Rimarrja në pyetje;
- Fjala përfundimtare;

Metodologjia e trajnimit

Metoda interaktive, simulimi i rasteve, incizimet me video kamerë, kritika dhe vetë kritika

Përfituesit: Prokurorët dhe gjyqtarët e shkallës së parë dhe të dytë

Kohëzgjatja: Dy ditë e gjysmë

1.11.4 Menaxhimi i rasteve

Zbatimi i teknikave të menaxhimit të rasteve nga gjyqtarët dhe prokurorët në krahasim me menaxhimin e fluksit të rasteve me të cilat merren gjykatat dhe prokuroritë paraqesin sfida të cilat janë mjaft problematike në punën e përditshme. Ndikim në këtë problem kanë edhe ndryshimet në strukturën organizative që janë bërë në gjykata dhe prokurori e të cilat do të kenë një efekt pozitiv në përmirësimin e menaxhimit të rasteve.

Cila është natyra dhe rëndësia e menaxhimit të rasteve në punën praktike të gjykatave dhe prokurorive? Cilat janë vështirësitë që kanë të bëjnë me menaxhimin e rasteve? Cilat janë metodat më efikase për menaxhimin e rasteve?

Ky trajnim është hartuar t'i përgjigjet pyetjeve të cilat janë të ndërlidhura drejtpërdrejtë në menaxhimin dhe administrimin e lëndëve në gjykata dhe prokurori. Fokusi qëndron në adresimin e problemeve dhe strategjive të reja me qëllim të përmirësimit të vazhdueshëm të efektivitetit të punës dhe evitimit të problemeve praktike.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatojnë parimet e menaxhimit të rasteve;
- Zbatojnë njohuritë në menaxhimin e rasteve;
- Aplikojnë teknikat e menaxhimit të rasteve.

Përmbajtja

- Menaxhimi i rasteve;
- Parimet themelore të menaxhimit të rasteve;
- Teknikat kryesore të menaxhimit të rasteve;

Metodologjia e trajnimit

Gjatë trajnimit do të përdoren metoda të kombinuara të shpjegimit, shpjegime teorike dhe praktike, punë në grupe, të përcjella me shembuj praktik, prezantim në PowerPoint.

Përfituesit

Gjyqtarë dhe prokurorë të nivelit themelor.

Kohëzgjatja: Një ditë.

1.11.5 Menaxhimi i kohës si predispozitë e menaxhimit të stresit

Gati është e pamundur të mendohet jeta e përditshme në “botën moderne“ pa stresin si pjesë e pandashme e saj.

Stresi është tërësi e reagimeve emocionale, trupore dhe të sjelljes ndaj atyre kërkesave, sfidave dhe ngarkesave të cilave individi u nënshtrohet në rrethana të ndryshme të punës e jetës. Në përgjithësi stresi është pasojë dhe tregues i një “ngulfatje” të jetës shpirtërore në nivelin e dominimit të tehnosferës ndaj socio sferës. Prezenca e shpeshtë e stresit në përditshmërinë e individit shkakton de motivimin, redukton produktivitetin, dobëson performancën, shkakton probleme mentale fizike, ndryshon sjelljen e individit etj.

Menaxhimi i mirë i kohës dhe prioritizimi i nevojave janë nga predispozitat e menaxhimit të mirë dhe mbajtjes nën kontroll të vazhdueshëm të stresit si parakusht i ruajtjes së shëndetit dhe mirëqenies së individit. Shumë njohës të kësaj problematike preferojnë vendosjen e kufijve si teknikë e parandalimit të efektit negativ të stresit.

Vendosja e kufijve material dhe formal, si dhe përmbajtja e kufijve emocional janë elementet e përmbajtjes së kësaj teknike. Edhe identifikimi i nevojave është një predispozitë e nevojshme në menaxhimin e stresit. Çka duhet që të jam është pyetja që duhet t’ia parashtrojmë vetës për të ditur përgjigjen se a do të jem i lumtur? Çka dua unë përballë asaj se çka kam nevojë? Çka kisha bërë nëse nuk do të kisha probleme me...?

Këto janë disa nga pyetjet që individi duhet t’ia parashtroi vetës në mënyrë që të jetë në epërsi me menaxhimin e kohës dhe stresit si qëllim i arritjes së mirëqenies më të lartë.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij sesioni trajnues, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Njohin karakteristikat dhe veçorit dalluese të personaliteteve të cilat do të jenë në raport me ta në cilësi të ndryshme;
- Dallojnë elementet dhe faktorët influentues pozitiv dhe ata degjenerues negativ në socium dhe në ambientin e punës;
- Identifikojnë faktorët determinues të individit në sjellje devijante dhe kundërligjore;
- Mësojnë mënyrat më të mira të tejkalimit të situatave stresuese;
- Zhvillojnë shkathtësi mbi menaxhimin e mirë të kohës dhe stresit;

Përmbajtja

- Faktorët e stresit;
- Llojet e stresit;
- Shenjat dhe simptomat paralajmëruese të stresit;
- Stresi në punë;
- Administrimi i kohës;

Metodologjia

Vijuesit do ta kenë një ushtrim lidhur mbi prioritetet e aktiviteteve, interferimi i anekdotës së profesorit të filozofisë dhe dy paqetave me kafe.

Përfituesit: Gjyqtarë dhe prokurorë nga gjitha nivelet

Kohëzgjatja: Një ditorë

1.12 Trajnimet për mos diskriminimin

1.12.1 Barazia gjinore në procedurë gjyqësore në përgjithësi dhe në rastet e dhunës në familje në veçanti

Ekziston pajtimi i përgjithshëm se çështjet gjinore në çdo shoqëri demokratike përfaqësojnë vlera për të cilat shteti dhe shoqëria duhet të kujdesen që t'i promovojnë dhe mbrojnë të njëjtat përmes mekanizmave përkatëse ligjore. Padyshim se barazia gjinore është një parametër i rëndësishëm përmes të cilit matet niveli demokratik i një shoqërie por edhe niveli i funksionimit të shtetit ligjor. Edhe vlerësimi i raporteve të nxjerra të organizatave të ndryshme që merren me çështje gjinore potencojnë se barazia gjinore në shoqërinë tonë është në nivel jo të dëshirueshëm, e në këtë drejtim edhe efikasiteti i procedurave gjyqësore për të ofruar mbrojtjen adekuate gjyqësore në rastet e barazisë gjinore. Në anën tjetër dhuna në familje është ndër veprimet e dëmshme përmes të cilave shkelen të drejtat e njeriut si dhe rrezikohen vlerat e çmueshme të individit dhe shoqërisë. Dhunë në familje konsiderohet çdo shkelje e qëllimshme që mund t'i bëhet një anëtarit të familjes nga personi apo persona që janë pjesëtarë të asaj familje.

Cilat akte ndërkombëtare i referohen barazisë gjinore? Si është e rregulluar me legjislacionin e Kosovës barazia gjinore? Si është e përcaktuar barazia gjinore sa i përket procedurave gjyqësore? Si është e rregulluar çështja e dhunës në familje? Si zhvillohet procedura gjyqësore në çështjet e dhunës në familje dhe cilat masa mund të caktohen për të parandaluar dhunën në familje? Cilat janë masat mbrojtëse të cilat mund të shqiptohen tek rastet e dhunës në familje? Cila është mbrojtja gjyqësore e cila ofrohet në rastet që kanë të bëjnë me dhunën në familje? Cilat janë pasojat e dhunës në familje? Kujt i ofrohet mbrojtje gjyqësore sipas Ligjit për Mbrojtje nga Dhuna në Familje? Çfarë duhet të përmbaj kërkesa për urdhër mbrojtje? Kush duhet të njoftohet për urdhrin e mbrojtjes? Cilët janë urdhrat për mbrojtje?

Trajnimi është hartuar me qëllim që t'iu përgjigjet pyetjeve dhe paqartësive të ngritura më lartë përmes analizës së të gjitha akteve ndërkombëtare dhe vendore për barazinë gjinore në përgjithësi dhe për barazinë gjinore në procedurë gjyqësore duke u fokusuar specifikisht në rastet e dhunës në familje.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Njohin parimet kryesore të konventave ndërkombëtare për barazinë gjinore;
- Njohin dispozitat kushtetuese dhe legjislacionin e brendshëm për barazinë gjinore;
- Vlerësojnë kushtet dhe nevojën për caktimin e urdhrin mbrojtës;
- Vendosin masat mbrojtëse adekuate për mbrojtjen e viktimave nga dhuna e përsëritur;
- Zbatojnë drejtë procedurat e veprimit për rastet e mbrojtjes nga dhuna në familje;
- Hartojnë vendimet gjyqësore sipas specifikave që kanë çështjet e dhunës në familje.

Përmbajtja

- Legjislacioni ndërkombëtarë dhe vendor për barazinë gjinore;
- Dhunën në familje dhe format e shfaqjes së saj më fokus gjinor dhe urdhri për mbrojtje;
- Kushtet për caktimin e urdhrin për mbrojtje si dhe masat për parandalimin e dhunës;
- Procedura gjyqësore për vendosje sipas kërkesës për urdhër mbrojtje;
- Hartimi dhe arsyetimi i vendimit sipas specifikave të çështjes duke respektuar dispozitat ligjore;
- Ekzekutimi i urdhrin për mbrojtje dhe pasojat për shkelje të urdhrin për mbrojtje;

Metodologjia e trajnimit -Me rastin e trajnimit do të përdoren këto metoda: trajtimi teorik rreth akteve ndërkombëtare dhe vendore, lidhur me barazinë gjinore dhe në funksion të arritjes së objektivave do të ofrohen raste praktike për diskutim dhe rrjedhimisht edhe modele për situata të caktuara procedurale dhe të vendosjes meritore.

Përfituesit: Gjyqtarët e Gjykatës së Apelit dhe gjykatave themelore, prokurorët e prokurorive themelore, bashkëpunëtorët profesional, Mbrojtësi i Viktimave, etj.

Kohëzgjatja: Një ditore

1.12.2 Barazia gjinore në çështjet familjare-pasuria e përbashkët e bashkëshortëve

Në praktikën gjyqësore çështjet e pasurisë së përbashkët të bashkëshortëve paraqiten si mjaft komplekse për shkak të vështirësive për të përcaktuar me saktësi pasurinë e përbashkët, kontributin dhe pjesëtimin e pasurisë. Në procedurat e tilla hasen vështirësi edhe për vërtetimin e fakteve vendimtare që janë përcaktuese për të vlerësuar se cila është pasuria e përbashkët dhe cili është kontributi i bashkëshortëve në krijimin e saj. Në lidhje me vështirësitë në procedurë është trajtuar mënyra se si gjykata duhet t'i qaset llogaritjes së kontributit të secilit bashkëshort në krijimin e pasurisë së përbashkët dhe rrjedhimisht edhe kriteret që duhet të vlerësohen për mënyrën e pjesëtimit të pasurisë së përbashkët.

Çka kuptohet me pasurinë e përbashkët të bashkëshortëve? Si vlerësohet kontributi në krijimin e pasurisë së përbashkët? Cilat janë llojet e kontributit që merren në konsideratë në krijimin e pasurisë së përbashkët? Si bëhet pjesëtimi i pasurisë së përbashkët? A mund të bëhet kompensimi në vend të pjesëtimit të pasurisë për kontributin? Si duhet të duket dispozitivi i aktgjykimit në rastet e tilla? Si duhet të arsyetohet aktgjykimi për pjesëtimin e pasurisë së përbashkët?

Trajnimi është hartuar me qëllim që t'iu përgjigjet pyetjeve dhe paqartësive të ngritura më lartë përmes analizës së të gjitha dispozitave ligjore që i referohen pasurisë së përbashkët dhe praktikës së gjykatave për rastet e tilla.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Bëjnë dallimet në mes të pasurisë së veçantë dhe të përbashkët të bashkëshortëve;
- Vlerësojnë nëse ekziston pasuri e përbashkët, apo rritje e ndonjë pasurie me kontributin e bashkëshortëve;
- Njohin llojet dhe mënyrën e vlerësimit të kontributit në krijimin e pasurisë së përbashkët;
- Nxjerrin vendime të drejta dhe të ligjshme;
- Hartojnë vendimet në përputhje me kërkesat ligjore, specifikat e rastit dhe standardet e praktikës gjyqësore;

Përmbajtja

- Barazia gjinore në çështjet familjare;
- Pasuria e veçantë e bashkëshortëve;
- Pasuria e përbashkët e bashkëshortëve;
- Kontributi në krijimin e pasurisë së përbashkët;
- Natyra juridike e pasurisë së përbashkët;
- Regjistrimi i pasurisë së përbashkët;
- Pjesëtimi i pasurisë së përbashkët;
- Hartimi dhe arsyetimi i vendimit gjyqësor për pjesëtimin e pasurisë së përbashkët;

Metodologjia e trajnimit

Me rastin e trajnimit do të përdoren këto metoda: trajtimi teorik lidhur me aktet ndërkombëtare dhe vendore, lidhur me barazinë gjinore dhe në funksion të arritjes së objektivave do të ofrohen raste praktike për diskutim dhe rrjedhimisht edhe modele për situata të caktuara procedurale dhe të vendosjes meritore.

Përfituesit: Gjyqtarët e Gjykatave Themelore dhe Bashkëpunëtorët Profesional.

Kohëzgjatja: Një ditore

1.12.3 Barazia gjinore në kontestet për të drejtën e trashëgimisë dhe në kontestet nga marrëdhënia e punës

Rol të rëndësishëm në të drejtën e trashëgimisë përbën procedura për dhënien e mbrojtjes gjyqësore në rastet e cenimit të së drejtës së trashëgimisë mbi baza gjinore dhe rrjedhimisht edhe mundësitë ligjore për të dhënë mbrojtje adekuatë. Po ashtu, edhe procedura për dhënien e mbrojtjes gjyqësore në rastet e diskriminimit në punë është e rëndësishme duke pasur parasysh eliminimin e diskriminimit në baza gjinore. Mënyra e procedimit me çështje të tilla për shkak të ndjeshmërisë që përfaqësojnë këto çështje në gjykatë është shumë kompleks dhe kërkon maturi dhe profesionalizëm.

Çka nënkuptojmë me të drejtën në trashëgimi? Çka përfaqëson pjesa e domosdoshme? Si veprohet në rastet e cenimit të pjesës së domosdoshme? Si veprohet në rast të mos deklaramit të trashëgimtarëve? Si veprohet në rast të mos përfshirjes në vendimin e trashëgimisë të të gjithë trashëgimtarëve? Çka nënkuptojmë me diskriminimin në punë? Si mund të shfaqet diskriminimi në punë mbi baza gjinore? Si mund të ofrohet mbrojtje gjyqësore në raste të tilla? Cilat masa mund të ndërmerren në këtë procedurë?

Trajnimi është hartuar me qëllim që t'ju përgjigjet pyetjeve dhe paqartësive të ngritura më lartë përmes analizës së të gjitha dispozitave ligjore që i referohen të drejtës në trashëgimi dhe mbrojtjes në kontestet e punës për shkak të diskriminimit.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij moduli pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Zbatojnë drejtë dispozitat ligjore për barazinë gjinore në trashëgimi;
- Zhvillojnë procedurën në mënyrë efikase dhe nxjerrin vendime të drejta në rastet e cenimit të pjesës së domosdoshme;
- Zhvillojnë procedurën dhe ofrojnë mbrojtjen e duhur në rastet e mos deklaramit të trashëgimtarëve mbi baza gjinore;
- Zhvillojnë procedurë me efikasitetin e duhur dhe nxjerrin vendime të drejta për mbrojtjen gjyqësore që kërkohet;
- Hartojnë dhe arsyetojnë vendimet sipas specifikave që përfaqësojnë çështjet e trashëgimisë dhe diskriminimit në punë;

Përmbajtja

- Cenimi i pjesës së domosdoshme dhe procedura gjyqësore në rastet e cenimit;
- Mos deklarimi i trashëgimtarëve dhe procedura pas shpalljes së trashëgimisë;
- Diskriminimi në të drejtën e trashëgimisë në forma tjera si cenimi për së gjalli apo edhe ndarja faktike;
- Diskriminimit në punë, mënyra e shfaqjes së diskriminimit mbi baza gjinore;
- Mbrojtja gjyqësore në rastet e diskriminimit mbi baza gjinore;
- Hartimi dhe arsyetimi i vendimeve gjyqësore sipas specifikave të procedurës dhe rasteve;

Metodologjia e trajnimit

Me rastin e trajnimit do të përdoren këto metoda: trajtimi teorik lidhur me legjislacionin dhe praktikën gjyqësore lidhur me të drejtën në trashëgimi dhe kundër diskriminimit në marrëdhëniet e punës dhe në funksion të arritjes së objektivave do të ofrohen raste praktike për diskutim dhe rrjedhimisht edhe modele për situata të caktuara procedurale dhe të vendosjes meritore.

Përfituesit: Gjyqtarët e gjykatave themelore dhe bashkëpunëtorët profesional.

Kohëzgjatja: Një ditore

**PROGRAMI ORIENTUES PËR
GJYQTARËT DHE PROKURORËT
E SHTETIT TË AVANCUAR**

Programi Orientues për Gjyqtarët dhe Prokurorët e Shtetit të avancuar

Për gjyqtarët dhe prokurorët e shtetit të cilët janë avancuar nga një nivel në tjetrin apo që ricaktohen nga një departament në tjetrin, do të ofrohen trajnime adekuate me qëllim të përmbushjes së nevojave dhe kërkesave të tyre të karakterit profesional, interdisiplinar dhe personal. Programi orientues i përcaktuar për këtë kategori përgatit përfituesit për kryerjen e punës me sukses menjëherë pas marrjes së detyrës së re.

2.1 Gjyqtarët dhe prokurorët e caktuar nga një departament në tjetrin në kuadër të të njëjtit nivel

Avancimet e gjyqtarëve dhe prokurorëve nga një departament në tjetrin të gjykatave apo prokurorive shtrojnë nevojën që këto ndryshime të shoqërohen edhe me ndjekjen e disa trajnimeve specifike nga ana e gjyqtarëve dhe prokurorëve, të cilat do t'i përshtaten veçorive të tyre. Në këtë drejtim Akademia ofron programe orientuesetë cilat janë të gatshme për zbatim në çdo kohë kur ndodhin këto avancime brenda sistemit gjyqësor dhe prokurorial.

Programet orientuese për gjyqtarët dhe prokurorët që avancohen nga një departament në tjetrin fokusohen në zhvillimin e shkathtësive dhe praktikave si më poshtë:

- Ballafaqimi me procedurat e reja dhe juridiksionin e ri;
- Roli i gjyqtarit apo prokurorit sipas kompetencës së departamentit;
- Nxjerrja dhe arsyetimi i vendimeve të drejta;

2.2 Gjyqtarët dhe prokurorët të avancuar nga niveli themelor në atë të Apelit

Përmban module që fokusohen në kompetencën profesionale, e të cilat janë:

- Kompetenca dhe juridiksioni në nivelin e apelit;
- Kompetenca dhe juridiksioni në departamentin përkatës.

2.3 Gjyqtarët dhe prokurorët e avancuar nga Gjykata e Apelit në Gjykatën Supreme

Përmban module që fokusohen në kompetencën profesionale, e të cilat janë:

- Kompetenca dhe juridiksioni në nivelin e Gjykatës Supreme;
- Kompetenca dhe juridiksioni në fushën përkatëse;

**TRAJNIMET
PËR GJYQTARË
POROTË**

Trajnimet për gjyqtarë porotë

Gjyqtarët porotë nuk janë gjyqtarë profesionist, ata kanë përgatitje të ndryshme arsimore duke filluar nga arsimimi i mesëm e deri te arsimimi i lartë. Pjesa dërmuese e gjyqtarëve porotë nuk janë me profesionin e juristit por profesione të ndryshme si: pedagog, sociolog, edukatorë, punonjës arsimor etj. Meqë fushat prej nga ata vinë janë të ndryshme, rezulton nevoja e familjarizimit me praktikat dhe proceset që zhvillohen në gjykatë duke qenë se ata shërbejnë krahas gjyqtarëve profesionistë në trupe gjykuese në çështjet familjare dhe proceset gjyqësore që zhvillohen ndaj të miturve.

Qëllimi i trajnimeve për gjyqtarët porotë konsiston në nevojën për ngritje të njohurive lidhur me ushtrimin e kompetencave dhe përgjegjësive që ju jep ligji.

6.1 Roli dhe detyrat e gjyqtarit porotë në procedurën gjyqësore

Kodi i Drejtësisë për të Mitur dhe Ligji për Familjen parashohin kushtet ligjore kur gjyqtarët porotë janë pjesë përbërëse e trupit gjykues. Gjyqtarët porotë luajnë një rol të rëndësishëm në proceset gjyqësore, ku ata marrin pjesë, duke dhënë kontributin e tyre nga profile të ndryshme të cilave ju takojnë.

Cili është roli dhe detyra e gjyqtarëve porotë? Sa janë gjyqtarët porotë të familjarizuar me praktikat dhe proceset që zhvillohen në gjykatë?

Ky trajnim synon përmirësimin e shkathtësive praktike të gjyqtarëve porotë në zbatimin e ligjit dhe etikes profesionale.

Objektivat

Pas përfundimit të këtij trajnimi, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje që të:

- Vlerësojnë rëndësinë dhe peshën e vendimmarrjes nga ana e tyre;
- Dallojnë trupin gjykues për të mitur dhe të rritur;
- Njohin sjelljen e mirë dhe të pahijshme në bazë të parimeve dhe rregullave të etikes së gjyqtarëve porotë.

Përmbajtja

- Roli dhe detyrat e gjyqtarit porotë në procedurën për të mitur;
- Roli dhe pozita e gjyqtarit porotë në procedurën për çështje familjare;
- Etika e gjyqtarit porotë.

Përfituesit

Gjyqtarët porotë.

Kohëzgjatja: Një ditor

TRAJNIMET E PLANIFIKUARA ME DONATORË

5. Trajnimet e planifikuara me donatorë

Gjyq imitues

Një ditë përgatitje për gjyqin imitues dhe një ditë prezantim (ushtrim praktik i gjyqit imitues)

Liria e shprehjes dhe medias - Standarde të parashikuara në KEDNJ dhe jurisprudenca e GJEDNJ dhe aplikimi i tyre në kontekstin vendor

Seminare tematike për gjyqtarë

Sinjalizimi (dita I)

Mbrojtja e burimeve të gazetarëve (dita II)

Seminar tematik për prokurorë

Trajtimi i kërcënimeve dhe sulmet ndaj profesionistëve të medias